Ч. 15 (14.' 47). Львів, неділя 23. січня 1938. Opłata pocztowa uiszczona gotówką. Рік LIX.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ ВРАНЦІ.

РЕДАКЦІЯ Й АДМІНІСТР.: ЛЬВІВ, РИНОК Ч. 10. II. ПОВ.
Телефон Редакції й Адм.: 229-41
Телефон Друкарні 229-26
Адреса для телегр.: Діло Львів
Конто: П. К. О. Львів 504.060.
" Банку Чеських Легіон. Прага „Діло".
Рукописів не звертаємо.

ПЕРЕДПЛАТА В КРАЮ:
Місячно (з книжкою) . 5.00 зол.
Чвертьрічно . . . . 15.00 „
Піврічно . . . . . 30.00 „
Річно . . . . . . 60.00 „
В АМЕРИЦІ 1.50 ДОЛ., У ЧЕХОСЛОВАЧЧИНІ 30 КОР. Ч., У ВСІХ ІН. КРАЯХ 7.50 ЗОЛ. П.
ОДИН ПРИМІРНИК 20 СОТ.

ВСІ ТОЧНІ ПЕРЕДПЛАТНИКИ ДІСТАЮТЬ ЩОМІСЯЦЯ БЕЗПЛАТНО КНИЖКУ Б-КИ „ДІЛА" В ОБЄМІ 10—15 АРКУШІВ ДРУКУ.

Русифікують українську совітську пресу.

Повідомляючи про появу російського офіціозу „Советская Украина", згадували ми, що на території УССР мають повстати ще й інші російські щоденники, як органи обласних партійних комітетів.

Справді 10. ц. м. появилось у Харкові 1-е число російського щоденника „Красное Знамя". Зате український харківський часопис „Соціялістична Україна" буде виходити від тепер лише як українське видання російського щоденника.

501 голосами проти одного

ВИСЛОВИВ ФРАНЦУСЬКИЙ ПАРЛЯМЕНТ ДОВІРЯ УРЯДОВІ.

На вчорашньому засіданні французької палати громад уряд Шотана дістав вотум довіря 501-ним голосом проти одного.

Це, незвичайне в історії французького парляментаризму, голосування, відбулося після першого виступу нового уряду перед палатою послів учора (в пятницю). На початку засідання Шотан ствердив у заяві, що його уряд змагатиме до оборони республики й до суспільної справедливости. Він пошанує суспільні здобутки світу праці; у найближчий вівторок відкине він законопроект, що нормуватиме взаємини між підприємцями й робітниками. Цей законопроект запевнить пошанування прав робітника та загарантує справедливі права підприємця. В найближчому часі зголосить новий уряд теж законопроект про робітничі емеритури. Уряд буде старатися вдержати курс франка та поборюватиме зріст дорожнечі. Закордонна політика Франції залишиться незмінена. Уряд дбатиме теж про народню оборону. Шотан відкликався до патріотизму французів, звертаючи увагу на реальні небезпеки, що загрожують Франції, та візвав їх зєдинитися коло програми суспільного й господарського відродження в атмосфері праці, добровільної дисципліни та громадянської згоди.

СОЦІЯЛІСТИ ОБІЦЮЮТЬ УМОВНО ПІДТРИМКУ.

Провід французької соціялістичної партії рішив таке: „Заки буде можливо утворити уряд, який вповні відповідав би волі, висловленій загальним голосуванням, провід соціялістичної партії висловлює йому довіря." Виходить із того, що підтримка соціялістів є умовна і що вони можуть її відмовити, якщо ситуація зміниться.

СКЕПТИЦИЗМ ПРАВИЦІ.

Праві кола глядять дальше скептично на Шотанів уряд, зокрема з огляду на його вчорашню заяву — занадто „людово-фронтову". „Еко де Парі" не бачить між теперішніми міністрами людей здібних до боротьби з бурею, яку Шотан сам передбачив.

Болгарія і Латвія визнають анексію Абісинії.

Як подає „Фелькішер Беобахтер", у болгарському урядовому деннику появився текст болгарсько-італійського торговельно-обрахункового договору, в якому італійського короля названо також „цісарем Абісинії". У софійських дипломатичних колах добачують у цьому визнання анексії Абісинії.

Подібно коментують виступ латвійського міністра закордонних справ Мунтерса, який на прийнятті у мін. Чіяна підняв тоаст у честь „короля Італії та цісаря Абісинії".

БЕЛЬГІЯ ТАКОЖ ВИЗНАЄ?

Як подає „Дейлі Мейль", бельгійський амбасадор повідомив британського премієра, що бельгійський уряд постановив визнати анексію Абісинії.

Положення під Теруелем.

Головна кватира національних військ повідомляє, що на теруельському фронті національні війська посунулись аж до берегів ріки Альфамбра.

Барцелонське міністерство оборони подає, що червоні відбили під Теруелем всі ворожі атаки, при чому їхні становища не підпали по[...] змінам.

ЗБОМБАРДУВАЛИ САЛЯМАНКУ.

Ескадра червоних літаків перелетіла на висоті 4.000 метрів над Салямайкою та скинула коло 20-ох бомб на військові обекти. 7 осіб згинуло, 34 ранено.

22. I. 1918. — 22. I. 1938.

Культ історичної традиції, який народився у нас після війни, ввів прегарний звичай в усіх українських організаціях: щороку збіратися, щоб вшанувати у своєму вузькому гурті славні роковини бувальщини. Зрив 1-го Листопада, і трагічний бій під Крутами, і геройська смерть кількохсот вояків під Базарем, і трагічна смерть Симона Петлюри на париському бруку, і роковини бою під Полтавою, — всі ці дати находять у нас щораз більше зрозуміння і сумні вони чи веселі — проте всі вони виконують те найбільше діло, яким є звязок минулого з сучасним. Однак ніодна з отих великих і вагітних у політичні наслідки подій не може рівнятись з подією найбільшою з найбільших, якою є роковини, звязані з датою 22. січня. Бо що може бути більшого над реалізацію національного ідеалу, того ідеалу, що його признають і в своїх серцях леліють всі живі, мертві й ненароджені, на Україні і поза нею сущі українці й українки?!

Ніщо у світі не діється само з себе. Шлях української політичної думки встелений камінням і тернями, — це шлях української мартирольогії. Цілі століття були для українського національно-політичного розвитку пропавші. Але розмах, з яким український нарід надолужував втрату, не має прецеденсу у всесвітній історії. Від 10. червня 1917 року, коли I-ий Універсал був немов лише моральною легітимацією Центральної Ради промовляти в імені українського зорганізованого народу, через II. Універсал з 3-го липня 1917, який проголошував умову з Тимчасовим Урядом, і III Універсал з 19. листопада 1917, в якому все ще казалось про звязок і єдність з Російською Республикою, — до IV. Універсалу з 22. січня 1918 з проголошенням повної суверенности Української Держави та права заключати мир з чужинецькими державами, — за той час минуло заледви 7 місяців. І несповна один рік минув з того часу, коли масив українського народу потопав у кромішній тьмі і не тільки не значив свого існування на політичній мапі Европи, але й на великанських просторах Наддніпрянщини не виявляв свого існування ніодним часописом у рідній мові! Чудо воскресення української нації це найголосніша мова, яка колинебудь залунала у світі впродовж сто- і тисячеліть!

Як швидко дійшов український нарід до вершин свого розвитку, так швидко й упав із них. І нинішні двацяті роковини найбільшої з найбільших українських славетніх подій святкуємо в умовинах, коли не тільки українська нація перебуває в границях чотирьох чужонаціональних держав, але на тій самій території, на якій двацять літ тому лунали оклики „слава", — сьогодні панує режім, супроти якого блїднуть часи Джінгісхана.

Чи раптовий упадок української державности був доказом незрілости нації? Не є стидом признаватись до колишньої слабости. Але іспит зрілости, що його здавав український нарід в рр. 1917-21, не скінчився і по нинішній день. Кожний день є пробним каменем української зрілости і цей наш іспит ще далеко не скінчений.

Можливо, що нашої підготови в 1918 р. було замало. Але напевно ця підготова буде де-де глибша та тривкіша, коли акт 22. січня 1918 року буде реституований. Чи хтонебудь може взагалі сумніватися у реституцію того акту?! Чи камінь, який сьогодні прикладює його, з історичної перспективи важчий, ніж той камінь, що налягав на Україну від 1654 і 1709 року аж по 1917 рік?!

Ідеал, який найшов уже раз свою реалізацію та залишився ідеалом, хоч реалізація його не вдалася, не є зорею, що заблисну́ла й погасла. Це зоря, яка далі світить народові на шляху його природного розвитку і є так само незміюча, як незміруючий є живий нарід.

Ік.

Ч. 15 (14.'47). Львів, неділя 23. січня 1938. Opłata pocztowa uiszczona gotówką. Рік LIX.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ ВРАНЦІ.

РЕДАКЦІЯ Й АДМІНІСТР.: ЛЬВІВ, РИНОК Ч. 10. II. ПОВ.
Телефон Редакції й Адм.: 229-41
Телефон Друкарні 229-28
Адреса для телегр.: Діло Львів
Конто: П. К. О. Львів 504.060.
„ Банку Чеських Легіон. Прага „Діло".
Рукописів не звертаємо.

ПЕРЕДПЛАТА В КРАЮ:
Місячно (з книжкою) . 5.00 зол.
Чвертьрічно . . . . 15.00 „
Піврічно . . . . . 30.00 „
Річно . . . . . . 60.00 „
В АМЕРИЦІ 1.50 ДОЛ., У ЧЕХОСЛОВАЧЧИНІ 30 КОР. Ч., У ВСІХ ІН. КРАЯХ 7.50 ЗОЛ. П.
ОДИН ПРИМІРНИК 20 СОТ.

ВСІ ТОЧНІ ПЕРЕДПЛАТНИКИ ДІСТАЮТЬ ЩОМІСЯЦЯ БЕЗПЛАТНО КНИЖКУ Б-КИ „ДІЛА" В ОБЄМІ 10—15 АРКУШІВ ДРУКУ.

22. I. 1918. – 22. I. 1938.

Культ історичної традиції, який народився у нас після війни, ввів прегарний звичай в усіх українських організаціях: щороку збіратися, щоб вшанувати у свому вузькому гурті славні роковини бувальщини. Зрив 1-го Листопада, і трагічний бій під Крутами, і геройська смерть кількохсот вояків під Базарем, і трагічна смерть Симона Петлюри на париському бруку, і роковини бою під Полтавою, — всі ці дати находять у нас щораз більше зрозуміння і сумні вони чи веселі — проте всі вони виконують те найбільше діло, яким є звязок минулого з сучасним. Однак ніодна з отих великих і вагітних у політичні наслідки подій не може рівнятись з подією найбільшою з найбільших, якою є роковини, звязані з датою 22. січня. Бо що може бути більшого над реалізацію національного ідеалу, того ідеалу, що його признають і в своїх серцях леліють всі живі, мертві й ненароджені, на Україні і поза нею сущі українці й українки?!

Ніщо у світі не діється само з себе. Шлях української політичної думки встелений камінням і тернями, — це шлях української мартирольогії. Цілі століття були для українського національно-політичного розвитку пропавші. Але розмах, з яким український нарід надолужував втрату, не має прецеденсу у всесвітній історії. Від 10. червня 1917 року, коли I-ий Універсал був немов лише моральною леґітимацією Центральної Ради промовляти в імені українського зорганізованого народу, через II. Універсал з 3-го липня 1917, який проголошував умову з Тимчасовим Урядом, і III Універсал з 19. листопада 1917, в якому все ще казалось про звязок і єдність з Російською Республикою, — до IV. Універсалу з 22. січня 1918 з проголошенням повної суверенности Української Держави та права заключати мир з чужинецькими державами, — за той час минуло заледви 7 місяців. І несповна один рік минув з того часу, коли маси українського народу потопав у кромішній тьмі і не тільки не значив свого істнування на політичній мапі Европи, але й на великанських просторах Наддніпрянщини не виявляв свого істнування ніодним часописом у рідній мові! Чудо воскресення української нації це найголоснiша мова, яка колинебудь залунала у світі впродовж сто- і тисячеліть!

Як швидко дійшов український нарід до вершин свого розвитку, так швидко й упав із них. І нинішні двацяті роковини найбільшої із найбільших українських славетніх подій святкуємо в умовинах, коли не тільки українська нація перебуває в границях чотирьох чужонаціональних держав, але на тій самій території, на якій двацять літ тому лунали оклики „слава", — сьогодні панує режім, супроти якого блїднуть часи Джінґісхана.

Чи раптовий упадок української державности був доказом незрілости нації? Не є стидом признаватись до колишньої слабости. Але іспит зрілости, що його здавав український нарід в pp. 1917-21, не скінчився і по нинішній день. Кожний день є пробним каменем української зрілости і цей наш іспит ще далеко не скінчений.

Можливо, що нашої підготови в 1918 р. було замало. Але напевно ця підготова буде де-де глибша та тривкіша, коли акт 22. січня 1918 року буде реституований. Чи хтонебудь може взагалі сумніватися у реституцію того акту?! Чи камінь, який сьогодні придавлює його, з історичної перспективи важчий, ніж той камінь, що налягав на Україну від 1654 і 1709 року аж по 1917 рік?!

Ідеал, який найшов уже раз свою реалізацію та залишився ідеалом, хоч реалізація його не вдалася, не є зорею, що заблисчула й погасла. Це зоря, яка далі світить народові на шляху його природного розвитку і є так само невмірущa як невмірущий є живий нарід.

ік.

Русифікують українську совітську пресу.

Повідомляючи про появу російського офіціозу „Советская Україна", згадували ми, що на території УССР мають повстати ще й інші російські щоденники, як органи обласних партійних комітетів.

Справді 10. ц. м. появилось у Харкові 1-е число російського щоденника „Красное Знамя". Зате український харківський часопис „Соціялістична Україна" буде виходити від тепер лише як українське видання російського щоденника.

501 голосами проти одного

ВИСЛОВИВ ФРАНЦУСЬКИЙ ПАРЛЯМЕНТ ДОВІРЯ УРЯДОВІ.

На вчорашньому засіданні французької палати громад уряд Шотана дістав вотум довіря 501-им голосом проти одного.

Це, незвичайне в історії французького парляментаризму, голосування, відбулося після першого виступу нового уряду перед палатою послів учора (в пятницю). На початку засідання Шотан ствердив у заяві, що його уряд змагатиме до оборони республики й до суспільної справедливости. Він пошанує суспільні здобутки світу праці; у найближчий вівторок вілкине він законопроект, що нормуватиме взаємини між підприємцями й робітниками. Цей законопроект запевнить пошанування прав робітника та загарантує справедливі права підприємця. В найближчому часі зголосить новий уряд теж законопроект про робітничі емеритури. Уряд буде старатися **вдержати курс франка та поборюватиме зріст дорожнечі. Закордонна політика** Франції залишиться незмінена. Уряд дбатиме теж про народню оборону. Шотан відкликався до патріотизму французів, звертаючи увагу на реальні небезпеки, що загрожують Франції, та візвав їх зєдинитися коло програми суспільного й господарського відродження в атмосфері праці, добровільної дисципліни та громадянської згоди.

СОЦІЯЛІСТИ ОБІЦЮЮТЬ УМОВНО ПІДТРИМКУ.

Провід французької соціялістичної партії рішив таке: „Заки буде можливо утворити уряд, який вповні відповідав би волі, висловленій загальним голосуванням, провід соціялістичної партії висловлює йому довіря." Виходить із того, що підтримка соціялістів є умовна і що вони можуть її відмовити, якщо ситуація зміниться.

СКЕПТИЦИЗМ ПРАВИЦІ.

Праві кола глядять дальше скептично на Шотанів уряд, зокрема з огляду на його вчорашню заяву — занадто „людово-фронтову". „Еко де Парі" не бачить між теперішніми міністрами людей здібних до боротьби з бурею, яку Шотан сам передбачив.

Болгарія і Латвія визнають анексію Абісинії.

Як подає „Фелькішер Беобахтер", у болгарському урядовому деннику появився текст болгарсько-італійського торговельно-обрахункового договору, в якому італійського короля названо також „цісарем Абісинії". У софійських дипльоматичних колах добачують у цьому визнання анексії Абісинії.

Подібно коментують виступ латвійського міністра закордонних справ Мунтерса, який на принятті у мін. Чіяна підняв тоаст у честь „короля Італії та цісаря Абісинії".

БЕЛЬҐІЯ ТАКОЖ ВИЗНАЄ?

Як подає „Дейлі Мейль", бельґійський амбасадор повідомив британського премієра, що бельґійський уряд постановив визнати анексію Абісинії.

Положення під Теруелем.

Головна кватира національних військ повідомляє, що на теруельському фронті національні війська посунулись вж до берегів ріки Гвадалявіра.

Барцельонське міністерство оборони подає, що червоні відбили під Теруелем всі ворожі атаки, при чому їхні становища не підпали ніяким змінам.

ЗБОМБАРДУВАЛИ САЛЯМАНКУ.

Ескадра червоних літаків перелетіла на висоті 4.000 метрів над Салямaнкою та скинула коло 20-ох бомб на військові обекти. 7 осіб згинуло, 34 ранено.

Йорданська щедрівка має бути доходом для Рідної Школи. Львів, Сикстуська 46.

М. КОВАЛЕВСЬКИЙ.

20 років тому.

Грудень року 1917 був переломовим місяцем у революційних подіях на Україні. У Петербурзі, в Смольному Інституті, почав своє кріваве урядування Ленін. В огні большевицької революції народжувалася нова московська держава, перейнята імперіяльними цілями, держава, для якої істнування незалежної від неї України крило в собі небезпеку тим більшу, що разом із незалежністю України Москва тратила багаті джерела українських сирівців. І цій небезпеці треба було протидіяти.

Вже після III. Універсалу проводирі московського большевизму вживали всіх можливих заходів, щоб висадити зсередини творчі сили української революції і цим ослабити процес формування української держави. Ударною групою для цього внутрішнього вибуху мали бути ліві соціялісти, есери, так звані боротьбисти з Шумським та Любченком на чолі. З ними навязав ближчі зносини проводир київських большевиків Юрій Пятаков та його однодумець Володимир Затонський.

Тоді саме боротьбисти висунули домагання скликати всеукраїнський конґрес робітничих і селянських депутатів, який мав би створити орган клясової диктатури. Цей конґрес відбувся в Києві у перших днях грудня при участи більше двох тисяч делеґатів. На цьому боротьбисти, піддержані большевиками, висунули гасло клясової диктатури на Україні, однак цей їх внесок зібрав не більше 40 голосів.

Перед голосуванням довелось мені виступити з промовою про правдиві цілі і заміри московських большевиків на Україні. Коли я сказав, що большевики на Україні виступають у тій самій ролі експльоататорів, що і царський уряд, який провадив на Україні політику кольоніяльного визиску, і що Ленін та ціла большевицька партія хочуть закріпити кольоніяльне панування Московщини на Україні, до трибуни підбіг Пятаков і, вимахуючи руками, почав кричати „це неправда“. Його силою відтягнули від трибуни.

Настрій зїзду був такий ворожий до большевиків, що вони після голосування разом з боротьбистами у числі коло 60 душ покинули зїзд і того самого дня виїхали до Харкова, де проголосили себе законодавчим орґаном України, який мав перебрати владу бодай теоретично. Видана з цього приводу декларація була першою спробою створити комуністичний уряд на Україні. Хоч практичного ефекту ця спроба не мала, однак назовні вона витворила формальні підстави для московської інтервенції на Україні.

Большевицька тактика розсадити Україну зсередини не дала бажаних наслідків і залишилась тільки історичним епізодом, що ілюструє московські методи того часу. Українські національні сили залишилися вірними тій ідеї, яка лягла з самого початку в основу українського відродження.

Потерпівши невдачу, московські большевики мусіли іншим способом ударити на молоду українську державність. На Московщині емісари Леніна орґанізували мерщій військові відділи, які у відповідну хвилю мали вдертися до України і знищити всяку можливість створити самостійну українську державу. Серед тих військових відділів виплинуло тоді іназвисько Юрка Коцюбинського.

Місяць грудень був переломовим не тільки з огляду на аґресивність московської большевицької держави. Процес творення самостійної України йшов швидкими кроками вперед. На день 9. січня розписані були вибори до українських установчих зборів. Творилися підстави українського державного апарату і війська. До Києва почали прибувати один по другім представники чужоземних держав. Прибула французька місія з генералом Табуї на чолі, прибув англійський полковник Баґґе. Врешті приїхав до Києва головний командант румунської армії Коанду, в якого почоті м. і. знаходився теперішній румунський премієр Ґоґа.

Уряди Англії і Франції визнали через своїх представників Українську Державу де факто. Ці переговори дали багато цікавого матеріялу для характеристики, як цікавляться українською справою у чужинецькому світі. Генерал Табуї, який прибув до Києва з кількома старшинами, пропонував Україні допомогу французького уряду не тільки фінансову, але й фахівцями і військовими інструкторами, ставлячи зате тяжку для України умову продовжувати війну з центральними державами. Румунський ґенерал Коанду прибув до Києва у більш практичних справах. Румунська армія була відрізана від своїх баз, у Росії запанував большевизм, отже румунський уряд звернувся до уряду Української Народньої Республіки з проханням прийняти на себе апровізацію румунського війська. Треба зазначити, що румуни отримали тоді з України цілі транспорти борошна та інших продуктів.

Одночасно почалися переговори з Німеччиною і Австро-Угорщиною. Таким чином витворювалась сприятлива атмосфера серед обох ґруп воюючих держав для справи самостійности України.

З початку січня Центральна Рада приступила до розгляду проекту IV. Універсалу про оголошення самостійности України. Опрацювали 2 тексти того історичного документу. Один короткий, який обмежувався до проклямування самостійности, другий довший, який мотивував потребу оголосити самостійність України. Прийняли саме цей довший текст IV. Універсалу, при чім підчас голосування представники меншин росіяни і жиди стримались від голосування.

Проголошення IV. Універсалу викликало в столиці велике піднесення, на вулицях і площах Києва можна бачити ґрупи людей, які обмірковували слова Універсалу, що відкривав нові перспективи. Одночасно звістка про оголошення самостійности України облетіла цілий край. У Харкові, Полтаві, в Одесі, Катеринославі, Умані військові залоги присягали на вірність Українській Народній Республиці.

Складна ситуація витворилась на південно-західньому фронті, де завжди ще було багато московського війська. Однак і тут українці творили свої окремі полки, здебільша обеззброюючи російські частини.

Тимчасом мирові переговори в Бересті добігали кінця. Німеччина, Австро-Угорщина, Туреччина і Болгарія признали де юре Українську Народню Республику, і берестейський мир став історичним фактом. Таким чином усі великі держави Европи признали самостійність України, одні де юре, другі де факто. Засаду самостійности України признав і большевицький уряд Леніна, однак це своє признання узалежнив від цілого ряду умов, яких виконання зводило на нівець самостійність України.

Історичний акт проклямування самостійности України впровадив українську національну справу в широке річище міжнародньої політики. Не можна було вже її трактувати, як внутрішню справу Росії. Від культурництва початку цього століття українська національна ідея пережила далекосяжну еволюцію, стала на денному порядку европейських столиць, як справа радикальної перебудови східної Европи, як справа зміни політичної мапи цієї частини світу.

Для московського большевицького уряду IV. Універсал був сиґналом для мілітарної інтервенції. Повстання в Києві, заінсценізоване київськими большевиками, було здавлене українським військом. Воно потрібне було для Леніна, щоб московську інтервенцію на Україні замаскувати і представити її перед світом, як боротьбу українських робітників і селян за комуністичний устрій. Московська большевицька армія, яка чекала у північних кордонів України розвитку подій, вдерлася до краю і 24. січня (за новим стилем) після крівавих боїв зайняла київські передмістя.

Український уряд разом із військом залишили столицю і перейшли до Житомиру. Там відбулася концентрація українських збройних сил, які — після берестейського миру — перейшли до наступу. З березня (за новим стилем) українське військо та німці вступили до Києва. Почався новий період в історії української державности.

ГЛІБ ЛАЗАРЕВСЬКИЙ.

1918–1938 на Наддніпрянській Україні.

22—24 січня року 1918 у Києві, там, у тому памятному білому будинку з склянною брамою, на Володимирській вулиці, темної морозної ночі!

Тишe у великій освітленій салі цього будинку, віби і не переповнив її по береги багатолюдний натовп.

І так чітко чути знамениі слова, що їх ніби цілком спокійно вичитує той, що проголошуючи їх, тим самим ставав першим Президентом вільної вже Української Народньої Республіки...

— „Народе України! Твоєю силою, словом стала на землі Українській вільна Українська Народня Республіка!.. Од нині Українська Народня Республіка стає самостійною, ні від кого незалежною, вільною, суверенною Державою Українського Народу!...“

Тільки ледве помітно тремтять пальці руки, що призвичаєним рухом перебирають довгу срібну бороду, тільки краплі поту блищать на висині цієї великої розумної голови. І жалібно, всією істотою ковтали ці слова слухачі, які стали вже громадянами самостійної Української Народньої Республіки. І може навіть не цілком освідомляли собі тоді члени першого уряду новоповсталої Держави, яку найславетнішу справу незмірної ваги сторили вони, відбудовуючи суверенність України, надаючи знову українському народові громадянську волю, повертаючи українському селянству землю, яку свого часу видерли у нього для чужинців, [illegible] лю, яку обробило воно своєю працею, яку [illegible] скропило своїм потом, своєю кровю...

Але надто непримиренний, надто [illegible] надто міцний був віковічний ворог українського народу, української державности. Під його [illegible] тиском упала молода Українська Держава і IV Універсал започаткував не так розвиток української нації, як радше його мартирольоґії 20 літ мартирольоґії.

Коли не можна було валити українську суверенність безпосередньо, збройними московськими полками, то валили її посередніми [illegible] собами, відповідно до конюнктури. Її [illegible] німці, які спершу прислужились, щоб очистити Україну з большевицьких орд, стали [illegible] [illegible] лям антиукраїнської російської політики. [illegible] диційний гетьманат компромітував себе [illegible] стокими карними експедиціями, тим [illegible] шими для української державної ідеї, що [illegible] під фірмою української влади і через те [illegible] значній частині несвідомого національно [illegible] селянства ототожнювати українство з [illegible] в державну аграрну політику з поворотом панщини.

Але знаменний в історії України рік 1919 [illegible] скінчився перемогою національних [illegible] і 22 січня 1919 року вписався [illegible] життя українського народу, не маніфестацією [illegible] дивним характером маніфестації на [illegible] св. Софії, а проголошенням реалізації [illegible]

М. КОВАЛЕВСЬКИЙ.

20 років тому.

Грудень року 1917 був переломовим місяцем у революційних подіях на Україні. У Петербурзі, в Смольному Інституті, почав своє кріваве урядування Ленін. В огні большевицької революції народжувалася нова московська держава, перейнята імперіяльними цілями, держава, для якої істнування незалежної від неї України крило в собі небезпеку тим більшу, що разом із незалежністю України Москва тратила багаті джерела українських сирівців. І цій небезпеці треба було протидіяти.

Вже після III. Універсалу проводирі московського большевизму вживали всіх можливих заходів, щоб висадити зсередини творчі сили української революції і цим ослабити процес формування української держави. Ударною ґрупою для цього внутрішнього вибуху мали бути ліві соціялісти, есери, так звані боротьбисти з Шумським та Любченком на чолі. З ними навязав ближчі зносини проводир київських большевиків Юрій Пятаков та його однодумець Володимир Затонський.

Тоді саме боротьбисти висунули домагання скликати всеукраїнський конґрес робітничих і селянських депутатів, який мав би створити орґан клясової диктатури. Цей конґрес відбувся в Києві у перших днях грудня при участи більше двох тисяч делеґатів. На цьому боротьбисти, піддержані большевиками, висунули гасло клясової диктатури на Україні, однак цей їх внесок зібрав не більше 40 голосів.

Перед голосуванням довелось мені виступити з промовою про правдиві цілі і заміри московських большевиків на Україні. Коли я сказав, що большевики на Україні виступають у тій самій ролі експльоататорів, що і царський уряд, який провадив на Україні політику кольоніяльного визиску, і що Ленін та ціла большевицька партія хочуть закріпити кольоніяльне панування Московщини на Україні, до трибуни підбіг Пятаков і, вимахуючи руками, почав кричати „це неправда“. Його силою відтягнули від трибуни.

Настрій зїзду був такий ворожий до большевиків, що вони після голосування разом з боротьбистами у числі коло 60 душ покинули зїзд і того самого дня виїхали до Харкова, де проголосили себе законодавчим орґаном України, який мав перебрати владу бодай теоретично. Видана з цього приводу декляраці́я була першою спробою створити комуністичний уряд на Україні. Хоч практичного ефекту ця спроба не мала, однак назовні вона витворила формальні підстави для московської інтервенції на Україні.

Большевицька тактика розсадити Україну зсередини не дала бажаних наслідків і залишилась тільки історичним епізодом, що ілюструє московські методи того часу. Українські національні сили залишилися вірними тій ідеї, яка лягла з самого початку в основу українського відродження.

Потерпівши невдачу, московські большевики мусіли іншим способом ударити на молоду українську державність. На Московщині емісари Леніна орґанізували мерщій військові відділи, які у відповідну хвилю мали вдертися до України і знищити всяку можливість створити самостійну українську державу. Серед тих військових відділів випливнуло тоді і назвисько Юрка Коцюбинського.

Місяць грудень був переломовим не тільки з огляду на агресивність московської большевицької держави. Процес творення самостійної України йшов швидкими кроками вперед. На день 9. січня розписані були вибори до українських установчих зборів. Творилися підстави українського державного апарату і війська. До Києва почали прибувати один по другім представники чужоземних держав. Прибула французька місія з ґенералом Табуї на чолі, прибув англійський полковник Баґґе. Врешті приїхав до Києва головний командант румунської армії Коанду, в якого почоті м. і. знаходився теперішній румунський премієр Ґоґа.

Уряди Англії і Франції визнали через своїх представників Українську Державу де факто. Ці переговори дали багато цікавого матеріялу для характеристики, як цікавляться українською справою у чужинецькому світі. Ґенерал Табуї, який прибув до Києва з кількома старшинами, пропонував Україні допомогу французького уряду не тільки фінансову, але й фахівцями і військовими інструкторами, ставлячи зате тяжку для України умову продовжувати війну з центральними державами. Румунський ґенерал Коанду прибув до Києва у більш практичних справах. Румунська армія була відрізана від своїх баз, у Росії запанував большевизм, отже румунський уряд звернувся до уряду Української Народньої Республіки з проханням прийняти на себе апровізацію румунського війська. Треба зазначити, що румуни отримали тоді з України цілі транспорти борошна та інших продуктів.

Одночасно почалися переговори з Німеччиною і Австро-Угорщиною. Таким чином витворювалась сприятлива атмосфера серед обох ґруп воюючих держав для справи самостійности України.

З початку січня Центральна Рада приступила до розгляду проекту IV. Універсалу про оголошення самостійности України. Опрацювали 2 тексти того історичного документу. Один короткий, який обмежувався до проклямування самостійности, другий довший, який мотивував потребу оголосити самостійність України. Прийняли саме цей довший текст IV. Універсалу, при чім підчас голосування представники меншин росіяни і жиди стримались від голосування.

Проголошення IV. Універсалу викликало в столиці велике піднесення, на вулицях і площах Києва можна бачити ґрупи людей, які обмірковували слова Універсалу, що відкривав нові перспективи. Одночасно звістка про оголошення самостійности України облетіла цілий край. У Харкові, Полтаві, в Одесі, Катерин[о]славі, Умані військові залоги присягали на вірність Українській Народній Республиці.

Складна ситуація витворилась на південно-західньому фронті, де завжди ще було багато московського війська. Однак і тут українці творили свої окремі полки, здебільша обеззброюючи російські частини.

Тимчасом мирові переговори в Бересті добігали кінця. Німеччина, Австро-Угорщина, Туреччина і Болгарія признали де юре Українську Народню Республику, і берестейський мир став історичним фактом. Таким чином усі великі держави Европи признали самостійність України, одні де юре, другі де факто. Засаду самостійности України признав і большевицький уряд Леніна, однак це своє признання узалежнив від цілого ряду умов, яких виконання зводило на нівець самостійність України.

Історичний акт проклямування самостійности України впровадив українську національну справу в широке річище міжнародньої політики. Не можна було вже її трактувати, як внутрішню справу Росії. Від культурництва початку цього століття українська національна ідея пережила далекосяжну еволюцію, стала на денному порядку европейських столиць, як справа радикальної перебудови східньої Европи, як справа зміни політичної мапи цієї частини світу.

Для московського большевицького уряду IV. Універсал був сиґналом для мілітарної інтервенції. Повстання в Києві, заінсценізоване московськими большевиками, було здавлене українським військом. Воно потрібне було для Леніна, щоб московську інтервенцію на Україні замаскувати і представити її перед світом, як боротьбу українських робітників і селян за комуністичний устрій. Московська большевицька армія, яка чекала у північних кордонів України розвитку подій, вдерлася до краю і 24. січня (за новим стилем) після крівавих боїв зайняла київські передмістя.

Український уряд разом із військом залишили столицю і перейшли до Житомиру. Там відбулася концентрація українських збройних сил, які — після берестейського миру — перейшли до наступу. З березня (за новим стилем) українське військо та німці вступили до Києва. Почався новий період в історії української державности.

ГЛІБ ЛАЗАРЕВСЬКИЙ.

1918–1938 на Наддніпрянській Україні.

22—24 січня року 1918 у Києві, там, у тому памятному білому будинку з скляною брамою, на Володимирській вулиці, темної морозної ночі

Тишу у великій освітленій салі цього будинку, ніби і не переповнив її по береги багатолюдний натовп.

І так чітко чути знаменні слова, що їх ніби цілком спокійно вичитує той, що проголошуючи їх, тим самим ставав першим Президентом вільної вже Української Народньої Республіки...

— „Народе України! Твоею силою, словом стала на землі Українській вільна Українська Народня Республіка!.. Од нині Українська Народня Республіка стає самостійною, ні від кого незалежною, вільною, суверенною Державою Українського Народу!...“

Тільки ледве помітно тремтять пальці руки, що привичаєним рухом перебирають довгу срібну бороду, тільки краплі поту блищать на лисині цієї великої розумної голови. І жадібно, всією істотою ковтали ці слова слухачі, які ставали вже громадянами самостійної Української Народньої Республіки. І може навіть не цілком освідомляли собі тоді члени першого уряду новоповсталої Держави, яку найславетнішу справу незмірної ваги сторили вони, відбудовуючи суверенність України, надаючи знову українському народові громадянську волю, повертаючи українському селянству землю, яку свого часу видерли у нього для чужинців, землю, яку обробило воно своєю працею, яку роками скропило своїм потом, своєю кров'ю...

Але надто непримиренний, надто лютий, надто міцний був віковічний ворог українського народу, української державности. Під його натиском упала молода Українська Держава і IV. Універсал започаткував не так розвиток української нації, як радше його мартирольоґію — 20 літ мартирольоґії.

Коли не можна було валити українську суверенність безпосередньо, збройними московськими полками, то валили її посередніми способами, відповідно до коньюнктури. Ті самі німці, які спершу прислужились, щоб очистити Україну з большевицьких орд, стали ... [знаря]ддям антиукраїнської російської політики ... [опоз]иційний гетьманат компромітував себе ... жорстокими карними експедиціями, тим ... [небезпеч]ними для української державної ідеї ... від фірмою української влади і через те ... значній частині несвідомого національно селянства ототожнювати українство з ... в державну аграрну політику з ... панщини.

Але знаменний в історії України рік 19[18] ... закінчився перемогою національних ... і 22 січня 1919 року вписався ... життя українського народу, не маніфестацій ... [ве]личним характером маніфестацій ... св. Софії, а проголошенням реалізації ...

…борности. У святі 22. січня 1919 знову брало участь українське військо зі своїм улюбленим вождем.

Але забагато було фронтів для цього війська. Знову посунули на Україну жадібні вороги: полки: спершу з півночі червоні, потім з півдня білі москалі, які сварячись між собою, знову окупували Україну. Безглуздо-жорстока денікінська політика мала за наслідки, що українське селянство підчас своїх повстань проти нових гнобителів, часто змушене було боротися пліч-о-пліч з большевиками. Воно зменшувало його нехіть до повороту большевицької влади, яка на кожному кроці обіцяла передати йому всю землю. Ліві українські партії злившись в одну партію так званих україністів — Українську Комуністичну Партію — хоч представляли собою по суті соціялістичну форму і націоналістичний зміст (цеж вони вимагали окремого українського війська, самостійного проводу господарством України, форсування українізації на Україні тощо), співділали з російськими большевиками ще з часів повстання проти Скоропадського.

Отже спільні сили російських большевиків і збаламученого українського селянства вигнали Добровольчу Армію з України. Другі роковини січня припали ще на часи незакінченої воєнної акції, коли державна ситуація не була зовсім ясна. Весна року 1920 дала вже відчути на Лівобережжі большевицьку владу, на Правобережжі продовжувались воєнні операції. І коли розпочались квітневі і травневі дні, з великим співчуттям стрінулись вони серед мас населення під большевицькою окупацією на Лівобережжі, але досить стримане було правобережне селянство: це сталося під впливом большевицької демагогії, що втретє вертаються поміщики, щоб відбирати землю у селянства, яке вірило тим вісткам і не боялось большевиків, бо ще не зазнало їхньої влади.

Отже треті роковини січня зустріла Велика Україна під московською окупацією, певною своєї перемоги, що виявилась уже в масових розстрілах та „продровкладці". Ефект тих перших місяців правління червоної влади на Україні був такий, що на весну 1921 року аж заросло, аж загуло на Україні від повстанських загонів, в більшості цілком анархістичних, цілком самочинних, цілком самостійних, але завжди під гаслом: „геть москалів-комуністів з України!"… І окупанти незабаром мусіли освідомити собі, що війна на українських теренах ще далеко не закінчилась.

Довелося відкрити „вентиль безпеки": запровадити й на Україні „нову економічну політику" (пізніше ніж у Росії), полекшити режим, поновити сільсько-господарську кооперацію, повернувши їй все її багате майно, всі її заведення. Ці заходи, до яких долучився непередбачений союзник — цілковитий неврожай на півдні і недорід на півночі України — значно зменшили повстанчі настрої на селі. Аж тут пізньої осени, коли взагалі повстанці поверталися уже до своїх осель, на Правобережжі розпочався легендарний нещасливий Тютюнників рейд. Мало хто про нього і чув за тих часів на Україні: крім суму і жалю викликав він там, під окупацією, і деяке здивування: навіщо було давати большевикам формальне право вважати ці геройські незалежні військові загони за повстанські та ставитись до них, як до повстанців?!…

Згадувала Україна 22. січня, занесена снігом, напів голодна, але водночас вже з деякими надіями: вже йшла по містах організаційна робота, вже відроджувалися по селах кооперативні товариства.

І хоч на весні очайдухи з сіл мандрували з Україною до лісів та ярів, хоч часто ще поглядали заздрими на захід, чи не побачать там різнобарвних шликів, але життя брало своє, одержана земля вимогала постійного піклування, по містах відроджувалось культурне українське життя, а по доброму врожаєві 1922 року стихійно поставали кооперативні клітини, сільсько-господарські, молочарські, машинові, бурякові. Вони обєднувалися в повітові та губерніяльні союзи, створюючи всеукраїнську централю „Сільський Господар", майже без ніякої участи комуністів, відкривалися кооперативні технікуми, почали куритися кооперативні цукроварні, широко розгорнула свою діяльність українська автокефальна Церква.

І січень року 1923 зустрічали на Великій Україні ще далекі від себе українські табори: і безпартійний зі скооперованим селянством, і партійний з незаможниками, зустрічали, засукувавши рукави для дальшої роботи, занадто тільки недооцінюючи вперту й послідовну московську політику, яка ніби справді відсувалась на бік.

Трапилися того року на Совітській Україні дві великі події: перша — це урядове проголошення українізації на Україні, і друга — утворення Союзу Соціялістичних Совітських Республик.

Що саме мали на думці большевики, заповідаючи українізацію, це інша річ, проте її заводили, навіть за наказом, навіть примусово.

І чи можна винувати людей, що серед умов окупації побачили ніби настіж відчинене вікно, крізь яке мало вільно входити рідне українське повітря, що вони повірили, що це політика поважна і тривка?!

Ті, що декретували цю українізацію в Москві, мусіли доручити здійснення її українцям, і можна сміливо сказати, що українці — всі, почінаючи від народніх комісарів освіти Гринька та Шумського і кінчаючи останнім учнем в якійнебудь сільській „трудшколі" — захопилися цією змогою свобідніше працювати для народу.

Створення СССР також викликало враження деякого позитивного поступу: річ у тім, що державний устрій УССР був далеко не устійнений, одні вважали його виявом самостійности, інші вбачали у ньому федеративний звязок України з Росією. Отже гадалося: відтепер це буде все окреслене чітко, ясно, з додержанням певних конституційних гарантій.

І чи не найбільш український був місяць січень у роках 1924. та 1925. на окупованій Україні.

Поверталась на Україну в немалій скількости реемігранти, бажаючи допомогти українському народові, що за важких умовин під окупацією творить своє національне життя, приїздили, віруючи наївно в можливість співпраці з совітською владою. Дивне враження зробив поворот Тютюнника. Він мешкав у Харкові, викладав спершу „практичний бандитизм" у школі „красних командіров" („червоних старшин") потім його призначили на заступника голови ВУФКУ (Всеукраїнське фотографічно-кінематографічне Управління), він приїздив іноді до Києва, в окремій сальонці з гарненькою секретаркою, досить гучно проводючи час у „Континенталі". Незабаром виснилось, що саме має спільного Тютюнник з кінематографом. За режисурою Тютюнника на екранах появилась фільма під назвою „П. К. П." („Пілсудський купив Петлюру"). Тютюнник створив сценарій для неї і сам грав самого себе. У цій фільмі показували українську еміграцію, показували Тютюнників рейд, висвітлювали Базар у такій огидній формі, що раз Єфремов відмовився прилюдно подати руку Тютюнникові. (Такі ще були тоді часи!) Але такі випадки, як з Тютюнником були виняткові.

Відроджувалась Україна, виявляючи свої могутні внутрішні сили, але це було відродження чисто культурницьке, бо одночасно громадське життя було наскрізь анархістичне, далеке від свідомости бажання мати власну державність. Творила великі культурні цінности Акад-

соборности. У святі 22. січня 1919 знову брало участь українське військо зі своїм улюбленим вождем.

Але забагато було фронтів для цього війська. Знову посунули на Україну жадібні ворожі полки: спершу з півночі червоні, потім з півдня білі москалі, які сварячись між собою, знову окупували Україну. Безглуздо-жорстока денікінська політика мала за наслідки, що українське селянство підчас своїх повстань проти нових гнобителів, часто змушене було боротися пліч-о-пліч з большевиками. Воно зменшувало його нехіть до повороту большевицької влади, яка на кожному кроці обіцяла передати йому всю землю. Ліві українські партії, злившись в одну партію так званих укапістів—Українську Комуністичну Партію — хоч і представляли собою по суті соціялістичну форму і націоналістичний зміст (цеж вони вимагали окремого українського війська, самостійного проводу господарством України, форсування українізації на Україні тощо), співділали з російськими большевиками ще з часів повстання проти Скоропадського.

Отже спільні сили російських большевиків і збаламученого українського селянства вигнали Добровольчу Армію з України. Другі роковини січня припали ще на часи незакінченої воєнної акції, коли державна ситуація не була зовсім ясна. Весна року 1920 дала вже відчути на Лівобережжі большевицьку владу, на Правобережжі продовжувались воєнні операції. І коли розпочались квітневі і травневі дні, з великим співчуттям стрінулись вони серед мас населення під большевицькою окупацією на Лівобережжі, але досить стримане було правобережне селянство: це сталося під впливом умілої більшовицької демагогії, що втрете вертаються поміщики, щоб відбирати землю у селянства, яке вірило тим вісткам і не боялось большевиків, бо ще не зазнало їхньої влади.

Отже треті роковини січня зустріла Велика Україна під московською окупацією, певною своєї перемоги, що виявилась уже в масових реквізиціях та „продрозкладці". Ефект тих перших місяців правління червоної влади на Україні був такий, що на весну 1921 року аж зароїлося, аж загуло на Україні від повстанських загонів, в більшості цілком анархістичних, цілком самочинних, цілком самостійних, але завжди під гаслом: „геть москалів-комуністів з України!"... І окупанти незабаром мусіли освідомити собі, що війна на українських теренах ще далеко не закінчилась.

Довелося відкрити „вентиль безпеки": запровадити й на Україні „нову економічну політику" (пізніше ніж у Росії), полекшити режим, поновити сільсько-господарську кооперацію, повернувши їй все її багате майно, всі її заведення. Ці заходи, до яких долучився непередбачений союзник — цілковитий неврожай на півдні і недорід на півночі України — значно зменшили повстанчі настрої на селі. Аж тут пізньої осени, коли взагалі повстанці повертались уже до своїх осель, на Правобережжі розпочався легендарний нещасливий Тютюнників рейд. Мало хто про нього і чув за тих часів на Україні; крім суму і жалю викликав він там, під окупацією, і деяке здивування: навіщо було давати большевикам формальне право вважати ці геройські незалежні військові загони за повстанські та ставитись до них, як до повстанців?!...

Згадувала Україна 22. січня, занесена снігом, напів голодна, але водночас вже з деякими надіями: вже йшла по містах організаційна робота, вже відроджувалися по селах кооперативні товариства.

І хоч на весні очайдухи з сіл мандрували з обрізами до лісів та ярів, хоч часто ще поглядали дядьки на захід, чи не побачать там різнокольорових шликів, але життя брало своє, одержана земля вимагала постійного піклування, по містах відроджувалось культурне українське життя, а по доброму врожаєві 1922 року стихійно повставали кооперативні клітини, сільсько-господарські, молочарські, машинові, бурякові. Вони обєднувалися в повітові та губерніяльні союзи, створюючи всеукраїнську централю „Сільський Господар", майже без ніякої участи комуністів, відкривалися кооперативні технікуми, починали куритися кооперативні цукроварні, широко розгорнула свою діяльність українська Автокефальна Церква.

І січень року 1923. зустрічали на Великій Україні ще далекі від себе українські табори: і безпартійний зі скооперованим селянством, і партійний з незаможниками, зустрічали, засукавши рукави для дальшої роботи, занадто тільки недооцінюючи енергію й послідовну московську [illegible], яка ніби справді відсунулась на бік.

Трапилися того року на Совітській Україні дві великі події: перша — це урядове проголошення українізації на Україні, і друга — утворення Союзу Соціялістичних Совітських Республік.

Що саме мали на думці большевики, заповідаючи українізацію, це інша річ, проте її заводили, навіть за наказом, навіть примусово.

І чи можна винувати людей, що серед умов окупації побачили ніби настіж відчинене вікно, крізь яке мало вільно входити рідне українське повітря, що вони повірили, що це політика поважна і тривка?!

Ті, що декретували цю українізацію в Москві, мусіли доручити здійснення її українцям. І можна сміливо сказати, що українці — всі, починаючи від народніх комісарів освіти Гринька та Шумського і кінчаючи останнім учнем в якій-небудь сільській „трудшколі" — захопилися цією змогою свобідніше працювати для народу.

Створення СССР також викликало вражіння деякого позитивного поступу: річ у тім, що державний устрій УССР був далеко не устійнений, одні вважали його виявом самостійности, інші вбачали у ньому федеративний звязок України з Росією. Отже гадалося: відтепер це буде все окреслене чітко, ясно, з додержанням певних конституційних гарантій.

І чи не найбільш український був місяць січень у роках 1924. та 1925. на окупованій Україні.

Повертались на Україну в немалій скількости реемігранти, бажаючи допомогти українському народові, що за важких умовин під окупацією творить своє національне життя, приїздили, віручи наївно в можливість співпраці з совітською владою. Дивне вражіння зробив поворот Тютюнника Він мешкав у Харкові, викладав спершу „практичний бандитизм" у школі „красних командіров" („червоних старшин") потім його призначили на заступника голови ВУФКУ (Всеукраїнське фотографічно-кінематографічне Управління), він приїздив іноді до Києва, в окремій сальонці з гарненькою секретаркою, досить гучно проводючи час у „Континенталі". Незабаром виснилось, що саме має спільного Тютюнник з кінематографом. За режисурою Тютюнника на екранах появилась фільма під назвою „П. К. П." („Пілсудський купив Петлюру"), Тютюнник створив сценарій для неї і сам грав самого себе. У цій фільмі показували українську еміграцію, показували Тютюнників рейд, висвітлювали Базар у такій огидній формі, що раз Єфремов відмовився прилюдно подати руку Тютюнникові. (Такі ще були тоді часи!) Але такі випадки, як з Тютюнником були виняткові.

Відроджувалась Україна, виявляючи свої могутні внутрішні сили, але це було відродження чисто культурницьке, бо одночасно громадське життя було наскрізь анархістичне, далеке від свідомости бажання мати власну державність. Творила великі культурні цінности Акад-

мія Наук, поставлена вже у розмірно добрі умовини праці; майже ціле національне життя України поринуло тоді в літературу, і справді горів червоною загравою пожеж вічний революціонер Блакитний, сміявся своїми уїдливими усмішками Остап Вишня, співала емоційна Забіла, заміняли один одного на шпальтах журналів, альманахів, що аж душили українським чорноземом пантеїстично ліричний Івченко, витончений Зеров, ювелір української мови Йогансен, чуйний Мамонтів, чіткий побутовий маляр Панч, песиміст Підмогильний, вразливий Поліщук, вибагливий естет Рильський, Тичина, Усенко, Атаманюк, сосюрив Сосюра, хвилював Хвильовий, виступав зі своїми драмами Куліш, зі своїм Березілем Курбас... Це була та площина, що обєднувала табори непартійний і партійний, а молоді і навіть старі українці в місті і на селі (бо шкільна програма всюди була однакова) жадібно сприймали українізацію, що її переводили старі культурники та молоді ентузіясти. Вірні могли ходити до церков та слухати проповідей, що їх виголошували нововисвячені панотці, і підводила економічний ґрунт під це все селянська суто-українська кооперація. Гадалося перемогти ворога культурою, економікою. Занадто легковажили собі цього ворога.

А ворог справді деякий час не міг собі дати ради та зрозуміти, що саме твориться на цій таємничій країні. Проте він почав уже освідомлювати собі, може ще інстинктовно, що там іде не по його думці. І розпочалась нагінка на Хвильового; в оборону націоналізму Хвильового виступив сам нарком освіти Шумський і розпочалась так звана „літературна дискусія". Виступаючи проти адеградованого вже Шумського новий нарком Скрипник боронив усе ще самостійности української культури, української літератури. І щораз виразніші виглядали нитки, які не можуть не звязувати непартійних і партійних, якщо в їхніх жилах тече справді українська кров. І не могли не розуміти українці партійні, яке велике діло творять українці непартійні, виготовлюючи на суто наукових підставах словник живої мови чи правопис. Як захоплювалися цим дослівно всі, дбайливо пильнуючи, щоб не вживати мовних та фразеольогічних москалізмів!

Але свідомість культурної прірви поміж Україною і Росією не могла не народжувати свідомости політичної прірви, що знову тягнуло за собою конкретні наслідки. Москалі, які не могли не помічати цього, гадали спершу, що це „гріх" тільки „старої", „петлюрівської"; інтелігенції і виступили з судовим процесом СВУ, викорінюючи ніби в такий спосіб всю націоналістичну жовтоблакитщину, петлюрівщину, націоналізм.

Але несподівано український націоналізм вився в самій твердині комунізму на Україні, у Марксо-Ленінському Інституті, в особі одного з директорів його, комуністі Яворському! Викрили український націоналізм у цілій групі колишніх боротьбістів Христюка, Шрага, Мазуренка, Полоза. А незабаром цей націоналізм з ніби теоретичного перейшов на суто практичні рейки, коли українське село, вже до деякої міри сколективізоване, цілком одностайним фронтом відмовилось давати данину Москві, хоч і врожай був незлий і данину що зменшували. І не давало так довго, поки не здобували її вогнем та мечем. Непевними ставали окупантські позиції на цій ціяк незрозумілій Україні.

Аж сам вождь з висот самого Кремля заявив про „небезпеку", заявив, що занадто українське село „просякнуло петлюрівщиною". Ввесь могутній великодержавницький апарат змобілізували до боротьби з цією небезпекою. Небезпечними стали колхози, школи, партійні низові організації, наркомати, сам „старий большевик", особистий приятель Леніна — Скрипник! „Бий цю націоналістичну сволоту, цих Баданів, Ерстенюків, Річицьких, Сліпанських", — вигукував надісланий на Україну Постишев. І били і випікали залізом і вогнем Балицький та його посіпаки, десятки тисяч українців порозстрілювали, позасилали, сотні тисяч виморили голодом, однаково поводились і з безпартійними і партійними...

Винищили українського ворога та справжніми переможцями нарешті спокійно зустрічали переможці січень 1934. р. на залитій кровю Україні.

Отже нарешті стала ця „квітуча Україна" справжнім забором СССР і можна було готуватися там до свята двацятьліття жовтневої революції, до свята двацятьліття совітської влади на Україні...

І раптом полетіли шкереберть з України вчорашні переможці Постишев і Балицький. XIII. зїзд КП(б)У на пропозицію самого голови ради народніх комісарів прийняв гостру резолюцію, в якій вимогав форсування українізації партійних совітських та особливо професійних і комсомольських організацій. У цій резолюції казалось про потребу висувати на провідні становища українські большевицькі кадри. Але Москва стрінула ту резолюцію як новий вияв націоналістичної жовто-блакитної гидри! І виявилось, що ніби такі віддані яничари, як Любченко та Хвиля є теж ворогами Москви, що вони провадять під маскою своїх високих позицій націоналістичну роботу, що під їхньою охороною та за їхньою допомогою знову пролізли петлюрівці до наркоматів, що знову на націоналістичну заразу заражені партійні організації й місцеві ради, що нема можливости знайти на цілій Україні осіб, яким можна булоб довірити посади голови ради народніх комісарів та другого секретаря ЦК комуністичної партії України (!).

І в січні 1938. року доводиться старому Косіорові знияковіло мимрити, що в усьому винні ще петлюрівці, боротьбісти та інші націоналісти, які проліали до всіх установ, провадять свою підлу роботу, спрямовану на відірвання України від СССР, що взагалі все старше покоління на Україні не є надійне, бо просякнуло тими самими націоналістичними ідеями.

І в січні 1938. року доводиться самому ЦК ВКП (б) ствердживати, що справді на Україні українські націоналісти цілком розперезались...

Багато того, що там твориться, є для нас незрозуміле, тим паче, що ми орудуємо цілком іншими категоріями, які походять з зовсім інших звичок політичної боротьби. Незрозуміла нам діявольська заїлість москалів, які під покришкою боротьби з українським політичним сепаратизмом винищують фізично ввесь нарід. Але поруч з цим ясною стає всім нам та всьому світові правда, що коли самі московські большевики компромітують свою силу заявами про той національний патріотизм, то той національний патріотизм справді невмирущий.

20 років минуло з часу проголошення суверенности України. 20 жахливих років, але-ж і жахливі роки дають право дивитися вперед оптимістично, дають право твердити, що нема більших гордощів, як відчувати у себе в жилах українську кров та належати до непереможного — хоч сьогодні такого нещасливого — українського народу...

АНДРІЙ ЖУК.

Чи могло бути інакше?

Від Редакції: Висловлені Шан. Автором думки можуть викликати дискусію.

Дня 22. січня 1918. р. українська національна революція, що виросла із загально-російської соціяльно-політичної революції, досягла своєї кульмінаційної точки й завершилася проголошенням України самостійною, суверенною, від нікого незалежною державою українського народу. Рішаючим моментом при доконанні цього акту була війна збольшевиченої Росії проти України, яка перекреслила федералістичну позицію попередніх універсалів Української Центральної Ради і довела до сепаратних переговорів делеґації Ц. Р. з державами почвірного союзу в Берестї і відтак до заключення сепаратного миру з тими державами в дні 9. лютого 1918 р.

В Берестї Україна дістала не тільки міжнародне признання своєї державної самостійности від чотирьох середньо-европейських держав, але також мілітарну і фінансову поміч Німеччини й Австро-Угорщини. Завдяки цій помочі територія Української Народньої Республіки була в короткому часі очищена від большевицьких банд і уряд Центральної Ради дістав необхідну зовнішню точку опори та мав змогу приступити до налагодження внутрішнього державного життя України. **Мав змогу, але цієї змоги не використав.**

Довершений у Берестї акт не був, на жаль, виявом освідомленої політичної конечности як з одної, так і з другої сторони, його чейже накинули обом сторонам зовнішні обставини. І це було причиною, що одна з договірних сторін почала практикувати пасивний опір у виконанні принятих у Берестї зобовязань, а друга сторона в безоглядний спосіб почала екзекувати признані їй у Берестї чинности. З перших-же днів приходу німців на Україну почалися непорозуміння між урядом Центральної Ради і командуванням німецької армії на Україні і між обома сторонами зачалася з початку тиха, відтак отверта боротьба, що закінчилася державним переворотом з дня 29. квітня 1918 р.

Хід цього перевороту виключав активне співробітництво в державному житті України тих елементів, що були політичними опорами для Центральної Ради. А ті суспільні сили, що по перевороті прийшли до влади в Українській Державі гетьмана П. Скоропадського, не хотіли нічого для неї доброго — були це чейже переважно замасковані або і явні русофіли та єдино-неділимці. Для німецькоїж сторони ця була справа байдужа, бо німцям у цій ситуації залежало не стільки на самостійній Україні, скільки на українських сирівцях, і вони шукали на Україні таких людей, при помочі яких ті сирівці моглиб без перешкод вивезти.

Німецька сирівцева база на Україні поправила дещо апровізаційні відносини в центральних державах, але не приспорила їм мілітарної сили в боротьбі із західними державами. Радше її ослабила, бо Німеччина й Австро-Угорщина мусіли тримати в „союзній" Україні величезну армію, замість уживати той людський матеріял для перемоги над своїми ворогами на заході, гальмуючи творення гетьманом власної збройної сили. Не зважуюся твердити, щоб це було причиною поразки центральних держав та їх капітуляції перед державами Антанти. Але що німецька й австрійська поміч Україні їх багато коштувала, а ця поміч Україні боком вилізла, це ясне, як божий день.

Як тільки показалися перші симптоми німецької поразки на Заході, почала підносити голову всеросійська єдино-неділимська реакція на Україні, що довела до проголошення гетьманом П. Скоропадським федерації України з Росією, а національно-революційні сили України піднялися на протигетьманське повстання...

мія Наук, поставлена вже у розмірно добрі умовини праці; майже ціле національне життя України поринуло тоді в літературу, і справді горів червоною загравою пожеж вічний революціонер Блакитний, смівся своїми уїдливими усмішками Остап Вишня, співала емоційна Забіла, заміняли один одного на шпальтах журналів, альманахів, що аж душили українським чорноземом пантеїстично ліричний Івченко, витончений Зеров, ювелір української мови Йогансен, чуйний Мамонтів, чіткий побутовий маляр Панч, песиміст Підмогильний, вразливий Поліщук, вибагливий естет Рильський, Тичина, Усенко, Атаманюк, сосюрив Сосюра, хвилював Хвильовий, виступав зі своїми драмами Куліш, зі своїм Березілем Курбас... Це була та площина, що обєднувала табори непартійний і партійний, а молоді і навіть старі українці в місті і на селі (бо шкільна програма всюди була однакова) жадібно сприймали українізацію, що її переводили старі культурники та молоді ентузіясти. Вірні могли ходити до церков та слухати проповідей, що їх виголошували новопосвячені панотці, і підводила економічний ґрунт під це все селянська суто-українська кооперація. Гадалося перемогти ворога культурою, економікою. Занадто легковажили собі цього ворога.

А ворог справді деякий час не міг собі дати ради та зрозуміти, що саме твориться на цій таємничій країні. Проте він почав уже освідомлювати собі, може ще інстинктовно, що там їде не по його думці. І розпочалась нагінка на Хвильового; в оборону націоналізму Хвильового виступив сам нарком освіти Шумський і розпочалась так звана „літературна дискусія". Виступаючи проти здеградованого вже Шумського новий нарком Скрипник боронив усе ще самостійности української культури, української літератури. І щораз виразніші виглядали нитки, які не можуть не звязувати непартійних і партійних, якщо в їхніх жилах тече справді українська кров. І не могли не розуміти українці партійні, яке велике діло творять українці непартійні, виготовлюючи на суто наукових підставах словник живої мови чи правопис. Як захоплювалися цим дослівно всі, дбайливо пильнуючи, щоб не вживати мовних та фразеольогічних москалізмів!

Але свідомість культурної прірви поміж Україною і Росією не могла не народжувати свідомости політичної прірви, що знову тягнуло за собою конкретні наслідки. Москалі, які не могли не помічати цього, гадали спершу, що це „гріх" тільки „старої", „петлюрівської"; інтелігенції і виступили з судовим процесом СВУ, викорінюючи ніби в такий спосіб всю націоналістичну жовтоблакитщину, петлюрівщину, націоналізм.

Але несподівано український націоналізм вився в самій твердині комунізму на Україні, у Марксо-Ленінському Інституті, в особі одного з директорів його, комуністі Яворському! Викрили український націоналізм у цілій групі колишніх боротьбістів Христюка, Шрага, Мазуренка, Полоза. А незабаром цей націоналізм з ніби теоретичного перейшов на суто практичні рейки, коли українське село, вже до деякої міри сколективізоване, цілком одностайним фронтом, відмовилось давати данину Москві, хоч і врожай був незлий і данину цю зменшували. І не давало так довго, поки не здобували її вогнем та мечем. Непевними ставали окупантські позиції на цій мійк незрозумілій Україні.

Аж сам вожд з висот самого Кремля заявив про „небезпеку", заявив, що занадто українське село „просякнуло петлюрівщиною". Ввесь могутній великодержавницький апарат змобілізували до боротьби з цією небезпекою. Небезпечними стали колхози, школи, партійні, шкові організації, наркомати, сам „старий большевик", особистий приятель Леніна — Скрипник! „Бий цю націоналістичну сволоту, цих Бадамів, Ерстенюків, Річицьких, Сліпанських", — вигукував надісланий на Україну Постишев. І били і випікали залізом і вогнем Балицький та його посіпаки, десятки тисяч українців порозстрілювали, позасилали, сотні тисяч виморили голодом, однаково поводились і з безпартійними і партійними...

Винищили українського ворога та справжніми переможцями нарешті спокійно зустрічали переможці січень 1934. р. на залитій кровю Україні.

Отже нарешті стала ця „квітуча Україна" справжнім забороломи СССР і можна було готуватися там до свята двацятьліття жовтневої революції, до свята двацятьліття совітської влади на Украні...

І раптом полетіли шкереберть з України вчорашні переможці Постишев і Балицький. XIII. зїзд КП(б)У на пропозицію самого голови ради народніх комісарів прийняв гостру резолюцію, в якій вимогав форсування українізації партійних совітських та особливо професійних і комсомольських організацій. У цій резолюції казалось про потребу висувати на провідні становища українські большевицькі кадри. Але Москва стрінула ту резолюцію як новий вияв націоналістичної жовто-блакитної гидри! І виявилось, що ніби такі віддані яничари, як Любченко та Хвиля є теж ворогами Москви, що вони провадять під маскою своїх високих позицій націоналістичну роботу, що під їхньою охороною та за їхньою допомогою знову пролізли петлюрівці до наркоматів, що знову на націоналістичну заразу заражені партійні організації й місцеві ради, що нема можливости знайти на цій Україні осіб, яким можна будоб довірити посади голови ради народніх комісарів та другого секретаря ЦК комуністичної партії України (!)

І в січні 1938. року доводиться старому Косіорові знияковіло мимрити, що в усьому винні ще петлюрівці, боротьбісти та інші націоналісти, які пролізли до всіх установ, провадять свою підлу роботу, спрямовану на відірвання України від СССР, що взагалі все старше покоління на Україні не є надійне, бо просякнуло тими своїми націоналістичними ідеями.

І в січні 1938. року доводиться самому ЦК ВКП (б) стверджувати, що справді на Україні українські націоналісти цілком розперезались.

Багато того, що там твориться, є для нас незрозуміле, тим паче, що ми орудуємо цілком іншими категоріями, які походять з вовсім інших звичок політичної боротьби. Незрозуміла нам діявольська заїлість москалів, які під покришкою боротьби з українським політичним сепаратизмом винищують фізично ввесь нарід. Але поруч з цим ясною стає всім нам та всьому світові правда, що коли самі московські большевики компромітують свою силу заявами про той національний патріотизм, то той національний патріотизм справді невмирущий.

20 років минуло з часу проголошення суверенности України. 20 жахливих років, але-ж і жахливі роки дають право дивитися вперед оптимістично, дають право твердити, що нема більших гордощів, як відчувати у собі в жилах українську кров та належати до непереможного — хоч сьогодні такого нещасливого — українського народу...

АНДРІЙ ЖУК.

Чи могло бути інакше?

Від Редакції: Висловлені тут Автором думки можуть викликати дискусію.

Дня 22. січня 1918. р. українська національна революція, що виросла із загально-російської соціяльно-політичної революції, досягла своєї кульмінаційної точки й завершилася проголошенням України самостійною, суверенною, від нікого незалежною державою українського народу. Рішаючим моментом при доконанні цього акту була війна збольшевиченої Росії проти України, яка перекреслила федералістичну позицію попередніх універсалів Української Центральної Ради і довела до сепаратних переговорів делегації Ц. Р. з державами почвірного союзу в Берестї і відтак до заключення сепаратного миру з тими державами в дні 9. лютого 1918 р.

В Берестї Україна дістала не тільки міжнародне признання своєї державної самостійности від чотирьох середньо-европейських держав, але також мілітарну і фінансову поміч Німеччини й Австро-Угорщини. Завдяки цій помочі територія Української Народньої Республіки була в короткому часі очищена від большевицьких банд і уряд Центральної Ради дістав необхідну зовнішню точку опори та мав змогу приступити до налагодження внутрішнього державного життя України. **Мав змогу, але цієї змоги не використав.**

Довершений у Берестї акт не був, на жаль, випливом освідомленої політичної конечности як з одної, так і з другої сторони, його чейже накинули обом сторонам зовнішні обставини. І це було причиною, що одна з договірних сторін почала практикувати пасивний опір у виконанні принятих у Берестї зобовязань, а друга сторона в безоглядний спосіб почала екзекувати признані їй у Берестї чинности. З перших-же днів приходу німців на Україну почалися непорозуміння між урядом Центральної Ради і командуванням німецької армії на Україні і між обома сторонами зачалася з початку тиха, відтак отверта боротьба, що закінчилася державним переворотом з дня 29. квітня 1918.

Хід цього перевороту виключав активне співробітництво в державному житті України тих елементів, що були політичною опорою для Центральної Ради. А ті суспільні сили, що по перевороті прийшли до влади в Українській Державі гетьмана П. Скоропадського, не бажали нічого для неї доброго — були це переважно замасковані або і явні русофіли і єдино-неділимці. Для німецької сторони була справа байдужа, бо німцям у цій справі залежало не стільки на самостійній Україні, скільки на українських сирівцях, і вони шукали на Україні таких людей, при помочі яких сирівці моглиб без перешкод вивезти.

Німецька сирівцева база на Україні поправила дещо апровізаційні відносини в центральних державах, але не приспорила їм військової сили в боротьбі із західними державами. Радше її ослабила, бо Німеччина й Австро-Угорщина мусіли тримати в „союзній" Україні величезну армію, замість уживати той людський матеріял для перемоги над своїми ворогами на заході, гальмуючи творення української власної збройної сили. Не зважуюся твердити, що це було причиною поразки центральних держав та їх капітуляції перед державами Антанти. Але що німецька й австрійська окупація та поміч Україні їх багато коштувала, а їм самим боком вилізла, це ясне.

Як тільки показалися перші симптоми німецької поразки на Заході, почала підносити голову всеросійська єдино-неділимська реакція на Україні, що довела до проголошення гетьманом П. Скоропадським федерації України з Росією, а національно-революційні сили України підняли на противагу повстання

[illegible] було змести гетьманський режім, [illegible] нейтральности частин німецької армії, але [illegible] було Директорії опанувати зрушену народню стихію і не допустити до рецидиви большевизму й повної анархії в краю.

Майже двохліття (1919—1920) боротьба Директорії проти московських большевиків та [illegible] за самостійність і національний характер Української Народньої Республіки створили [illegible] легенду великого героїзму українського війська, за найвищий ідеал нації, але [illegible] стала й самостійна, суверенна, від ніко[го] незалежна держава українського народу — [illegible] большевики і в склад єдиної-неділимої Росії, званої совітським союзом, з поворотом втілили.

Чи могло бути інакше?

Годі приписувати провідним одиницям рішальну ролю в житті народів, а всеж не дасться заперечити, що провідні одиниці формують народню свідомість і кермують народньою волею; від їх поведінки у великій мірі залежать успіхи або невдачі на історичній дорозі життя [illegible] народу. А при цім треба теж памятати і про приповідку, що кожний нарід має такий провід, на який заслуговує, до якого доріс, який відповідає станові його розвою та його сил.

В культурному і політичному житті українського народу по обох боках Збруча на перше місце вибився перед світовою війною бл. п. проф. Михайло Грушевський. Він був загально признаним — і своїми і чужими — ідейним провідником новочасного українства. Цілком природно, що з вибухом революції в Росії йому припав обовязок очолювати український революційний процес, оформлювати його, організувати народні маси й вести їх до здійснення національного ідеалу.

Як це робив проф. М. Грушевський і його найближчі співробітники, та які національно-політичні цілі він ставив — знають усі, хто знає хід революції на Україні. Йшов він від малого до щораз більшого, рахуючися з реальними обставинами загально-російського і внутрішнього українського життя, тримаючись політичної формули — Вільна Україна у Федеративній Росії, бо тільки така формула забезпечувала змогу леґальної освідомлюючої та орґанізаційної праці серед народніх мас.

Не можна говорити про проф. М. Грушевського, щоб він не був у засаді самостійником. Але в практичній політиці він дійсно був федералістом, бо не бачив внутрішніх сил і можливостей, які управнювали би ставити питання про сепаратизм від Росії, не бачив ніякого зовнішнього опертя для відсепарованої від Росії України, а свої власні сили були в стадії дозрівання й оформлювання. І тепер у проф. М. Грушевського і взагалі у проводу Центральної Ради все було в порядку. **А похибка зайшла раніш.**

Великим прогріхом проф. М. Грушевського було те, що він у своїх політичних плянах ніколи не зазирав поза межі Росії, а знайшовшись по вибуху війни по цей бік фронту, спроваджений „Союзом визволення України" до Відня, збаґателізував ту політичну роботу, яку з вибухом війни розпочав Союз, у порозумінні і співділанні з австрійсько-українськими політичними чинниками, і не припускав, що настане такий момент, коли центральні держави не тільки на словах, а й на ділі причиняться до створення самостійної України. Тому, замісць лишитись у Відні й обняти провід у „Союзі визвол. України", повернувся проф. М. Грушевський до Росії, змарнувавши там час на засланні, не скориставши з можливостей приготовити кращий ґрунт на міжнародній арені для здійснення українських визвольних змагань, ніж це могли зробити мало свідомі і неавторитетні провідники „Союзу визв. України".

Якби проф. М. Грушевський лишився був за кордоном та обняв провід закордонної української політики, тоді зовсім інакші булиб висліди роботи „СВУ" й інакший хід подій міг бути по вибуху російської революції і на самій Україні.

„Союз визволення України" під проводом проф. М. Грушевського виріс би в авторитетну організацію як в очах чужих політичних чинників, так і власної суспільности по обох боках фронту. Бачучи в проводі „СВУ" проф. М. Грушевського, українська суспільність у Росії не легковажилаб його діяльности й орієнтувалаб себе в ту сторону, в яку орієнтувався Союз. А з вибухом революції в Росії українські кола булиб настроєні цілком інакше, як це було в дійсности, не трималисяб так невільничо формули — „Вільна Україна у федеративній Росії", а більше думали би про самостійність України. При таких настроях українських кол може з меншим розгоном велась робота в масах, зате вужчий круг людей напевно створив би був міцну, сконсолідовану, свідому цілей півлеґальну або й нелеґальну орґанізацію, якої в дійсности бракувало, **для пляномірного проводу національною революцією.**

І дальші події складалисяб напевно інакше, але значно краще для української справи. Можливо, що у Києві не повсталаб леґальна Українська Центральна Рада і не булоб усіх чотирьох її універсалів. Але Центральну Раду міг замінити якийсь Революційний Комітет, що напевно стояв би в тісному звязку із закордонним Союзом. І цей Комітет, враз із Союзом, міг стати стороною, коли обективні обставини довели до Берестя, коли Центральним Державам треба було розчленувати Росію, щоб зліквідувати східний фронт.

А Берестя було чейже найважнішим, рішальним моментом в історії української державности. І якби після миру в Бересті німці прийшли до Києва з проф. Грушевським, як зі своїм дійсним союзником, з готовим державним апаратом,

ЮРІЙ КОСАЧ.

РОКОВИНИ.

(Зі збірки „13-та Чота").

Дзюбанівський, старший десятник СС важко йшов сьогодні під бессемер. Його кроки [illegible] на дощаний поміст як хмарні клапті. Був невисокий, майже маленький. Кашкет насунув глибоко на лису голову. Ворушив [illegible] вусами, що колись були буйні.

Робили на ніч. Ніч руда та суха стояла над [illegible] містечком. Шипіли рейки виповзаючи як змії з-під чорних повіток. Лямпи майоріли [illegible] грушками на густій хащі дротів. Там, у глибі заводу бухкав мотор.

Ці всі знайомі, одноманітні звуки, ця руда ніч, вривались у вухах міріядами незлічених [illegible], шарпаючи їх гострими, немилосердними [illegible]. Але вуха звикли до них. Матвійчук [illegible].

— Горобина ніч.

Ніхто нічого не сказав. Покосились на Дзюбанівського. Він ще порався чомусь із [illegible], сопів у куті. Не дивився на нікого. [illegible] в куті сіренькою мишастою плямою. Матвійчук здвигнув раменами і взяв коцюбку. Макух, Черник і Дудка стали за ним. Вже [illegible] пора випускати крицю.

Вона бунтувалась у гирлі бессемера. Була як пожар, закутий у залізні ланци. Клекотіла, [illegible] сама в собі, злюща, пристрасна. Хотіла розірвати тісне гирло, вирватись скаженими [illegible] із чопів і розлитись скрізь огняною [illegible].

Дудка перехилив вина. Він мав його завжди дві пляшки на шихту. Очі його повеселіли. Він відморгнув Макухові на Дзюбанівського — „старий недобрий". Але і Макухові було щось не по собі. Тільки сопів і порався мовчки коло чопа. Важкий був. Його бичачий карк повертався звільна. Думав важко, так, якби гехкав, підносячи тягарі. А Матвійчук відкинув кашкет. Ясний кучер розвіявся з вітром. Груди блищали, відливали, міддяні у заграві. Ішов із штанґою до штурму на сталь.

— Шефе! — гукнув на Дзюбанівського через гострий вітер, — пора на крицю!

Але Дзюбанівський не поворохнувся. Матвійчук нетерпляче став спершись на штангу. З шефом було щось невиразне. Але ніхто не починав, ані слова — треба було чекати. Черняк обрубками пальців крутив спокійно цигарку. Скрипучим, завжди невдоволеним голосом оповідав про „фет" у Льонґвіль. Ще були в памяти скравки глупковатої музики, крутіж каруселі і стріляння до пляшок.

— Алльо, Дзюбанівський, робимо чи ні сьогодня? — загудів Макух.

Нараз Дзюбанівський підвівся. Здавалось, виріс і похудів. На вилицях ковзались сині вогники. Проте не був лютий. Був якийсь тихий, святочний.

— Фаєрант! Не робимо!

Посміхнувся.

Хлопці застигли. Було тихо. Свистала тільки ніч і гудів червоний, розжарений вітер. Невгомонне динамо стугоніло далеко в пащі фабрики. Біля бессемера вони стояли самі, як на пустині. Ніхто сюди не заходив, хіба тьма. І в ту мить Черняк викинув з руки цигарку. Макух випростувався. А Матвійчукові хитренькі оченята забігали як перед контрометром. Стало всім чомусь моторошно. І навіть ніч, що виля мов відьма, принишкла, загасила вогонь.

А Дзюбанівський став напозір, дивився проти себе у темінь. Малий такий, мишастий, але ніч його слухала.

— То нема про що говорити... — почав він — то кожний знає... звідки ми прийшли сюди? З ночі прийшли ми. Так з ночі. Не хотіли знати тих во... ворогів. Що ні?

Хлопці кивнули головами.

— Кров і піт наш тут... більш нічого... кров і піт. Небо тут чуже, всі чужі. Ніхто не порадить. Гаруємо. Але все — одно прийде день заплати. Так, заплати. Що, ні?

— Правда, Дзюбанівський, — сказав Матвійчук, — прийде день заплати.

Помовчали. Ніхто не знав до чого це йде. А Дзюбанівський усе дивився в ніч, звідти читав. Тільки іноді совгнувся поглядом по товаришах. Слухали.

— То нема що. Ми як леви бились. Згадаю: набоїв нема, босі лізимо по снігу. Тиф теж. Скільки поздихало. Брата мого зрізав. А все одно не далися.

Хто б там дався, що ні? Ішли, бо треба було. Кожний ішов.

Урвав на хвилину. Матвійчукові здалось, що по шрамі у Дзюбанівського, під самим оком щось заблищало. Так якби з огняної ночі впала крапля. Але не сказав нічого.

— Все одно, бились як леви. — З надуми повторив Дзюбанівський.

Всі кивнули. Справді бились як леви. То всякий знав, але ніхто того не говорив. Матвійчук ще малим пішов у стрільці. Втік з дому. Був у Сокальській бриґаді. Дудка та Макух були при австрійській гарматі, потім у Києві перейшли до Роґульського. Черняк, що йшов із Бойківщини, в кінноті служив. Пятнадцять літ тому — а все як учора. І чорнявий Черник і сірий Сушко і Мельник з борідкою. Бердичів, Житомир, Біла Церква. Як учора.

І всі чомусь почули, що думають про одно и ту мить. Не дивилися один на одного. Дивились у темінь, понад зариси засипаних

...аче легко було змести гетьманський режім, при невтральности частин німецької армії, але тяжче було Директорії опанувати зрушену народню стихію і не допустити до рецидиви большевизму й повної анархії в краю.

Майже двохліття (1919—1920) боротьба Директорії проти московських большевиків та білогвардійців за самостійність і національний характер Української Народньої Республики створили вправді легенду великого героїзму українського вояка, за найвищий ідеал нації, але легендою стала й самостійна, суверенна, від нікого незалежна держава українського народу — її опанували большевики і в склад єдиної-неділимої Росії, званої совітським союзом, з поворотом втілили.

Чи могло бути інакше?

Годі приписувати провідним одиницям рішальну ролю в житті народів, а всеж не дасться заперечити, що провідні одиниці формують народню свідомість і кермують народньою волею; від їх поведінки у великій мірі залежать успіхи або невдачі на історичній дорозі життя дотичного народу. А при цім треба теж памятати і про приповідку, що кожний нарід має такий провід, на який заслуговує, до якого доріс, який відповідає станові його розвою та його сил.

В культурному і політичному житті українського народу по обох боках Збруча на перше місце вибився перед світовою війною бл. п. проф. Михайло Грушевський. Він був загально признаним — і своїми і чужими — ідейним провідником новочасного українства. Цілком природно, що з вибухом революції в Росії йому припав обовязок очолювати український революційний процес, оформлювати його, орґанізувати народні маси й вести їх до здійснення національного ідеалу.

Як це робив проф. М. Грушевський і його найближчі співробітники, та які національно-політичні цілі він ставив — знають усі, хто знає хід революції на Україні. Йшов він від малого до щораз більшого, рахуючися з реальними обставинами загально-російського і внутрішнього українського життя, тримаючись політичної формули — Вільна Україна у Федеративній Росії, бо тільки така формула забезпечувала змогу леґальної освідомлюючої та орґанізаційної праці серед народніх мас.

Не можна говорити про проф. М. Грушевського, щоб він не був у засаді самостійником. Але в практичній політиці він дійсно був федералістом, бо не бачив внутрішніх сил і можливостей, які управнювали би ставити питання про сепаратизм від Росії, не бачив ніякого зовнішнього оперття для відсепарованої від Росії України, а свої власні сили були в стадії дозрівання й оформлювання. І тепер у проф. М. Грушевського і взагалі у проводу Центральної Ради все було в порядку. **А похибка зайшла раніш.**

Великим прогріхом проф. М. Грушевського було те, що він у своїх політичних плянах ніколи не зазирав поза межі Росії, а знайшовшись по вибуху війни по цей бік фронту, спроваджений „Союзом визволення України" до Відня, збаґателізував ту політичну роботу, яку з вибухом війни розпочав Союз, у порозумінні і співділанні з австрійсько-українськими політичними чинниками, і не припускав, що настане такий момент, коли центральні держави не тільки на словах, а й на ділі причиняться до створення самостійної України. Тому, замісць лишитись у Відні й обняти провід у „Союзі визвол. України", повернувся проф. М. Грушевський до Росії, змарнувавши там час на засланні, не скориставши з можливостей приготовити кращий ґрунт на міжнародній арені для здійснення українських визвольних змагань, ніж це могли зробити мало свідомі і неавторитетні провідники „Союзу визв. України".

Якби проф. М. Грушевський лишився був за кордоном та обняв провід закордонної української політики, тоді зовсім інакші булиб висліди роботи „СВУ" й інакший хід подій міг бути по вибуху російської революції і на самій Україні.

„Союз визволення України" під проводом проф. М. Грушевського виріс би в авторитетну, орґанізацію як в очах чужих політичних чинників, так і власної суспільности по обох боках фронту. Бачучи в проводі „СВУ" проф. М. Грушевського, українська суспільність у Росії не легковажилаб його діяльности й орієнтувалаб себе в ту сторону, в яку орієнтувався Союз. А з вибухом революції в Росії українські кола булиб настроєні цілком інакше, як це було в дійсности, не трималисяб так невільничо формули — „Вільна Україна у федеративній Росії", а більше думали би про самостійність України. При таких настроях українських кол може з меншим розгоном веласяб робота в масах, зате вужчий круг людей напевно створив би був міцну, сконсолідовану, свідому цілей півлеґальну або й нелеґальну орґанізацію, **якої в дійсности бракувало, для пляномірного проводу національною революцією.**

І дальші події складалисяб напевно інакше, але значно краще для української справи. Можливо, що у Києві не повсталаб леґальна Українська Центральна Рада і не булоб усіх чотирьох її універсалів. Але Центральну Раду міг замінити якийсь Революційний Комітет, що напевно стояв би в тісному звязку із закордонним Союзом. І цей Комітет, враз із Союзом, **міг стати стороною, коли обективні обставини довели до Берестя,** коли Центральним Державам треба було розчленувати Росію, щоб зліквідувати східній фронт.

А Берестя було чейже найважнішим, рішальним моментом в історії української державности. І якби після миру в Бересті німці прийшли до Києва з проф. Грушевським, як зі своїм **дійсним союзником,** з готовим державним апаратом,

ЮРІЙ КОСАЧ.

РОКОВИНИ.

(Зі збірки „13-та Чота").

Дзюбанівський, старший десятник СС важко йшов сьогодні під бессемер. Його кроки впали на дощаний поміст як хмарні клапті. Був невисокий, майже маленький. Кашкет насунув глибоко на лису голову. Ворушив рудими вусами, що колись були буйні.

Робили на ніч. Ніч руда та суха стояла над сірим містечком. Шипіли рейки виповзаючи як змії з-під чорних повіток. Лямпи майоріли срібними грушками на густій хащі дротів. Там, у глибі заводу бухкав мотор.

Ці всі знайомі, одноманітні звуки, ця руда ніч, впивались у вухах міріядами незлічених скалок, шарпаючи їх гострими, немилосердними жалами. Але вуха звикли до них. Матвійчук позіхнув.

— Горобина ніч.

Ніхто нічого не сказав. Покосились на Дзюбанівського. Він ще порався чомусь із приладдям, сопів у куті. Не дивився на нікого. Кімшився в куті сіренькою мишастою плямою. Матвійчук здвигнув раменами і взяв коцюбку. Макух, Черняк і Дудка стали за ним. Вже приходила пора випускати крицю.

Вона бунтувалась у гирлі бессемера. Була як пожар, закутий у залізні ланци. Клекотіла, ярилась сама в собі, злюща, пристрасна. Хотіла розірвати тісне гирло, вирватись скаженими псами із чопів і розлитись скрізь огняною повіддю.

Дудка перехилив вина. Він мав його завжди дві пляшки на шихту. Очі його повеселіли. Він підморгнув Макухові на Дзюбанівського — „старий недобрий". Але і Макухові було щось не по собі. Тільки сопів і порався мовчки коло чопа. Важкий був. Його бичачий карк повертався звільна. Думав важко, так, якби гехкав, підносячи тягарі. А Матвійчук відкинув кашкет. Ясний кучер розвіявся з вітром. Груди блищали, відливали, мідяні у загараві. Ішов із штанґою до штурму на сталь.

— Шефе! — гукнув на Дзюбанівського через гострий вітер, — пора на крицю!

Але Дзюбанівський не поворохнувся. Матвійчук нетерпляче став спершись на штанґу. З шефом було щось невиразне. Але ніхто не починав, ані слова — треба було чекати. Черняк обрубками пальців крутив спокійно цигарку. Скрипучим, завжди невдоволеним голосом оповідав про „фет" у Льонґвіль. Ще були в памяти скравки глупкуватої музики, крутіж каруселі і стріляння до пляшок.

— Алльо, Дзюбанівський, робимо чи ні сьогодня? — загудів Макух.

Нараз Дзюбанівський підвівся. Здавалось, виріс і похудів. На вилицях ковзались сині вогники. Проте не був лютий. Був якийсь тихий, святочний.

— Фаєрант! Не робимо!

Посміхнувся.

Хлопці застигли. Було тихо. Свистала тільки ніч і гудів червоний, розжарений вітер. Невгомонне динамо стугоніло далеко в пащі фабрики. Біля бессемера вони стояли самі, як на пустині. Ніхто сюди не заходив, хіба тьма. І в ту мить Черняк викинув з руки цигарку. Макух випростувався. А Матвійчукові хитренькі оченята забігали як перед контрометром. Стало всім чомусь моторошно. І навіть ніч, що віла мов відьма, принишкла, загасила вогонь.

А Дзюбанівський став напозір, дивився проти себе у темінь. Малий такий, мишастий, але ніч його слухала.

— То нема про що говорити... — почав він — то кожний знає... звідки ми прийшли сюди? З ночі прийшли ми. Так з ночі. Не хотіли знати тих во... ворогів. Що ні?

Хлопці кивнули головами.

— Кров і піт наш тут... більш нічого... кров і піт. Небо тут чуже, всі чужі. Ніхто не порадить. Гаруємо. Але все — одно прийде день заплати. Так, заплати. Що, ні?

— Правда, Дзюбанівський, — сказав Матвійчук, — прийде день заплати.

Помовчали. Ніхто не знав до чого це йде. А Дзюбанівський усе дивився в ніч, звідти читав. Тільки іноді совгнувся поглядом по товаришах. Слухали.

— То нема що. Ми як леви бились. Згадаю: набоїв нема, босі лІземо по снігу. Тиф теж. Скільки поздихало. Брата мого зрізав. А все одно не дались.

Хто б там давсь, що ні? Ішли, бо треба було. Кожний ішов.

Урвав на хвилину. Матвійчукові здалось, що по шрамі у Дзюбанівського, під самим оком щось заблищало. Так якби з огняної ночі впала крапля. Але не сказав нічого.

— Все одно, бились як леви. — З надуми повторив Дзюбанівський.

Всі кивнули. Справді бились як леви. То кожний знав, але ніхто того не говорив. Матвійчук ще малим пішов у стрільці. Втік з дому. Був у Сокальській бриґаді. Дудка та Макух були при австрійській гарматі, потім у Києві перейшли до Рогульського. Черняк, що йшов із Бойківщини, в кінноті служив. Пятнадцять літ тому — а все як учора. І чорнявий Черник і сірий Сушко і Мельник з борідкою. Бердичів, Житомир, Біла Церква. Як учора.

І всі чомусь почули, що думають про одно у ту мить. Не дивилися один на одного. Дивились у темінь, поняв зариси засипаних

приготованим за кордоном, і Грушевський відтепер обняв би провід українським державним життям, а українська суспільність прийнялаб це без всякого спротиву, тоді не булоб ніяких конфліктів між українською державною владою і командуванням арміями заприязнених держав; тоді чужого війська непотрібно булоб на Україні так багато, як його в дійсности було, а можеб вистачили одні дивізії з полонених; тоді німці не ставилиб перешкод, але чинно помагалиб українському урядові зорганізувати свою власну міцну армію, в надії на поміч її в такій боротьбі на заході; тоді не треба булоб німцям настановляти гетьмана, а українцям його скидати; тоді при чинній німецькій помочі Україна моглаб у скорому часі внутрішньо зорганізуватись і зміцнитись так, що коли осередні держави не могли оминути того, що їх стрінуло на Західному фронті, Україна малаб змогу дати відсіч імперіялістичним забаганкам большевицької Росії і зберегти свою самостійність.

Так могло бути, але, на жаль, так не сталося.

Взагалі причиною упадку української національної державности уважаю брак взаїмного розуміння і взаїмного довіря між українськими політичними чинниками і тими чужими чинниками, що після Берестя почали чинно впливати на хід і зміст українського національно-державного життя. Відвернути такий сумний кінець наших визвольних змагань міг проф. М. Грушевський, приймаючи на початку війни орієнтацію на осередні держави і революцію в Росії, чинно співділаючи з осередніми державами в часі війни, як провідна особа в „Союзі визволення України". Цього професор Г. не зробив і це була його першорядна політична помилка.

Міг проф. М. Грушевський цю свою помилку направити в лютім 1918 р., притягаючи до участи в українському державному житті ті українські елементи по цей бік фронту, що співпрацювали з німцями, та пристосовуючись до нового чинника в житті краю, яким було командування німецької армії на Україні. Але він і тепер тримався зовсім іншої орієнтації та прихід німців на Україну уважав нещастям.

Не будемо його за це каменувати, бо він був тільки викладником думок і настроїв переважаючої частини української суспільности, яку щойно пізніше большевицька Росія навчила інакше дивитися на річи. Але ця наука прийшла за пізно.

Еміґраційний уряд УНР у роковини 22. січня.

Еміґраційний уряд УНР видав з нагоди роковин 22. січня відозву, що її передаємо як історичний документ у широких витягах. Повний текст видрукований у паризькому „Тризубі".

„Вітаємо тебе, Український Народе, із світлим та радісним святом 22. січня, днем воскресення незалежної Української Держави!

В нашій віковічній столиці, в золотоверхому Києві, що в ньому панували могутньо великі князі наші — Святослав Хоробрий, Володимир Великий, Ярослав Мудрий, що приймав колись радісно гетьмана-переможця Богдана Хмельницького та його найславнішого наступника — гетьмана Івана Мазепу, що бачив у мурах своїх нераз пророка України — Тараса Шевченка, в цьому святому, українською славою оповитому місті двадцять років тому — 22. січня 1918. року відновлено стародавню державність України.

В той день Українська Нація устами вибраних представників своїх — Української Центральної Ради — проголосила перед усім світом, що хоче жити вільним, від нікого незалежним життям у власній суверенній Державі. Українську Народню Республику покликав до життя сам Український Нарід. Вона — його власний твір, втілення його власної волі, його власних змагань до вільности й могутности.

Українську Народню Республику збудував Український Нарід, збуджений з довгого сну, в огні історичної пожежі, ограбований з багатьох вартостей, потрібних до відбудови Держави. Покинули його — в переважній більшости — вельможні та заможні, дідичі — шляхта, генерали, офіцери та урядовці, навіть слуги Вівтаря пішли в наймі, у службу до чужинців. Проте Нарід Український зберіг своє національне обличчя у своїй міцній, здоровій селянській стихії. Із надр своїх мас, зпоміж усіх верств, висунув він нових провідників. Зберіг волю до власного самостійного життя, що вибухнула в часі революції могутнім полумям національної свідомости та завершила боротьбу багатьох поколінь Українського Народу за відновлення національної державности.

Проголошення самостійности Української Державности потягнуло за собою боротьбу з Москвою, що ведеться ось уже двадцять років. Москві вдалося збройним наїздом запосісти нашу землю. Але ця зовнішня невдача напевне менше важитиме в історії визволення України, ніж пробудження України та відродження її державного духа, посвідчені IV. Універсалом. Під ворожою окупантською наругою не гасне полумя української державности, а розпалюється все міцніше. Ворог панує вже тільки над нашою землею, над її багатствами, може знущатися з наших людей, але назавжди втратив панування над українськими душами. В українських душах закріплена IV. Універсалом Українська Народня Республика".

Далі кажеться про працю еміграційного уряду УНР.

„В сьогоднишній врочисті двацяті роковин проголошення незалежности Української Держави Уряд Української Народньої Республики разом з цілим Ураїнським Народом глибоко схиляється чолом перед всіми тими, що життя своє віддали за Батьківщину. Ніколи не загине память про їх діла, доки битимуться українські серця. Вічна їм слава, дяка і память!"...

„....Уряд вітає в день 22. січня вояків Армії Української Народньої Республики, її героїв-інвалідів, все славне та хоробре старшинство й козацтво, що 17 років перетривало на чужині в непохитній вірності своїй присязі. Вітає також всю українську політичну еміґрацію, що в важких умовинах життя на вигнанні зуміла збагатити безчисленними й безцінними скарбами всі ділянки української культури та не вгинаючись, високо несе перед очима чужинців національний прапор! Український Уряд кличе українську еміґрацію до найтіснішого обеднання під прапорами своєї національної державности. Закликає її не допускати в своїм житті буденних дрібних сварок, які моглиб хоч би в найменшій мірі спричинитися до розпорошування та марнування національної енергії. Молодь українську закликає Уряд до зложення на вівтарі державної справи юнацького запалу та свіжих сил!...

...Немає для Українського Народу нічого дорожчого, нічого вищого, ніж вільна суверенна власна Держава. Тільки силою зможе наш Нарід виборити цей найбільший свій скарб. А сила народу виростає з одностайности, з однодушности, свідомого підпорядкування окремих інтересів інтересам своєї держави, з відданости Державному Проводові.

Нехай же готовими застане нас недалекий останній бій за вільність України! Нехай він застане нас не зборищем ворожих клас, розпорошених партій, гуртків та осіб, а одноцільною Державною Нацією, обєднаною спільною метою і спільним Проводом!

А в тім останнім бою просимо Господа Бога, щоб поблагословив нам зброю нашу й прапори нашої лицарської Армії і призволив нам відсвяткувати День Незалежности нашої Народньої Держави перед девятьсотлітньою св. Софією у визволеному Києві.

Незалежна Українська Народня Республика хай живе!

Андрій Лівицький (—)
Заступник Голови Директорії, Головний Отаман Військ УНР,

Вячеслав Прокопович (—)
Голова Ради Міністрів, Міністр Закордонних Справ,

Володимир Сальський (—)
ґенштабу ген. хор., Міністр Військових Справ
22. січня 1938. року, на чужині.

печей, що бовваніли серед ночі. Понад димарі, що різались щоглами на червонім небі. Понад це чуже та сіре містечко, що спало глухим, камяним сном.

І нараз Матвійчук спалахнув. Загорівся його неслухняний волос, запалахкотіло чоло і загикуючись, бо завжди, коли хвилювався загикувався, почав:

— Дзюбанівський, ппамятаєш... ппамятаєш того, що все на білім коні їздив? Пппамятаєш — в ту ніч, ми не спали... кріси в кізлах стояли... ніхто не ссспав... він приїхав... на бббілім коні... я бачив його зблизька... не забуду... ми всі зірвались... ніч була, серпнева, така якраз... тиха ніч...

— Памятаю, — кивнув Дзюбанівський, — ми тоді брали Київ.

І урвав. І всі мовчали. Не шиширхнули. Витягались. Тіні їх танцювали по повітці. Поміст скрипів. Зривався недобрий розлючений вітер, палив обличчя. І ці на мості, під бессемером виросли на велетнів. Здавалось, що штанґи в їх руках стали крісами. Посуворіли лиця і телепами та чолами невпинно лився розжеврений метал. Груди їх дихали важко, вривчасто, немов там у середині, замість серця був пальник від гранати, немов нутром їх котились лава шлаку, розпаленого до червоности, котились у прірву ночі.

Стояли вони як мур, як ґраніт. Велетенські ґвардійці.

— Ça y est*) — очуняв Дзюбанівський, — ідем до роботи.

— Ідем — глухо сказав Макух.

Тіні мовчки розійшлись на місця. Вже було по святі. Черняк крикнув на пошера. Криця знов почала клекотіти. Над фабрикою стояла руда ніч.

*) Готово, ділець.

Політична лекція „Русского Голосу".

„Русскій Голос" (ч. 2. з 16-го січня ц. р.) у статті п. н. „На що потрібна Англії Україна?" наводить голоси двох англійських політиків, що торкаються незалежности України. **В. Черчіль** сказав, що Англія на місці Німеччини намагалась би не знищити Францію, але розбити Росію та відірвати від неї південні области, бо слаба і політично і мілітарно Україна була би фактично тільки васалем Англії. „Ми — наводить слова Черчіля „Русскій Голос" — більш зацікавлені слабою і без майбутнього Україною, ніж сильною Росією".

Другий англійський політик — пише „Р. Г." — б. посол у Петрограді **Д'Абердін** у своїй статті: „Чи бажана для нас сильна Росія?" відповідає коротко і ясно: „Ні". Чому? Бо „сильна Росія" — це суперник Англії на Чорному та Середземному Морі. Сепаратистична політика України скоріше приведе нас до сильного положення на Чорному Морі, бо контроля проливів буде тоді багато лекша, ніж при сильній Росії. Коли в 1854 р. ми не змогли стануги твердою ногою на Криму, то не повинні проґавити тепер подібної нагоди, яку дає нам український рух".

Навівши ці думки, „Русскій Голос" міркує:

„Здається, зовсім ясно. Відповідальні англійські діячі просто і ясно кажуть, на що потрібна їм Україна і яке значіння прикладають вони до українського руху. Україна, як така, її добро та доля їх найменше цікавить. Для них важне, що не буде сильної Росії, з якою треба рахуватись, але будуть на її території слабі, нездібні до самостійного життя держави, де англійський та інші великодержавні імперіялізми Заходу і Сходу зможуть господарити, як їм добається".

„Русскій Голос" розуміє, чому українських самостійників підтримують англійці, німці, ... лійці та японці — всі вони мають у тому ... інтереси. Але

„польські діячі, що мають свою державу, своє минуле, сучасне і майбутнє, яким ... не можуть не дорожити. Що думають ... підсичуючи українські самостійницькі ... лабузування" Невже вони не зясовують ... бі, що якби не стало Росії, то на її ... тому півдні господарили би не поляки, ... компанія англьо-германо-франко-італійсь... експьоататорів, а Польща, стиснена ... ходу і сходу, задихалась би у кліщах ... кодержавних імперіялізмів?"

Якінебудь коментарі тут зайві. ... тільки з цих будь-що-будь „ревеляцій" ... українська справа — як то кажуть — ... стоїть". Коли нею зацікавлені всі великі ... ви Европи: Англія, Німеччина, Франція, ... тово щось з того таки бути. Хіба, що ... трась з тих держав послухає... лекції „Русского Голосу".

приготованим за кордоном, і Грушевський віддтепер обняв би провід українським державним життям, а українська суспільність прийнялаб це без всякого спротиву, тоді не булоб ніяких конфліктів між українською державною владою і командуванням арміями заприязнених держав; тоді чужого війська непотрібно булоб на Україні так багато, як його в дійсности було, а можеб вистачили одні дивізії з полонених; тоді німці не ставилиб перешкод, але чинно помагалиб українському урядові зорганізувати свою власну міцну армію, в надії на поміч її в такій боротьбі на заході; тоді не треба булоб німцям настановляти гетьмана, а українцям його скидати; тоді при чинній німецькій помочі Україна моглаб у скорому часі внутрішньо зорганізуватись і зміцнитись так, що коли осередні держави не могли оминути того, що їх стрінуло на Західному фронті, Україна малаб змогу дати відсіч імперіялістичним забаганкам большевицької Росії і зберегти свою самостійність.

Так могло бути, але, на жаль, так не сталося.

Взагалі причиною упадку української національної державности уважаю брак взаїмного розуміння і взаїмного довіря між українськими політичними чинниками і тими чужими чинниками, що після Берестя почали чинно впливати на хід і зміст українського національно-державного життя. Відвернути такий сумний кінець наших визвольних змагань міг проф. М. Грушевський, приймаючи на початку війни орієнтацію на осередні держави і революцію в Росії, чинно співділаючи з осередними державами в часі війни, як провідна особа в „Союзі визволення України". Цього професор Г. не зробив і це була його першорядна політична помилка.

Міг проф. М. Грушевський цю свою помилку направити в лютім 1918 р., притягаючи до участи в українському державному житті ті українські елементи по цей бік фронту, що співпрацювали з німцями, та пристосовуючись до нового чинника в житті краю, яким було командування німецької армії на Україні. Але він і тепер тримався зовсім іншої орієнтації та прихід німців на Україну уважав нещастям.

Не будемо його за це каменувати, бо він був тільки викладником думок і настроїв переважаючої частини української суспільности, яку щойно пізніше большевицька Росія навчила інакше дивитися на річи. Але ця наука прийшла за пізно.

Еміґраційний уряд УНР у роковини 22. січня.

Еміґраційний уряд УНР видав з нагоди роковин 22. січня відозву, що її передаємо як історичний документ у широких витягах. Повний текст видрукований у паризькому „Тризубі".

„Вітаємо тебе, Український Народе, із світлим та радісним святом 22. січня, днем воскресення незалежної Української Держави!

В нашій віковічній столиці, в золотоверхому Києві, що в ньому панували могутньо великі князі наші — Святослав Хоробрий, Володимир Великий, Ярослав Мудрий, що приймав колись радісно гетьмана-переможця Богдана Хмельницького та його найславнішого наступника — гетьмана Івана Мазепу, що бачив у мурах своїх нераз пророка України — Тараса Шевченка, в цьому святому, українською славою оповитому місті двацять років тому — 22. січня 1918. року відновлено стародавню державність України.

В той день Українська Нація устами вибраних представників своїх — Української Центральної Ради — проголосила перед усім світом, що хоче жити вільним, від нікого незалежним життям у власній суверенній Державі. Українську Народню Республіку покликав до життя сам Український Нарід. Вона — його власний твір, втілення його власної волі, його власних змагань до вільности й могутности.

Українську Народню Республіку збудував Український Нарід, збуджений з довгого сну, в огні історичної пожежі, окрадений з багатьох вартостей, потрібних до відбудови Держави. Покинули його — в переважній більшости — вельможі та заможні, дідичі — шляхта, ґенерали, офіцери та урядовці, навіть слуги Вівтаря пішли в найми, у службу до чужинців. Проте Нарід Український зберіг своє національне обличчя у своїй міцній, здоровій селянській стихії. Із надр своїх мас, зпоміж усіх верств, висунув він нових провідників. Зберіг волю до власного самостійного життя, що вибухнула в часі революції могутнім полумям національної свідомости та завершила боротьбу багатьох поколінь Українського Народу за відновлення національної державности.

Проголошення самостійности Української Державности потягнуло за собою боротьбу з Москвою, що ведеться ось уже двацять років. Москві вдалося збройним наїздом запосісти нашу землю. Але ця зовнішня невдача напевне менше важитиме в історії визволення України, ніж пробудження України та відродження її державного духа, посвідчені IV. Універсалом. Під ворожою окупантською наругою не гасне полумя української державности, а розпалюється все міцніше. Ворог панує вже тільки над нашою землею, над її багацтвами, може знущатися з наших людей, але назавжди втратив панування над українськими душами. В українських душах закріплена IV. Універсалом Українська Народня Республіка".

Далі кажеться про працю еміґраційного уряду УНР.

„В сьогоднішні врочисті двацяті роковини проголошення незалежности Української Держави Уряд Української Народньої Республіки разом з цілим Україським Народом глибоко схиляється чолом перед всіми тими, що життя своє віддали за Батьківщину. Ніколи не загине память про їх діла, доки битимуться українські серця. Вічна їм слава, дяка і память!"...

„....Уряд вітає в день 22. січня вояків Армії Української Народньої Республики, її героїв-інвалідів, все славне та хоробре старшинство й козацтво, що 17 років перетривало на чужині в непохитній вірності своїй присязі. Вітає також всю українську політичну еміґрацію, що в важких умовинах життя на вигнанні зуміла збагатити безчисленними й безцінними скарбами всі ділянки української культури та не вгинаючись, високо несе перед очима чужинців національний прапор! Український Уряд кличе українську еміґрацію до найтіснішого обєднання під прапорами своєї національної державности. Закликає її не допускати в своїм житті буденних дрібних сварок, які моглиб ...би в найменшій мірі спричинитися до розпорошування та марнування національної енерґії. Молодь українську закликає Уряд до вложення на вівтарі державної справи юнацького запалу та свіжих сил!...

... ...Немає для Українського Народу нічого дорожчого, нічого вищого, ніж вільна суверенна власна Держава. Тільки силою зможе наш Нарід вибороти цей найбільший свій скарб і сила народу виростає з одностайности, з однодушности, свідомого підпорядкування окремих інтересів інтересам своєї держави, з відданости Державному Проводові.

Нехай же готовими застане нас недалекий останній бій за вільність України! Нехай він застане нас не збоpищем ворожих клас, розпорошених партій, гуртків та осіб, а одноцільною Державною Нацією, обєднаною спільною метою і спільним Проводом!

А в тім останнім бою просимо Господа Бога, щоб поблагословив нам зброю нашу й прапори нашої лицарської Армії і привели нам відсвяткувати День Незалежности нашої Рідньої Держави перед девятьсотлітньою Софією у визволеному Києві.

Незалежна Українська Народня Республіка хай живе!

Андрій Лівицький (—)
Заступник Голови Директорії,
Головний Отаман Військ УНР,

Вячеслав Прокопович (—)
Голова Ради Міністрів, Міністр Закордонних Справ,

Володимир Сальський (—)
ґенштабу ґен. хор., Міністр Військових Справ.
22. січня 1938. року, на чужині.

печей, що бовваніли серед ночі. Понад димарі, що різались щоглами на червонім небі. Понад це чуже та сіре містечко, що спало глухим, камяним сном.

І нараз Матвійчук спалахнув. Загорівся його неслухняний волос, запалахкотіло чоло і загикуючись, бо завжди, коли хвилювався загикувався, почав:

— Дзюбанівський, ппамятаєш... ппамятаєш того, що все на білім коні їздив? Ппамятаєш — в ту ніч, ми не спали... кріси в кізлах стояли... ніхто не сспав... він приїхав... на ббілім коні... я бачив його зблизька... не забуду... ми всі зірвались... ніч була, серпнева, така ясна... тиха ніч...

— Памятаю, — кивнув Дзюбанівський, — ми тоді брали Київ.

І урвав. І всі мовчали. Не шиширхнули. Витяглись. Тіні їх танцювали по повітці. Поміст скрипів. Зривався недобрий розлючений вітер, палив обличчя. І ці на мості, під бессемером виросли на велетнів. Здавалось, що штанґи в їх руках стали крісами. Посуворіли лиця і щелепами та чолами невпинно лився розжеврений метал. Груди їх дихали важко, вривчасто, немов там у середині, замість серця був пальник від гранати, немов нутром їх котились лава шлаку, розпаленого до червоности, котилась у прірву ночі.

Стояли вони як мур, як ґраніт. Велетенські ґвардійці.

— Са у еві*) — очуняв Дзюбанівський, — ідем до роботи.

— Ідем — глухо сказав Макух.

Тіні мовчки розійшлись на місця. Вже було по світі. Черник крикнув на пошеря. Криця знов почала клекотіти. Над фабрикою стояла руда ніч.

*) Готово, вілець.

Політична лекція „Русского Голосу".

„Русскій Голос" (ч. 2. з 16-го січня ц. р.) у статті п. н. „На що потрібна Англії Україна?" наводить голоси двох англійських політиків, що торкаються незалежности України. **В. Черчіль** сказав, що Англія на місці Німеччини намагалась би не знищити Францію, але розбити Росію та відірвати від неї південні области, бо слаба і політично і мілітарно Україна була би фактично тільки васалем Англії. „Ми — наводить слова Черчіля „Русскій Голос" — більш зацікавлені слабою і без майбутнього Україною, ніж сильною Росією".

Другий англійський політик — пише „Р. Г." — б. посол у Петрограді **Д' Абердін** у своїй статті: „Чи бажана для нас сильна Росія?" відповідає коротко і ясно: „Ні!". Чому? Бо „сильна Росія" — це суперник Англії на Чорному та Середземному Морі. Сепаратистична політика України скоріше приведе нас до сильного положення на Чорному Морі, бо контроля проливів буде тоді багато легша, ніж при сильній Росії. Коли в 1854 р. ми не змогли станути твердою ногою на Кримі, то не повинні проґавити тепер подібної нагоди, яку дає нам український рух".

Навівши ці думки, „Русскій Голос" міркує:

„Здається, зовсім ясно. Відповідальні англійські діячі просто і ясно кажуть, на що потрібна їм Україна і яке значіння прикладають вони до українського руху. Україна, як така, її добро та доля їх найменше цікавить. Для них важне, що не буде сильної Росії, з якою треба рахуватись, але будуть на її території слабі, нездібні до самостійного життя держави, де англійські та інші великодержавні імперіялісти Заходу і Сходу зможуть господарити, як їм добається".

„Русскій Голос" розуміє, чому українських самостійників підтримують англійці, німці, ... лійці та японці — всі вони мають у тому ... інтереси. Але

„польські діячі, що мають свою державу, своє минуле, сучасне і майбутнє, ... не можуть не дорожити. Що думають ... підсичуючи українські самостійницькі ... лабузування" Невже вони не заєсують ... бі, що якби не стало Росії, то на її ... тому півдні господарила би не ... компанія англьо-германо-франко-італійських експльоататорів, а Польща, стиснені ... ходу і сходу, задихалась би у кліщах ... кодержавних імперіялізмів?"

Якінебудь коментарі тут зайві. ... тільки з цих будь-що-будь „ревелацій" ... українська справа — як то кажуть — ... стоїть". Коли нею зацікавлені всі великі держави Европи: Англія, Німеччина, Франція ... тово щось з того таки бути. Хіба, що ... трась з тих держав послухає... лекції „Русского Голосу".

Трохи сонця для наших найбідніших дітей.

ЗАГАЛЬНІ ЗБОРИ „ТОВАРИСТВА ВАКАЦІЙНИХ ОСЕЛЬ".

Усякі звіти на загальних зборах якогось товариства мають завдання якнайдокладніше ілюструвати численно зібраним членам товариства, гостям і представникам преси діяльність товариства. Знаємо ті звіти. Це звичайно перелік важніших чи менше важних подій з життя товариства і ціла низка чисел. Певно, хто справою ближче цікавиться, має з тих чисел докладну картину праці. Алеж коли мова про „Т-во Вакаційних Осель", то його діяльність моглаб якслід ілюструвати тільки фільма, і то звукова, саме з тих вакаційних осель, що їх улаштовує товариство, та які дають так багато радощів нашим найбіднішим дітям тісних міських провулків, дітям сутерин.

На такій фільмі побачилиб ми розсміяні личка нашої найбіднішої міської дітвори, обгорілі на літньому сонці, засмалені сільським вітром, повні життєрадісности; почулиб ми дзвінкий сміх тих з нашого наймолодшого покоління, що цілий божий рік засуджені на пробування у темних, вогких сутеринах і на таке часте, у теперішних важких часах безробіття, безхлібя; а потім з оповідань дітей довідалисяб, кілько справжнього, дитячого щастя дав їм той одномісячний чи довший побут серед рідного окружения в нашому селі.

Але такої фільми нема. Тому треба задоволитися числами. В рр. 1936. і 1937. Т-во вислало по три оселі: по дві до Коршева і Милования і по одній хлопячій до Милования, з чого скористало 205 дітей. Кошти удержання тих осель винесли в 1936. р. 6686.11 зол., а в 1937. р. — 7525.92 зол.

Звідки Т-во брало фонди на те? Складалися на них: членські вкладки, вуличні збірки, жертви українських установ, вплати за оселян та субвенції.

Членські вкладки — від 205 членів — дали в 1936. р. — 405.25, в 1937. р. — 433.25 зол: Невеличка це сума, бо й невеличке число членів. Якось наше громадянство звернуло замало уваги на товариство, що робить таку велику й корисну роботу: скріпляє на здоровлі і на дусі наших дітей, яким доля казала жити серед найважчих обставин. Треба відношення до „Т-ва Вакаційних Осель" змінити, треба повести акцію за масовим членством у ньому. Це можуть і повинні зробити в першу чергу устною пропагандою дотеперішні члени.

Вуличні збірки принесли: в 1936. р. — 1049.82 зол., в 1937. р. — 978.11 зол. Це зменшення свідчить наглядно про те, що громадянство не цікавиться спеціяльно тією справою, а вислід збірки випадковий. Тому треба на будуче, щоб члени Товариства знову-ж таки устною пропагандою перед днем прилюдної збірки пригадали вагу справи та заохотили до якнайбільших пожертв.

Жертви українських установ дали: в 1936. р. — 936.18 зол., в 1937 р. — 1297.12 зол. На ці суми зложилися грошеві пожертви наших економічно-фінансових установ і товарові датки торговельно-промислових підприємств. Збільшення тієї позиції в 1937. р. — це доказ, що наші установи мають акцію „Т-ва Вакаційних Осель" на серці.

Субвенції в обох роках невеличкі. Велику поміч має Т-во з того, що якусь кількість дітей до осель висилає „Суспільна Обезпечальня" та „Батьківські Кружки" при ріжних школах. При цьому не можна поминути того, що Т-во „Просвіта" розбудувало в Милованні окремий будинок, який призначило спеціяльно на вакаційні оселі.

Дискусія над звітами оберталася довкола того, щоб знайти якісь нові способи на збільшення фондів Т-ва та дати йому змогу утримувати в оселях якнайбільше наших бідних дітей. Треба сподіватися, що такі способи знайдуться, коли ширші кола нашого громадянства зацікавляться тією справою. А повинні зацікавитися.

Збори через аклямацію вибрали на пропозицію Комісії-Матки головою, дотеперішню голову, п. Ольгу Бачинську, що щиро займається Т-вом і присвячує йому багато праці, та новий Виділ у такому складі: о. Новосад, о. Ждан, п-і Заячківська, Ліщинська, проф. Литвиненкова, О. Маланюк, Шуберт, проф. Зелений, п. Кудрик і д-р Надрага. До Контрольної Комісії увійшли п-і Бонковська, Макарушкова і Павликовська.

Що писало „Діло" 50 років тому.

Ч. 7. Понеділок, 23 (11) січня 1888.

„РУСИНИ САМІ ВИНУВАТІ".

Д-р Андрій Чайковський у передовій статті п. н. „Властиві причини упослідження нашої мови в суді і як їм зарадити" пише:

„Отож треба сконстатувати дуже сумний факт, що русини самі тому в найбільшій частині винуваті, бо мало руських подань до суду входить і що руською мовою мало хто послуговується.

„Ми повинні би брати собі в тому випадку приклад з поляків та чехів. Нехай би хто у них поважився внести до суду подання не по польськи чи то не по чеськи! Зараз підняли би крик, зрештою зовсім справедливий, на ґерманізацію і т. д., назвали би того поіменно в часописах, а наслідки того могли би бути дуже сумні, особливо для купців та адвокатів з уваги на конкуренцію.

„А ми що робимо? Сором сказати. Русини в цивільних справах зовсім не контролюються, хто вносить подання не по руськи... В карних справах піднесе часом руський часопис, що цей або той говорив не по руськи, тай на тому кінець...

„Це перша причина того лиха, котрому лише в той спосіб зарадимо, що покладемо собі за моральний і конечний обовязок лише по руськи до суду писати і в суді говорити і того самого від наших адвокатів вимагати".

„ХТО НЕ ПРИЗНАЄ НІЧИЙОГО АВТОРИТЕТУ?"

Свій фейлєтон п. н. „Дещо про наше церковне малярство" К. Устіянович попередив таким вступом:

„Нема може на цілому світі народу, що так мало цінив би питоме, своє, як русини. Все нам не в лад. Все вміємо краще зробити, тільки не робимо. Появиться хочаб і яке хосенне видавництво або підприємство, з якого кожний інший нарід у нашому положенні радувавсяб — і хто його перший осудить? Русин. Хто підриває нашу продуктивність глузуваннями та передбаченнями неминучого упадку? Русин. Хто звалює всю патріотичну працю на плечі одного і хто потім сміється перший злобно з того, як в дечому спотикнувся? Русин. Хто не признає нічийого авторитету? Також русин. У нас до того вже дійшли, що ми — щоб тільки надірвати честь і славу найзаслуженіших або й найгеніяльніших наших людей — заглядаємо їм у горло, що вони їли або пили, рахуємо і критикуємо кожний крок в їх домашньому житті і таким чином намагаємося обнизити коли не потоптати ідеальну працю, що нічого більше їм не принесла, як тільки вбожество і горе..."

ПОЗНАКИ МИРА.

На новорічні бажання московського ген.-губернатора, кн. Долгорукова, цар у своїй відповіди між іншим сказав: „...ціла Росія просить сьогодні разом зі мною Бога, щоб наші сили можна ужити на закріплення порядку... До тієї ціли звернені всі мої бажання у повній вірі, що мир, який нам дасть Провидіння, дозволить нам у році, що зачався, і в найближчих посвятити всі сили держави і всі змагання її вірних синів справі внутрішнього розвитку".

„Німецький цісар видав відручне письмо до товариства Червоного Хреста і дякуючи йому за новорічні бажання, каже, що час, в якім йому прийшлосяб сповняти своє велике завдання, ще дуже далеко".

Тому політичний огляд в тому числі „Діла" зачинається так: „Знову множаться щораз більше познаки мира..."

З польської преси.

Кс. Панась хоче порозуміння з Росією?

В органі „Стронніцтва Людового", тижневику „Пяст" кс. Панась у статті п. н. „Справа оборони держави" виступив гостро проти Німеччини піддаючи при цьому думку про можливість польсько-російського порозуміння. Він виводить з брошури ґен. Денікіна причини невтральности польської армії в 1919 р., тобто тоді, коли большевики розбили армію Денікіна, і так пише:

„Стоїмо знову на переломі серед загального военного поготівля, що виявляє багато сильніше напруження як в 1914-ому році. Тому увагу польського народу треба спрямувати в тому напрямку, звідки загрожує нам найбільша небезпека. Напорові ґерманського насилля мусимо протиставити слявянсько-романську солідарність".

Обговорюючи цю статтю кс. Панася львівське „Слово Народове" пише:

„Кс. Панась спирається мабуть на думці ґен. Денікіна, що надходить пора пробудження національної Росії. Хоча ми не є прихильниками якоїсь протиросійської політики, то гадаємо, що і ґен. Денікін і кс. Панась помиляються. Будувати щось сьогодні на Росії, то будувати на непевности й хаосі. Будувати щось на Совітах — це значить творити людовий фронт у Польщі і підчинитися Совітам".

—o—

Свято 22. січня у львівському „Лузі".

Свято 22. січня у львівському „Лузі" відбулося в домівці „Лугу" при вул. Коперника в вечором дня 21. січня ц. р. Воно почалося звітом, що його приняв голова „Великого Лугу" д-р Роман Дашкевич. По звіті виголосив він до зібраних львівських луговиків та луговичок привітну промову. В ній пригадав він молодому поколінню наші визвольні змагання перед 20 літ, ролю Січового Стрілецтва в нашому національному зриві та обовязки сучасної Лугової Організації. Опісля луговики (чки) вислухали „на позір" зміст IV-го Універсалу Центральної Ради з 1918. року.

Реферат про 22. січня 1918. року і про 22. січня 1919. року, оснований на історичних датах і фактах нашої найновішої визвольної епохи, виголосив ред. Іван Кедрин-Рудницький.

По рефераті були продукції мішаного хору львівського „Лугу" та підібрані відповідно до хвилини декламації. Свято закінчилося відспіванням лугового й національного гимну.

—o—

Трохи сонця для наших найбідніших дітей.

ЗАГАЛЬНІ ЗБОРИ „ТОВАРИСТВА ВАКАЦІЙНИХ ОСЕЛЬ“.

Усякі звіти на загальних зборах якогось товариства мають завдання якнайдокладніше зілюструвати численно зібраним членам товариства, гостям і представникам преси діяльність товариства. Знаємо ті звіти. Це звичайно перелік важніших чи менше важних подій з життя товариства і ціла низка чисел. Певно, хто справді ближче цікавиться, має з тих чисел докладну картину праці. Алеж коли мова про „Т-во Вакаційних Осель“, то його діяльність моглаб наслід зілюструвати тільки фільма, і то звукова, саме в тих вакаційних осель, що їх улаштовує товариство, та які дають так багато радощів нашим найбіднішим дітям тісних міських провулків, дітям сутерин.

На такій фільмі побачилиб ми розсміяні личка нашої найбіднішої міської дітвори, обгорілі на літньому сонці, засмалені сільським вітром, повні життерадісности; почулиб ми дзвінкий сміх тих з нашого наймолодшого покоління, що цілий божий рік засуджені на пробування у темних, вогких сутеринах і на таке часте, у теперішніх важких часах безробіття, безхлібя; а потім з оповідань дітей довідалисяб, кілько справжнього, дитячого щастя дав їм той одномісячний чи довший побут серед рідного окруження в нашому селі.

Але такої фільми нема. Тому треба вдоволитися числами. В рр. 1936. і 1937. Т-во висилало по три оселі: по дві до Коршева і Милования і по одній хлопячій до Милования, з чого скористало 205 дітей. Кошти удержання тих осель винесли в 1936. р. 6686.11 зол., а в 1937. р. — 7525.92 зол.

Звідки Т-во брало фонди на те? Складалися на них: членські вкладки, вуличні збірки, жертви українських установ, вплати за оселян та субвенції.

Членські вкладки — від 205 членів — дали в 1936. р. — 405.25, в 1937. р. — 433.25 зол: Невеличка це сума, бо й невеличке число членів. Якось наше громадянство звернуло замало уваги на товариство, що робить таку велику й корисну роботу: скріпляє на здоровлі і на дусі наших дітей, яким доля казала жити серед найважчих обставин. Треба відношення до „Т-ва Вакаційних Осель“ змінити, треба повести акцію за масовим членством у ньому. Це можуть і повинні зробити в першу чергу устною пропагандою дотеперішні члени.

Вуличні збірки принесли: в 1936. р. — 1049.82 зол., в 1937. р. — 978.11 зол. Це зменшення свідчить наглядно про те, що громадянство не цікавиться спеціяльно тією справою, а вислід збірки випадковий. Тому треба на будуче, щоб члени Товариства знову-ж таки устною пропаґандою перед днем прилюдної збірки пригадали вагу справи та заохотили до якнайбільших пожертв.

Жертви українських установ дали: в 1936. р. — 936.18 зол., в 1937 р. — 1297.12 зол. На ці суми зложилися грошеві пожертви наших економічно-фінансових установ і товарові датки торговельно-промислових підприємств. Збільшення тієї позиції в 1937. р. — це доказ, що наші установи мають акцію „Т-ва Вакаційних Осель“ на серці.

Субвенції в обох роках невеличкі. Велику поміч має Т-во з того, що якусь кількість дітей до осель висилає „Суспільна Обезпечальня“ та „Батьківські Кружки“ при ріжних школах. При цьому не можна поминути того, що Т-во „Просвіта“ розбудувало в Милованні окремий будинок, який призначило спеціяльно на вакаційні оселі.

Дискусія над звітами оберталася довкола того, щоб знайти якісь нові способи на збільшення фондів Т-ва та дати йому змогу утримувати в оселях якнайбільше наших бідних дітей. Треба сподіватися, що такі способи знайдуться, коли ширші кола нашого громадянства зацікавляться тією справою. А повинні зацікавитися.

Збори через акламацію вибрали на пропозицію Комісії-Матки головою, дотеперішню голову, п. Ольгу Бачинську, що щиро займається Т-вом і присвячує йому багато праці, та новий Виділ у такому складі: о. Новосад, о. Ждан, п-і Заячківська, Ліщинська, проф. Литвиненкова, О. Маланюк, Шуберт, проф. Зелений, п. Кудрик і д-р Надрага. До Контрольної Комісії увійшли п-і Бонковська, Макарушкова і Павліковська.

Що писало „Діло“ 50 років тому.

Ч. 7. Понеділок, 23 (11) січня 1888.

„РУСИНИ САМІ ВИНУВАТІ“.

Д-р Андрій Чайковський у передовій статті п. н. „Властиві причини упослідження нашої мови в суді і як їм зарадити“ пише:

„Отож треба сконстатувати дуже сумний факт, що русини самі тому в найбільшій частині винуваті, бо мало руських подань до суду входить і що руською мовою мало хто послугується.

„Ми повинні би брати собі в тому випадку приклад з поляків та чехів. Нехай би хто у них поважився внести до суду подання не по польськи чи то не по чеськи! Зараз підняли би крик, зрештою зовсім справедливий, на ґерманізацію і т. д., назвали би того поіменно в часописах, а наслідки того могли би бути дуже сумні, особливо для купців та адвокатів з уваги на конкуренцію.

„А ми що робимо? Сором сказати. Русини в цивільних справах зовсім не контролюються, хто вносить подання не по руськи... В карних справах піднесе часом руський часопис, що цей або той говорив не по руськи, тай на тому кінець...

„Це перша причина того лиха, котрому лише в той спосіб зарадимо, що покладемо собі за моральний і конечний обовязок лише по руськи до суду писати і в суді говорити і того самого від наших адвокатів вимагати“.

„ХТО НЕ ПРИЗНАЄ НІЧИЙОГО АВТОРИТЕТУ?“

Свій фейлєтон п. н. „Дещо про наше церковне малярство“ К. Устіянович попередив таким вступом:

„Нема може на цілому світі народу, що так мало цінив би питоме, своє, як русини. Все нам не в лад. Все вміємо краще зробити, тільки не робимо. Появиться хочаб і яке хосенне видавництво або підприємство, з якого кожний інший нарід у нашому положенні радувавсяб — і хто його перший осудить? Русин. Хто підриває нашу продуктивність глузуваннями та передбаченнями неминучого упадку? Русин. Хто звалює всю патріотичну працю на плечі одного і хто потім сміється перший злобно з того, як в дечому спотикнувся? Русин. Хто не признає нічийого авторитету? Також русин. У нас до того вже дійшли, що ми — щоб тільки надірвати честь і славу найзаслуженіших або й найгеніяльніших наших людей — заглядаємо їм у горло, що вони їли або пили, рахуємо і критикуємо кожний крок в їх домашньому житті і таким чином намагаємося обнизити, коли не потоптати ідеальну працю, що нічого більше їм не принесла, як тільки вбожество і горе...“

ПОЗНАКИ МИРА.

На новорічні бажання московського ґен.-ґубернатора, кн. Долгорукова, цар у своїй відповіди між іншим сказав: „...ціла Росія просить сьогодні разом зі мною Бога, щоб наші сили можна ужити на закріплення порядку... До тієї цілі звернені всі мої бажання у повній вірі, що мир, який нам дасть Провидіння, дозволить нам у році, що зачався, і в найближчих посвятити всі сили держави і всі змагання її вірних синів справі внутрішнього розвитку“.

„Німецький цісар видав вірручне письмо до товариства Червоного Хреста і дякуючи йому за новорічні бажання, каже, що час, в якім йому прийшлосяб сповняти своє велике завдання, ще дуже далеко“.

Тому політичний огляд в тому числі „Діла“ зачинається так: „Знову множаться щораз більше познаки мира...“

З польської преси.

Кс. Панась хоче порозуміння з Росією?

В органі „Стронніцтва Людового“, тижневику „Пяст“ кс. Панась у статті п. н. „Справа оборони держави“ виступив гостро проти Німеччини піддаючи при цьому думку про можливість польсько-російського порозуміння. Він наводить з брошури ґен. Денікіна причини невтральности польської армії в 1919 р., тобто тоді, коли большевики розбили армію Денікіна, і так пише:

„Стоїмо знову на переломі серед загального военного поготівля, що виявляє багато сильніше напруження як в 1914-ому році. Тому увагу польського народу треба спрямувати в тому напрямку, звідки загрожує нам найбільша небезпека. Напорові ґерманського насилля мусимо протиставити славянсько-романську солідарність“.

Обговорюючи цю статтю кс. Панася львівське „Слово Народове“ пише:

„Кс. Панась спирається мабуть на думці ґен. Денікіна, що надходить пора пробудження національної Росії. Хоча ми не є прихильниками якоїсь протиросійської політики, то гадаємо, що і ґен. Денікін і кс. Панась помиляються. Будувати щось сьогодні на Росії, то будувати на непевности й хаосі. Будувати щось на Совітах — це значить творити людовий фронт у Польщі і підчинитися Совітам“.

—o—

Свято 22. січня у львівському „Лузі“.

Свято 22. січня у львівському „Лузі“ відбулося в домівці „Лугу“ при вул. Коперника 6 вечором дня 21. січня ц. р. Воно почалося звітом, що його приняв голова „Великого Лугу“ д-р Роман Дашкевич. По звіті виголосив він до зібраних львівських луговиків та луговичок принагідну промову. В ній пригадав він молодому поколінню наші визвольні змагання перед 20 літ, ролю Січового Стрілецтва в нашому національному зриві та обовязки сучасної Лугової Організації. Опісля луговики (чки) вислухали „на позір“ зміст IV-го Універсалу Центральної Ради з 1918. року.

Реферат про 22. січня 1918. року і про 22. січня 1919. року, оснований на історичних датах і фактах нашої найновішої визвольної епохи, виголосив ред. Іван Кедрин-Рудницький. Образи тогочасних великих подій, пригадувані референтом, западали глибоко в душі молодих слухачів (чок) та викликували в них відповідні рефлексії й бажання дальше працювати над здійсненням національних ідеалів батьків для добра Батьківщини.

По рефераті були продукції мішаного хору львівського „Лугу“ та підібрані відповідно до хвилини деклямації. Свято закінчилося відспіванням лугового й національного гимну.

—o—

До ювилею „Діла“.

О. АДАМ СТАНКЕВИЧ.

Білоруський привіт „Ділові“ з нагоди його ювилею.

„Діло“ у білорусинів широко відомий і дуже популярний часопис. „Діло“ в руках білоруса — це завжди милий, бажаний гість і вірний приятель. Цей часопис білоруси дуже радо читають і багато з нього користають у своїх культурних та політичних починаннях.

Особисто моє око дуже часто звертаюся на правий беріжок „Діла“, де пишається скромне, але таке вимовне: „рік LIX.“ Читаючи цей часопис, а читаю його щодня й уважно, я з великою моральною приємністю глядів на те число, добре уявляв собі, що воно значить і щиро радів, що „Діло“ існує аж 59-тий рік, витривало й успішно працюючи для добра братнього нам Українського Народу.

Дивлючись на те число, я часто думав, чому „Діло“ мовчить про свій такий важний і великий ювилей? Тимчасом в одному з перших з цього місяця чисел „Діла“ стрічаю вістку, що той часопис взагалі від свого початку виходить вже 59-ий рік, а як щоденник уже 50 літ та що цей важний ювилей буде вобаром якслід відзначений. Мої сумніви розвіялися.

І справді 15. І. цього року дістаю ювилейне число „Діла“. Число значно побільшене і повне справді цікавого змісту, статтей ріжних осіб, що за 50 літ так чи інакше з „Ділом“ були звязані і які з нагоди того ювилею написали свої спогади, міркування, замітки.

Коли я читав те ювилейне число моя радість справді була щира і велика. Була це радість білоруської землі, що якслід оцінює значіння щоденника у житті нації, що хотіла би побачити його в Білоруському Народі, але на жаль, у теперішніх політичних умовинах не бачить навіть білоруського тижневика.

Вже другий рік, як єдиний білоруський політичний тижневик „Беларуская Криніца“ польська адміністраційна влада припинила. Справа доконечно знаходиться в суді. Кінця її, не входячи в те, який він буде, не видно. Усі дальші спроби білорусів видавати новий білоруський політичний тижневик ця сама влада і далі спиняє. На білоруські зголошення нового тижневика зі староства приходить завжди таке саме письмо, яким забороняється той часопис, бо нібито вже „хтось“ перший видаватиме під такою-ж назвою часопис. Цей „перший“ перешкоджував нам цілий минулий рік. Цього-ж року на нові спроби видавати тижневик „Народная Криніца“ станув на перешкоді знову-ж той таємничий „хтось“.

Нагадується мені тут така евангельська притча: В Єрусалимі, біля одної з брам міста, була саджавка, звана по жидівськи Вітесда, що значить — місце милосердя. Біля тієї саджавки було завжди багато хворих і калік, що чекали порушення води. Бо час до часу ангел Господень входив у саджавку і вода починала хвилювати. І хто перший увійшов у ту саджавку після її хвилювання, той ставав здоровий. А був там один чоловік, що хворів 38 літ. Коли Ісус побачив його, то він скаржився перед Ісусом, що не може ніяк увійти в ту саджавку, бо як вода захвилює, то завжди влізе в неї хтось перший і він далі залишається сам зі своєю бідою. Ісус взяв собі до серця біду того чоловіка та обдаровуючи його своїм милосердям, оздоровив його.

Ось і ми білорусини ніяк не можемо у відповідних чинників доступити до їх „милосердя“, бо „хтось“ завжди перший влазить нам у дорогу і забирає нам часопис, який ми вибрали. Христос визволив з біди того чоловіка. Твердо віримо, що визволить Він і нас. Думаємо, що і „Діло“ за 50 літ свого істнування мало не менш труднощів і перешкод, але все перейшло і сьогодні достойно й успішно служить свому Українському Народові.

Але на що я те говорю? Нащо у радісний ювилей „Діла“ розказую про білоруську біду? Це так з радощів. Ми, білоруси, тішимося Вашими Українськими Радощами. Білоруська душа українській завжди приязна і коли вона бачить успіх і радість в українців, до того ж іще успіх і радість у тому, чого білоруси не мають, — то тішиться українськими радощами, радощами братнього нам Українського Народу.

Опріч того ми, білоруси, забагато дечого вдячні „Ділові“. Передусім дякуємо за те, що воно завжди радо друкує статті та ріжні вістки про білоруське національне життя, у важкі хвилини білоруського життя завжди бере нас в оборону і підтримує нас морально.

Дякуємо вкінці „Ділові“ і за те, що воно приходить майже до всіх білоруських організацій та установ і приносить нам чимало доброго. Цим добром є для нас не тільки все те, що взагалі дає людині добрий часопис, але також і те, що „Діло“ служить нам зразком публіцистики. „Діло“ як справді европейський часопис, служачи одній українській національній ідеї, робить це так уміло, що обєднує біля себе публіцистів, письменників і діячів часто ріжних і суперечних собі поглядів і переконань, спрямовуючи їх до загально національної української культурної і політичної праці. В цьому його велика заслуга перед Українським Народом. З цього доброго прикладу користаємо і ми. Користаємо і вчимося.

У 50-ті роковини істнування „Діла“ як щоденника ми, білоруси, шлемо йому свій щирий і гарячий братній білоруський привіт та побажання дальшого успішного розвитку для добра Українського Народу.

О. ІВАН ПАСТЕРНАК.

Мої спомини про початки „Діла“.

До Високоповажаної Редакції „Діла“
у Львові.

З ювилеєм нашого цінного „Діла“ нехай буде вільно і мені переслати щирі побажання враз із заявою глибокої пошани для Ювилятки.

В тім часі, коли почало виходити „Діло“, був я учеником академічної гімназії у Львові. Ми, старші хлопці, вже тоді зацікавились „Ділом“. Пригадую собі, як одного разу ми були в руськім театрі і на салю ввійшов Володимир Барвінський. Ми зараз звернули на нього увагу і почали собі шептати: „Дивись, Барвінський, редактор „Діла“. Ми дивилися на нього з великою пошаною. А його постать так вбилася мені в память, що я ще нині бачу його в уяві, як входить на салю.

Пригадую собі добре і похорон Барвінського. Чи на тім похороні були всі, ученики нашої гімназії, того вже не памятаю. Але тямлю, яке глибоке, сумне враження викликала та смерть між нами. Ще нині лунає в моїй уяві голос нашого професора Наталя Вахнянина, як виголошував прощальну промову з балькону при вулиці Баторія: „Барвінський помер!“

В році 1886 пішов я до Духовної Семинарії у Львові і зараз запренумерував „Діло“ на спілку з моїм товаришем Песцьоровським, з яким я мешкав під одним числом. До нас приходили і декотрі інші товариші „на газетку“. Таких спілок було в семинарії більше. Кілько всіх чисел „Діла“ приходило до нас, годі мені пригадати. На всякий випадок що-найменше десять. Наші товариші „тверді“ брали „Червоную Русь“. Ті газети — то був „видимий знак“ національно-політичних переконань питомців і заразом показчик котра сторона сильніша.

Моральна перевага була по нашій стороні. А були в тім часі в семинарії ось-такі визначніші студенти-богослови українці: Олекса Бобикевич, Остап Нижанківський (музик-композитор), Михайло Мосора, Кость Андрухович, Іван Винницький (б. парох Стрия), Дамян Лопатинський, Андрій Пеленський, Кирило Студинський, Олександер Колесса (був не довго), Епіфаний Роздольський (декан у Городку), Іван Гарматій, Леонід Лужницький, Олександер Русин (декан у Коломиї). Нехай мені простять ті, що я їх тут не вичислив, бо годі всіх спамятати. Але, думаю, що й тих вистане, щоб дати поняття про те, які студенти були по стороні „Діла“.

Богослови сильніші в науках мали дозвіл від ректорату семинарії ходити на виклади рус

кої літератури д-ра Омеляна Огоновськ Туди ходили ми в пополудневих годинах. значіння тих викладів для нас хіба не треба говорити.

На сотрудника призначили мене до Хр ва, де був парохом о. Юрій Гладилович. цілий дім був високо-патріотичний. На столі них було все „Діло“. Але мені було повичати, тому я пренумерував собі своє.

У мого пароха мав я нагоду стрінутися сами з його сином і моїм професором, Гладиловичем. Одного разу зговорилися ми „Діло“ і я похвалився, що пренумерую кож. А професор з притиском питає мене: заплатили ви хоч за пів року?!“ Я платив но, хоч у буджеті сотрудника такий становив поважну рубрику. Професор тоді на неточних чи недбалих передплатник бо він вів адміністрацію „Діла“ і знав ста си. З його розмови виходило, що касі справці густо-часто бувала не дуже дай Боже, щоб той стан належав уже до минулої історії.

Від себе дуже щиро дякую Хвальній Ред ції, що зволила помістити і моє імя поміж найстаршими передплатниками. А якщо спомини з молодих літ до чого пригод шу з них зробити ужиток.

Зіболки, 17. I. 1938.

ВСІМ ТИМ ВП. ГРОМАДЯНАМ (КАМ), ЩО З НАГОДИ 50-ЛІТТЯ „ДІЛА“ ЯК ЩОДЕННИКА ЗВОЛИЛИ НАМ ПРИСЛАТИ СВОЇ ЦІННІ СТАТТІ ЧИ СПОМИНИ І ТАКИМ ЧИНОМ ЗБОГАТИЛИ НАШЕ ЮВИЛЕЙНЕ ЧИСЛО, ЯК І ТИМ УСІМ, ЩО ПРИСЛАЛИ НАМ З ЦЬОГО ПРИВОДУ СВОЇ ПОБАЖАННЯ, РЕДАКЦІЯ „ДІЛА“ СКЛАДАЄ СЕРДЕЧНУ ПОДЯ

До ювилею „Діла“.

О. АДАМ СТАНКЕВИЧ.

Білоруський привіт „Ділові“

з нагоди його ювилею.

„Діло“ у білорусинів широко відомий і дуже популярний часопис, „Діло“ в руках білоруса — це завжди милий, бажаний гість і вірний приятель. Цей часопис білоруси дуже радо читають і багато з нього користають у своїх культурних та політичних починаннях.

Особисто моє око дуже часто зверталося на правий берізок „Діла“, де пишеться скромне, але таке вимовне: „рік LIX.“ Читаючи цей часопис, а читаю його щодня й уважно, я з великою моральною приємністю глядів на те число, добре уявляв собі, що воно значить і щиро радів, що „Діло“ існує аж 59-тий рік, витривало й успішно працюючи для добра братнього нам Українського Народу.

Дивлючись на те число, я часто думав, чому „Діло“ мовчить про свій такий важний і великий ювилей? Тимчасом в одному з перших з цього місяця чисел „Діла“ стрічаю вістку, що той часопис взагалі від свого початку виходить вже 59-ий рік, а як щоденник уже 50 літ та що цей важний ювилей буде небаром якслід відзначений. Мої сумніви розвіялися.

І справді 15. І. цього року дістаю ювилейне число „Діла“. Число значно побільшене і повне справді цікавого змісту, статтей ріжних осіб, що за 50 літ так чи інакше з „Ділом“ були звязані і які з нагоди того ювилею написали свої спогади, міркування, замітки.

Коли я читав те ювилейне число моя радість справді була щира і велика. Була це радість білоруської землі, що якслід оцінює значіння щоденника у життї нації, що хотіла би побачити його в Білоруському Народі, але на жаль, у теперішніх політичних умовинах не бачить навіть білоруського тижневика.

Вже другий рік, як єдиний білоруський політичний тижневик „Беларуская Криніца“ польська адміністраційна влада припинила. Справа донині знаходиться в суді. Кінця її, не входячи в те, який він буде, не видно. Усі дальші спроби білорусів видавати новий білоруський політичний тижневик ця сама влада і далі спинює. На білоруські зголошення нового тижневика зі староства приходить завжди таке саме письмо, яким забороняється той часопис, бо нібито вже „хтось“ перший видаватиме під такою-ж назвою часопис. Цей „перший“ перешкоджував нам цілий минулий рік. Цього-ж року на нові спроби видавати тижневик „Народная Криніца“ станув на перешкоді знову-ж той таємничий „хтось“.

Нагадується мені тут така евангельська притча: В Єрусалимі, біля одної з брам міста, була саджавка, звана по жидівськи Вітесда, що значить — місце милосердя. Біля тієї саджавки було завжди багато хворих і калік, що чекали поружения води. Бо час до часу ангел Господень входив у саджавку і вода починала хвилювати. І хто перший увійшов у ту саджавку після її хвилювання, той ставав здоровий. А був там один чоловік, що хворів 38 літ. Коли Ісус побачив його, то він скаржився перед Ісусом, що не може ніяк увійти в ту саджавку, бо як вода захвилює, то завжди вліве в неї хтось перший і він далі залишається сам зі своєю бідою. Ісус взяв собі до серця біду того чоловіка та обдаровуючи його своїм милосердям, оздоровив його.

Ось і ми білорусини ніяк не можемо у відповідних чинників доступити до їх „милосердя“, бо „хтось“ завжди перший влазить нам у дорогу і забирає нам часопис, який ми вибрали. Христос визволив з біди того чоловіка. Твердо віримо, що визволить Він і нас. Думаємо, що і „Діло“ за 50 літ свого істнування мало не менш труднощів і перешкод, але все перейшло і сьогодні достойно й успішно служить своєму Українському Народові.

Але на що я те говорю? Нащо у радісний ювилей „Діла“ розказую про білоруську біду? Це так з радощів. Ми, білоруси, тішимося Вашими Українськими Радощами. Білоруська душа українській завжди приязна і коли вона бачить успіх і радість в українців, до тогож іще успіх і радість у тому, чого білоруси не мають, — то тішиться українськими радощами, радощами братнього нам Українського Народу.

Опріч того ми, білоруси, забагато дечого вдячні „Ділові“. Передусім дякуємо за те, що воно завжди радо друкує статті та ріжні вістки про білоруське національне життя, у важкі хвилини білоруського життя завжди бере нас в оборону і підтримує нас морально.

Дякуємо вкінці „Ділові“ і за те, що воно приходить майже до всіх білоруських організацій та установ і приносить нам чимало доброго. Цим добром є для нас не тільки все те, що взагалі дає людині добрий часопис, але також і те, що „Діло“ служить нам зразком публіцистики, „Діло“ як справді європейський часопис, служачи одній українській національній ідеї, робить це так уміло, що обєднує біля себе публіцистів, письменників і діячів часто ріжних і суперечних собі поглядів і переконань, спрямовуючи їх до загально національної української культурної і політичної праці. В цьому його велика заслуга перед Українським Народом. З цього доброго прикладу користаємо і ми. Користаємо і вчимося.

У 50-ті роковини істнування „Діла“ як щоденника ми, білоруси, шлемо йому свій щирий і гарячий братній білоруський привіт та побажання дальшого успішного розвитку для добра Українського Народу.

О. ІВАН ПАСТЕРНАК.

Мої спомини про початки „Діла“.

До Високоповажаної Редакції „Діла“
у Львові.

З ювилеєм нашого цінного „Діла“ нехай буде вільно і мені переслати щирі побажання враз із заявою глибокої пошани для Ювилятки.

В тім часі, коли почало виходити „Діло“, був я учеником академічної гімназії у Львові. Ми, старші хлопці, вже тоді зацікавились „Ділом“. Пригадую собі, як одного разу ми були в руськім театрі і на салю ввійшов Володимир Барвінський. Ми зараз звернули на нього увагу і почали собі шептати: „Дивись, Барвінський, редактор „Діла“. Ми дивилися на нього з великою пошаною. А його постать так вбилася мені в память, що я ще нині бачу його в уяві, як входить на салю.

Пригадую собі добре і похорон Барвінського. Чи на тім похороні були всі, ученики нашої гімназії, того вже не памятаю. Але тямлю, яке глибоке, сумне враження викликала та смерть між нами. Ще нині лунає в моїй уяві голос нашого професора Наталя Вахнянина, як виголошував прощальну промову з балькону при вулиці Баторія: „Барвінський помер!“

В році 1886 пішов я до Духовної Семинарії у Львові і зараз запренумерував „Діло“ на спілку в моїм товаришем Песцьоровським, з яким я мешкав під одним числом. До нас приходили і декотрі інші товариші „на ґазетку“. Таких спілок було в семинарії більше. Кілько всіх чисел „Діла“ приходило до нас, годі мені пригадати. На всякий випадок що-найменше десять. Наші товариші „тверді“ брали „Червоную Русь“. Ті газети — то був „видимий знак“ національно-політичних переконань питомців і заразом показчик котра сторона сильніша.

Моральна перевага була по нашій стороні. А були в тім часі в семинарії ось-такі визначніші студенти-богослови українці: Олекса Бобикевич, Остап Нижанківський (музик-композитор), Михайло Мосора, Кость Андрухович, Іван Винницький (б. парох Стрия), Дамян Лопатинський, Андрій Пелеський, Кирило Студинський, Олександер Колесса (був не довго), Епіфаній Роздольський (декан у Городку), Іван Гарматій, Леонід Лужницький, Олександер Русин (декан Коломиї). Нехай мені простять ті, що я їх тут не вичислив, бо годі всіх спамятати. Але, думаю, що й тих вистане, щоб дати поняття про те, які студенти були по стороні „Діла“.

Богослови сильніші в науках мали дозвіл від ректорату семинарії ходити на виклади руської літератури д-ра Омеляна Огоновського. Туди ходили ми в пополудневих годинах. Про значіння тих викладів для нас хіба не треба говорити.

На сотрудника призначили мене до Хирова, де був парохом о. Юрій Гладилович. Весь цілий дім був високо-патріотичний. На столі у них було все „Діло“. Але мені було незвичайно повичати, тому я пренумерував собі своє.

У мого пароха мав я нагоду стрінутися сами з його сином і моїм професором, Дамяном Гладиловичем. Одного разу зговорилися ми про „Діло“ і я похвалився, що пренумерую собі також. А професор з притиском питає мене: „А заплатили ви хоч за пів року?!“ Я платив точно, хоч у буджеті сотрудника такий видаток становив поважну рубрику. Професор нарікав тоді на неточних чи недбалих передплатників, бо він вів адміністрацію „Діла“ і знав стан каси. З його розмови виходило, що каса адміністрації густо-часто бувала не дуже повна. Не дай Боже, щоб той стан належав уже до минулої історії.

Від себе дуже щиро дякую Хвальній Редакції, що зволила помістити і моє імя поміж найстаршими передплатниками. А якщо ото мої спомини з молодих літ до чого пригожі, то прошу з них зробити ужиток.

Зіболки, 17. І. 1938.

ВСІМ ТИМ ВП. ГРОМАДЯНАМ (КАМ), ЩО З НАГОДИ 50-ЛІТТЯ „ДІЛА“ ЯК ЩОДЕННИКА ЗВОЛИЛИ НАМ ПРИСЛАТИ СВОЇ ЦІННІ СТАТТІ ЧИ СПОМИНИ І ТАКИМ ЧИНОМ ЗБОГАТИЛИ НАШЕ ЮВИЛЕЙНЕ ЧИСЛО, ЯК І ТИМ УСІМ, ЩО ПРИСЛАЛИ НАМ З ЦЬОГО ПРИВОДУ СВОЇ ПОБАЖАННЯ, РЕДАКЦІЯ „ДІЛА“ СКЛАДАЄ СЕРДЕЧНУ ПОДЯКУ

Літературна сторінка.

Літературні нагороди за 1937 р.

Ще один рік за нами, його найзамітніші літературні появи перечитані, піддані під дискусію і закінчені оцінкою, як при кінці шкільного року. Члени жюрі від загальної річної продукції могли собі цим разом улекшити працю оцінки, залишаючи повісти окремому жюрі, що мало призначити нагороду за найкращу минулорічну повість.

Мало хто матиме застереження щодо першої нагороди, призначеної Ю. Косачеві, який осягнув небувалий рекорд трьома томами новель та одною повістю за цей рік. Між його новелями є не тільки свіжі сюжети, не тільки ріжноманітні теми і спроби відорватися від шаблонового тону наших теперішніх новелістів: — є там і нове зусилля змальовувати людину в її складних переживаннях і конфліктах у нових середовищах. Мова і стиль Косача живуть разом із психічним процесом розвитку молодого автора, що має перед собою великі можливости.

Книжка І. Борщака „Наполеон і Україна" — небуденна поява, що переживе працю неодного письменника. Хто має в нас нагородити таку працю, як не „Т-во письменників і журналістів"? Поза всіма прикметами громадськими такої книжки, вона промовляє до нас передовсім завдяки своїй формі. Чи мало наших дослідників знаходило цінний матеріял з історії нашої минувшини, а проте не вміло зробити з нього нічого більше крім нудних причинків або томище із мертвими „матеріялами"? Французька школа, якій Борщак завдячує хист композиції, ясність викладу і простоту стилю — показує у праці Борщака не вперше свою перевагу над німецькою обважнілістю і водянистою балакучістю, що заважила на цілих поколіннях наших істориків.

Над третьою нагородою можна вже почати суперечку. Але не тому, що нагороджена нами Н. Лівицька-Холодна дістала її випадково чи з „ласки". Її збірка — найкраща з цьогорічних поезій, найбільше витримана у стилю, мабуть найдбайливіше виплекана. Вже кілька років тому оминула цю поетку нагорода за прегарний „Вогонь і попіл". У часі, коли наші журнали і навіть щоденна преса друкує раз-у-раз патріотичні вірші обовязково з нагоди всяких роковин, варт відзначити не патріотичні вірші, а справжні поезії.

Таксамо може кожний завести дискусію на тему, чи „справедливо" нагородили за найкращу повість саме Галину Журбу. Характер цієї землячки виразно зазначений у рішенні жюрі. Були такі, які уявляли собі, що для Канади „на експорт" можнаб нагородити першу з берега популярну повість, яка може подобатись фармерам. Але при чому булоб тут імя Стефаника? Повість Галини Журби — не тільки жива, взята з пережитої дійсности, але і сильно відбиває своєю свіжістю та багатою народною мовою від інших, писаних здебільша оттак собі, як щодня говоримо або пишемо отакі статті.

Якби ми мали фонди ще на 5 нагород, то напевне і на них найшлиб кандидатів. Одного відзначилиб за вдатний дебют, другого за свою першу працю ліпшу від попередніх, третього за похвальну тенденцію або доказ великої праці, хочби і без успіху. А проте чотири нагороди за рік на таке число творів, яке є в нас, (краще не зазначувати цифрою!) це такий високий відсоток, що ним не може похвалитись навіть найбагатший нарід.

Ті, що будуть обмінюватися думками про вислід цьогорічного конкурсу можуть легко забавитися у членів жюрі і за яких 6 тижнів прочитати всі новини минулого року. Чи матимуть вони при цьому більшу чи меншу приємність, ніж ті, що мусіли це зробити з обовязку — це теж тема цікава для дискусії. Навіть деякі автори, які будуть почуватися покривдженими, що не дістали нагороди, можуть для цікавости взяти до руки книжки своїх суперників. При оцінці чужих творів усі їдемо за власним смаком і поглядами на світ і літературу, але коли вихвалюємо або критикуємо який твір не шкодить теж знати крім нього — інші, для порівнання.

М. Р.

Михайло Обідний.

Сумна вістка наспіла із Закарпаття: нестало Михайла Обідного, відомого культурного робітника в етнографії, архівництві та літературі. Перед очима стає скромна, дуже чула до найменшої біди ближнього, завжди привітна людина, що кожного вміє захопити своїми думками, проектами, ініціятивою. М. Обідний, народившись на Полтавщині у м. Миргороді 11 липня 1889. р. пройшов українськими землями від Києва через Кубань і Галичину до Закарпаття. А коли його доля закидала на чужину продовжував жити долею рідних земель. До них линули всі його змагання в праці, туди він линув своїми думками й почуттями, виливаючи їх у дрібненьких рядках своїх поезій.

Скінчивши Київський Ґеографічний Інститут з відділу етнографії він стає співробітником Катеринослав. музею ім. Поля (пізн. Краєвого), працює в Київському мистецько-промисл. музеї (пізн. Національному), бере участь у праці Подільського церк.-істор. музею. На Кубані проваджить етнографічні досліди та працює над охороною памяток старовини. Там виходять його праці, як напр. про могили Як. Кухаренка та В. Мови-Лиманського („Кубанщина" 1910). „Памятки старого українського будівництва в маєтку Я. Кухаренка", що виходить окремо в томуж році в Катеринодарі, так само окремо виходить: „Адиґе, — обряди, звичаї, вірування адиґейців („черкесів") в аулах Майкопського від. Куб. области" (Катеринодар 1920). На Полтавщині займається дослідами хатнього будівництва. Публікує праці на теми етнографії та архивознавства.

За революції стає заступником директора Держ. Військ. Істор. Музею у Києві, потім начальником Військ. Істор. Відділу Ґенер. Штабу, начальником Головного Військ. Істор. Архіву-Музею. На еміґрації в Тарнові, серед надзвичайно тяжких умов збирає архівний і музейний матеріял. У Празі вступив М. Юрк. на історичний відділ Українського Високого Педаґоґічного Інституту, при цьому заходжується коло організації при Українському Громадянському Комітеті Національного Архіву, що згодом перемінюється у музей. В орґанізації цієї установи М. О. за шість років вложив силу праці. Вже маючи недужий він здає докторат при Українському Високому Педаґоґічному Інституті. При кінці 1933. р. лікарі ствердили в ньому майже безнадійну недугу, поставивши вимогу негайного звільнення від праці і виїзду з Праги. Сказали, що житиме ще 4 місяці. Тимчасом пройшов уже рік і Обідний серед рідного люду Закарпаття приступає до орґанізації Етноґрафічного Товариства та Етноґрафічного Музею і семинара. Цілою душею, щирим серцем заглиблюється в цю працю, віддаючи їй решткі своїх сил, здоровля і по чотирьох роках кінчає тут свій шлях.

Перші літературні спроби дав іще хлопчаком у р. 1907, як співробітник „ЛНВ.", „Маяка", „Рідного Краю", потім „Дніпровних Хвиль", „Універсального Журналу", пізніш „Митуси", „Боротьби", „Нової України", „Проти Хвиль". У 1921 р. виходить його праця п. н. „Володимир Самійленко на терезах поетичної думки" (Тарнів, 1921), а в 1923 р. у Львові збірка поезій п. н. „Нерозцвілі ранки". Опинившись у Празі й ознайомившись з чеською поетичною творчістю перекладав твори Петра Безруча, що з цього часу стає його улюбленим поетом, готує його збірку, листується з ним та здобуває в ньому щирого прихильника українського визволення, що висловлює у своєму вірші п. н. „Калина".

Відійшов небуденний український культурний робітник, високоінтеліґентна людина, щирий патріот.

Аркадій Животко.

—o—

Літературна хроніка.

НОВИЙ ПОЛЬСЬКИЙ ЖУРНАЛ.

Вийшов у Варшаві новий польський журнал „Атенеум", під редакцією відомого критика Ст. Наперського. Є це том великого формату на 170 ст., прегарно виданий і називається „журналом присвяченим справам культури". У I. випуску находимо статтю Л. Хвістека про містиків і ріжні середовища, Л. Фриде про Бжозовського як виховника, Є. Маланюка про Шевченка, з нагоди великого тому польських перекладів (стаття з поетичним розмахом і дуже добра інформаційно), Ю. Загурського про чистоту стилів у театрі, І. Котта про А. Жіда, Ю. В. Гомуліцького про Ролл-Лвлера, Т. Брези про Ю. К. Бандровського про Тувіма, великий відділ ориґінальних поезій та перекладів і дуже багата хроніка літературних новин. Як відомо польський літературний рух дуже вбогий на літературні журнали і „Атенеум", що нагадує колишню „Критику" Фельдмана має заспокоїти потребу в такому журналі.

50-ЛІТТЯ ОДНОЇ ПОПУЛЯРНОЇ ПОСТАТІ.

Рівно 50 років тому появилося в літературі вперше імя, що притьмарило багато героїв. Ним був Шерльок Гольмс, герой оповідань Конана Дойля. Гольмс мав більшу славу, ніж сам автор і багато читачів вірило, що він справді істнує. Французькі гімназисти на прогульці в Льондоні шукали його дому. Конан Дойль писав спершу історичні пов'сті. Сам він був лікарем. Постать Гольмса взяв живцем із лікаря Беллa, в лябораторії якого працював. Перше оповідання про Гольмса не мало багато успіху. На нього звернув увагу редактор одного американського журналу і замовив у Дойля повість. Дойль пішов за прикладом французького популярного автора кримінального повістяра Габоріо і Едгара По. Дойль приняв замовлення для заробітку, бо не мав тоді праці. Коли він почав поміщувати згодом короткі кримінальні оповідання з Гольмсом у Льондоні — успіх був незвичайний. У 1894 р. Дойль перетомлений своїм героєм убив його в одному оповіданні, але 7 років пізніше мусів на домагання публики наново його воскресити. За Шерльоком Гольмсом пішли всякі Пінкертони, довго з неменшим успіхом... матеріяльним. Конан Дойль соромився трохи своєї популярности завдяки Гольмсові і застерігся, щоб на його гробі не вписували йому, що він є автором Гольмса.

СЛАВА ПРОМИНАЄ.

Відомий англійський пов'стяр і драматург Сомерсет-Моґем видає 120 найкращих коротких оповідань з усесвітньої літератури в американському видавництві „Омнібус". Сам цей вибір забрав йому два роки праці. Письменник, що об'їхав увесь світ і знає багато країв з довшого побуту, вибирається вперше до Індії із своїм невідступним другом і секретарем. Перед виїздом до цієї фантастичної країни він висловив кілька загальних думок про письменську працю: „Який це фальшивий погляд, що поет назавжди живе у своєму творі і так стає безсмертним. З мільйонів поетів усесвітньої історії знаємо тепер не більш, як можемо їх порахувати на пальцях. А те, що взагалі залишається з літератури це здебільша тільки — імена, про які Ґете мав право говорити, що вони несуть зі собою гом'н і порох. Ті буцім-то безсмертні поети стоять до нас у людському розумінні дуже далеко і є тільки назвами у лексиконі нашої осв'ти".

ПОВІСТЬ ПРО ВЕЛИКУ ДІЙСНУ КАРІЄРУ.

Німецький повістяр Ганс Новак дав у своїй останній повісти „Цинк стає золотом" історію людини, що зробила кар'єру. Мешканець Горішнього Шлеська Карло Ґодуля є звичайним помічником лісника. Утративши здоровля й молодість стає калікою, а занятий як робітник-наймит при земних роботах відкриває великі поклади цинку і сильною волею, хитрощами та купецьким хистом стає одним із найбагатіших промислових магнат'в у 50 роках минулого віку. Постать цієї повісти дійсна. Автор змальовує її на тлі господарського розвитку Шлеська, що з хліборобської країни перемінився у промислову. Є тут теж дійсна історія любови Ґодулі до його доньки-приймачки Іванни Ґривік, дитини шахтаря, що згодом д'стає у спадщині все майно Ґодулі і виходить заміж за графа Шафґоча із давнього аристократичного роду. Автор і не міг би був придумати краще! казки життя, як ту, яку зачерпнув з історії промислового Шлеська.

—o—

Літературна сторінка.

Літературні нагороди за 1937 р.

Ще один рік за нами, його найзамітніші літературні появи перечитані, піддані під дискусію і закінчені оцінкою, як при кінці шкільного року. Члени жюрі від загальної річної продукції могли собі цим разом улекшити працю оцінки, залишаючи повісти окремому жюрі, що мало призначити нагороду за найкращу минулорічну повість.

Мало хто матиме застереження щодо першої нагороди, призначеної Ю. Косачеві, який осягнув небувалий рекорд трьома томами новель та одною повістю за цей рік. Між його новелями є не тільки свіжі сюжети, не тільки різноманітні теми і спроби відорватися від шаблонового тону наших теперішніх новелістів: — є там і нове зусилля змальовувати людину в її складних переживаннях і конфліктах у нових середовищах. Мова і стиль Косача живуть разом із психічним процесом розвитку молодого автора, що має перед собою великі можливости.

Книжка І. Борщака „Наполеон і Україна“ — небуденна поява, що переживе працю неодного письменника. Хто має в нас нагородити таку працю, як не „Т-во письменників і журналістів“? Поза всіма прикметами громадськими такої книжки, вона промовляє до нас передовсім завдяки своїй формі. Чи мало наших дослідників знаходило цінний матеріял з історії нашої минувшини, а проте не вміло зробити з нього нічого більше крім нудних причинків або томищ із мертвими „матеріялами“? Французька школа, якій Борщак завдячує хист композиції, ясність викладу і простоту стилю — показує у праці Борщака не вперше свою перевагу над німецькою обважнілістю і водянистою балакучістю, що заважила на цілих поколіннях наших істориків.

Над третьою нагородою можна вже почати суперечку. Але не тому, що нагороджена нами Н. Лівицька-Холодна дістала її випадково чи з „ласки“. Її збірка — найкраща з цьогорічних поезій, найбільше витримана у стилю, мабуть найдбайливіше виплекана. Вже кілька років тому оминула цю поетку нагорода за прегарний „Вогонь і попіл“. У часі, коли наші журнали і навіть щоденна преса друкує раз-у-раз патріотичні вірші обовязково з нагоди всяких роковин, варт відзначити не патріотичні вірші, а справжні поезії.

Таксамо може кожний завести дискусію на тему, чи „справедливо“ нагородили за найкращу повість саме Галину Журбу. Характер цієї нагороди з огляду на жертву канадійського земляка виразно зазначений у рішенні жюрі. Були такі, які уявляли собі, що для Канади „на експорт“ можнаб нагородити першу з берега популярну повість, яка може подобатись фармерам. Але при чому булоб тут імя Стефаника? Повість Галини Журби — не тільки жива, взята з пережитої дійсности, але і сильно відбиває своєю свіжістю та багатою народньою мовою від інших, писаних здебільша оттак собі, як щодня говоримо або пишемо отакі статті.

Якби ми мали фонди ще на 5 нагород, то напевне і на них найшлиб кандидатів. Одного відзначилиб за вдатний дебют, другого за свою першу працю ліпшу від попередніх, третього за похвальну тенденцію або доказ великої праці, хочби і без успіху. А проте чотири нагороди за рік на таке число творів, яке є в нас, (краще не зазначувати цифрою!) це такий високий відсоток, що ним не може похвалитись навіть найбагатіший нарід.

Ті, що будуть обмінюватися думками про вислід цьогорічного конкурсу можуть легко забавитися у членів жюрі і за яких 6 тижнів прочитати всі новини минулого року. Чи матимуть вони при цьому більшу чи меншу приємність, ніж ті, що мусіли це зробити з обовязку — це теж тема цікава для дискусії. Навіть деякі автори, які будуть почуватися покривдженні, що не дістали нагороди, можуть для цікавости взяти до руки книжки своїх суперників. При оцінці чужих творів усі йдемо за власним смаком і поглядами на світ і літературу, але коли вихвалюємо або критикуємо який твір не шкодить теж знати крім нього — інші. для порівнання.

м. р.

Михайло Обідний.

Сумна вістка наспіла із Закарпаття: нестало Михайла Обідного, відомого культурного робітника в етнографії, архівництві та літературі. Перед очима стає скромна, дуже чула до найменшої біди ближнього, завжди привітна людина, що кожного вміє захопити своїми думками, проектами, ініціятивою. М. Обідний, народившись на Полтавщині у м. Миргороді 11 липня 1889. р. пройшов українськими землями від Києва через Кубань і Галичину до Закарпаття. А коли його доля закидала на чужину, продовжував жити долею рідних земель. До них линули всі його змагання в праці, туди він линув своїми думками й почуттями, виливаючи їх у дрібненьких рядках своїх поезій.

Скінчивши Київський Ґеоґрафічний Інститут з відділу етнографії він стає співробітником Катериносл. музею ім. Поля (пізн. Краєвого), працює в Київському мистецько-промисл. музеї (пізн. Національному), бере участь у праці Подільського церк.-істор. музею. На Кубані проводить етноґрафічні досліди та працює над охороною памяток старовини. Там виходять його праці, як нпр. про могили Як. Кухаренка та В. Мови-Лиманського („Кубанщина“ 1910), „Памятки старого українського будівництва в маєтку Я. Кухаренка“, що виходить окремо в томуж році в Катеринодарі, так само окремо виходить: „Адіґе, — обряди, звичаї, вірування адіґейців („черкесів“) в аулах Майкопського від. Куб. области“ (Катеринодар 1910). На Полтавщині займається дослідами давнього будівництва. Публікує праці на теми етнографії та архивознавства.

За революції стає заступником директора Держ. Військ. Істор. Музею у Києві, потім начальником Військ. Істор. Відділу Ґенер. Штабу, начальником Головного Військ. Істор. Архіву-Музею. На еміґрації в Тарнові, серед надзвичайно тяжких умов збирає архівний і музейний матеріял. У Празі вступив М. Юрк. на історичний відділ Українського Високого Педаґоґічного Інституту, при цьому заходжується коло орґанізації при Українському Громадянському Комітеті Національного Архіву, що згодом перемінюється у музей. В орґанізації цієї установи М. О. за шість років вложив силу праці. Вже поважно недужий він здає докторат при Українському Високому Педаґоґічному Інституті. При кінці 1933. р. лікарі ствердили в ньому майже безнадійну недугу, поставивши вимогу негайного звільнення від праці і виїзду з Праги. Сказали, що житиме ще 4 місяці. Тимчасом пройшов уже рік і Обідний серед рідного люду Закарпаття приступає до орґанізації Етнографічного Товариства та Етноґрафічного Музею і семинара. Цілою душею, щирим серцем залюблюється в цю працю, віддаючи їй решт-ки своїх сил, здоровля і по чотирьох роках кінчає тут свій шлях.

Перші літературні спроби дав іще хлопчаком у р. 1907, як співробітник „ЛНВ.“, „Маяка“, „Рідного Краю“, потім „Дніпрових Хвиль“, „Універсального Журналу“, пізніш „Митуси“, „Боротьби“, „Нової України“, „Проти Хвиль“. У 1921 р. виходить його праця п. н. „Володимир Самійленко на терезах поетичної думки“ (Тарнів, 1921), а в 1923 р. у Львові збірка поезій п. н. „Нерозцвілі ранки“. Опинившись у Празі й ознайомившись з чеською поетичною творчісті перекладав твори Петра Безруча, що з цього часу стає його улюбленим поетом, готує його збірку, листується з ним та здобуває в ньому щирого прихильника українського визволення, що висловлює у своєму вірші п. н. „Калина“.

Відійшов небуденний український культурний робітник, високоінтеліґентна людина, щирий патріот.

Аркадій Животко.

—o—

Літературна хроніка.

НОВИЙ ПОЛЬСЬКИЙ ЖУРНАЛ.

Вийшов у Варшаві новий польський журнал „Атенеум“, під редакцією відомого критика Ст. Наперського. Є це том великого формату на 170 ст., прегарно виданий і називається „журналом присвяченим справам культури“. У І. випуску находимо статтю Л. Хвістка про мистців і різні середовища, Л. Фриде про Бжозовського як виховника, Є. Маланюка про Шевченка, з нагоди великого тому польських перекладів (стаття з поетичним розмахом і дуже добра інформаційно), Ю. Загурського про чистоту стилів у театрі, І. Котта про А. Жіда. Ю. В. Ґомулїцького про Росін-Лідера, Т. Брези про Ю. К. Вандровського про Тувіма, великий відділ ориґінальних поезій та перекладів і дуже багата хроніка літературних новин. Як відомо польський літературний рух дуже вбогий на літературні журнали і „Атенеум“, що нагадує колишню „Критику“ Фельдмана має заспокоїти потребу в такому журналі.

50-ЛІТТЯ ОДНОЇ ПОПУЛЯРНОЇ ПОСТАТІ.

Рівно 50 років тому появилося в літературі вперше імя, що притьмарило багато героїв. Ним був Шерльок Гольмс, герой оповідань Конана Дойля. Гольмс мав більшу славу, ніж сам автор і багато читачів вірило, що він справді істнує. Французькі гімназиста на прогульці в Льондоні шукали його дому. Конан Дойль писав спершу історичні пов'сти. Сам він був лікарем. Постать Гольмса взяв живцем із лікаря Белля, в лябораторії якого працював. Перше оповідання про Гольмса не мало багато успіху. На нього звернув увагу редактор одного американського журналу і замовив у Дойля повість. Дойль пішов за прикладом французького популярного автора кримінального повістяра Ґаборіо і Едґара По. Дойль приняв замовлення для заробітку, бо не мав тоді праці. Коли він почав поміщувати згодом короткі кримінальні оповідання з Гольмсом у Льондоні — успіх був незвичайний. У 1894 р. Дойль перетомлений своїм героєм убив його в одному оповіданні, але 7 років пізніше мусів на домагання публики наново його воскресити. За Шерльоком Гольмсом пішли всякі Пінкертони, довго з наменшим успіхом... матеріяльним. Конан Дойль соромився трохи своєї популярности завдяки Гольмсові і застеріґся, щоб на його гробі не вписували йому, що він є автором Гольмса.

СЛАВА ПРОМИНАЄ.

Відомий англійський пов'стяр і драматург Сомерсет-Моґем видає 120 найкращих коротких оповідань з усесвітньої літератури в американському видавництві „Омнібус“. Сам цей вибір забрав йому два роки праці. Письменник, що обїхав увесь світ і знав багато країв з довшого побуту, вибирається вперше до Індії із своїм невідступним другом і секретарем. Перед виїздом до цієї фантастичної країни він висловив кілька загальних думок про письменську працю: „Який це фальшивий погляд, що поет надалі живе у своєму творі і так стає безсмертним. З мілійонів поетів усесвітньої історії знаємо тепер не більш, як можемо їх порахувати на пальцях. А те, що взагалі залишається в літературі це здебільша тільки — імена, про які Ґете мав право говорити, що вони несуть зі собою гом'н і порох. Ті буцім-то безсмертні поети стоять до нас у людському розумінні дуже далеко і є тільки назвами у лексиконі нашої освіти“.

ПОВІСТЬ ПРО ВЕЛИКУ ДІЙСНУ КАРІЄРУ.

Німецький повістяр Ганс Новак дав у своїй останній повісти „Цинк стає золотом“ історію людини, що зробила карієру. Мешканець Горішнього Шлеська Карло Ґодуля є звичайним помічником лісника. Утративши здоровля і молодість стає каліком, а занятий як робітник-наймит при земних роботах відкриває величезні зложжя цинку і сильною волею, хитрощами та купецьким хистом стає одним із найбагатіших промислових магнатів у 50 роках минулого віку. Постать цієї повісти дійсна. Автор змальовує її на тлі господарського розвитку Шлеська, що з хліборобської країни перемінився у промислову. Є тут теж дійсна історія любови Ґодулі до його доньки-приймачки Івании Гринін, дитини шахтаря, що згодом дістає у спадщині все майно Ґодулі і виходить заміж за графа Шафґотча із давнього аристократичного роду. Автор і не міг би був придумати кращої казки життя, як та, яку записано в історії промислового Шлеська.

—o—

Сторінка без політики.

Як виглядає тепер шлюб у Німеччині.

Німецькі партійні чинники намагаються актові цивільного шлюбу дати якнайсильніші святочні форми. З Дісельдорфу повідомляють, що тамошній уряд цивільного стану застосував уже всі партійні доручення.

На цивільні шлюби призначили великі салі, які дають змогу широким колам громадянства брати участь у таких вінчаннях. Спеціяльна крита інсталяція облекшує передачу принагідної музики. Устійнили теж церемоніял шлюбу. Наречених, свідків і гостей уводять до відповідної салі. Музика грає гимн: „Ді Гіммель рімен дес евіген ере". Після закінчення гимну урядовці цивільного стану займають місця і провірюють останній раз правильність вписів. Лунає „Лярго" Гендля. Відтак усі встають й урядовець виголошує промову, в якій підкреслює високу вартість здорової родини, як клітини нації і держави та підкреслює значіння раси. Колиж молоді скажуть на питання чи хочуть стати подругами, „так", лунають звуки „Кайзер-квартету"; Анданте Гайдна або національний гимн. Молоді міняють перстені при чому урядовець цитує слова Ґетого:

„Малий перстенець зарисовує межі нашого життя і численні покоління все долучуються до безконечного ланцюга істнування".

Відтак відчитує він шлюбний реєстр, всі вислухують національного гимну, подруги і свідки складають підписи. Орхестра грає Ґріґа „Люблю тебе".

Урядовець вручує молодій парі родинну ґенеальогічну книжечку і складає побажання. Кінчиться фрагментом із Вагнерового „Льогенгріна".

Справді небувале завіщання.

Недавно помер у Філядельфії багатий адвокат на прізвище Старк. Як багато інших американських міліонерів дійшов він до велитенського майна завдяки власній праці. Своїй родині залишив він великий спадок, одначе не вдоволив він нікого. Причиною того невдоволення була незвичайно оригінальна форма завіщання.

Отже не лишив він майна своїм найближчим, значить жінці й дітям, але призначив його чотиром своїм внукам. Одначе й вони не можуть по своїй волі вживати майна, бо небіжчик поробив у завіщанні різні застереження і то навіть доволі великі. А саме зі спадку виплачують унукам кожного року тільки таку суму, яку вони за цілий рік заробили своєю працею. Отже завіщання немов подвоює річні заробітки внуків. Устійнюючи у своїм завіщанні такі умовини, старий міліонер робив це на тій підставі, що тільки праця може дати людині щастя. Зі своїх спадкоємців не хотів він поробити життєвих нездарів і неробів, які користали б тільки з його праці і жилиб у роскошах, які створюють лише життєве незадовілля.

Доля хотіла, що його внуки так добре ситуовані, що зовсім не приневолені до заробітньої праці. Мусять до неї взятися, якщо схочуть користуватись майном свого мудрого і розсудного діда. В іншім випадку спадок залишиться „копальною золота", якої не можна буде використовувати.

ВОВНА З МОЛОКА.

Раз-у-раз читаємо про різні сензаційні винаходи. Хемія усе більше й більше опановує життя. Одним із таких дивовижних винаходів, що до деякої міри може вплинути на загальну економіку, є перерібка молока на вовну.

Досі світовий вовняний ринок опановує Англія та її кольонія Австралія, і Арґентина зі своїми безмежними сухими степами.

Якщо Англія зацікавлена в тому, щоби вдержати овечий монополь, то це на руку країнам, які не мають умовин для розвитку овечого господарства і вовну мусять купувати за таку ціну, яку подиктує Англія. А приклад із каучуком доказує, що Англія вміє диктувати ціни. І тільки винахід штучного кавчуку та масовий його виріб у Німеччині, Злучених Державах та Совітах і в останніх часах велитенські плянтації кавчукових дерев над Амазонкою, фінансовані Фордом, дали змогу визволитись зпід диктату Англії.

Держави підготовляються до війни, війна вимагає самовистарчальности і то не на якийсь місяць-два, але й на кілька літ. Тому численні наукові робітні та цілі інститути тільки й працюють над винаходом усе нових та нових підмінок, що дозволяють обходитися без імпорту необхідних продуктів.

Особливо важним являється прядільний промисл і то не тільки в випадку війни. Прядивної сировини маємо дуже мало: від давня відомі лен, конопля та шовк. Не так давно долучився штучний шовк і то майже одьочасно трьох родів. Ще перед тим прийшла бавовна, плекана спершу майже виключно в Америці, а пізніше у Єгипті, Судані Мезопотамії та на Україні. Ще старш., вовна — особливо овеча, менше верблюжа. Вовняні тканини по сьогодні займають передове значіння. Ніяка сировина не може вовни заступити.

Навіть держави не надто вбогі на вівці мусять спроваджувати чужу вовну. І так Польща в 1936. р. спровадила вовни на прибл. 100 міліонів золотих.

Італія під натиском замкнення підчас абісинської війни почала виробляти штучну вовну з одного складника молока, відомого в нас під назвою казеїну. Казеїн це основний складник сира або творогу. Їдомий сир дістаємо з повного молока, творіг із відтовщеного, пісного молока. Якщо творіг, який ми дістали з добре відтовщеного свіжого молока, промиємо, вигнемо воду, подробимо та висушимо в низькій температурі, щоби не пожовк — тоді такий перетвір називаємо казеїном. Казеїн дістаємо трьома основно різними способами, з яких кожний має ще цілу низку відмін. Перший спосіб кислотний, відомий всім нашим господиням. Молоко якийсь час кисне й коли його огріти виділиться казеїн. Так само виділиться казеїн, як долити до молока якоїнебудь кислоти: оцтової, соляної, сірчаної, молочної. Другим способом пастухи із поконвіку і тепер сироварні дістають сир: це спосіб сичужний (ґляґовий). Сичуг добувають тепер не тільки зі жлунків телят (які ще ссуть), але й із рослин, особливо гарбузів. Кислотний казеїн переробляють на клеї, сичужний на штучний ріг „ґаляліт".

Третім способом добувають казеїн при допомозі електрики. Як перепускати через молоко електричний струм, казеїн виділиться на аноді. Електроказеїн значно перевищує якісно оба попередні роди, бо дає добірну сировину на клеї, на ґаляліт і на штучну вовну.

Готовий казеїн розчиняють у лугах, розчин протискають крізь тонесенькі отвори, так само, як при виробі штучного шовку, в кислоту, що утонвалює ниточку казеїну. Ниточки миють і сушать та прядуть як звичайну вовну.

Цю штучну вовну назвали „ляніталем". Спосіб добувати її винайшли в Італії (зрештою казеїнові нитки були вже опатентовані перед 60-ти літами в Німеччині), але в Італії ця справа не має ніяких виглядів, бо там надто мало корів, а молока не достає на необхідну поживу. Спроваджувати казеїн — це те саме, що й купувати вовну в чужих країнах. Нічого дивного, що Італія продала патент Польщі, де вже побудували фабрику ляніталю заходом окремої спілки.

Фр.

ПЕРША ПЛИВУЧА ЦЕРКВА.

В Буенос-Айрес збудували і недавно вперше спустили на воду пароплав, який є властиво першою пливучою церквою. Називається він „Король Христос" і його урочисто посвятив архиєпископ столиці Арґентини. Приніс він велику радість побожним віруючим в Патаґонії і на південно-арґентинських островах, де люди мешкають в рідких оселях на площі 30.000 км і не мали там ані одної церкви, де могли би відбувати Службу Божу. Тепер всі будуть сходитись в неділю на цьому пароплаві, де буде відбуватись богослуження.

Крім каплиці є ще на цьому пароплаві також школа, маленька лічниця й окремий метрикальний уряд.

ПЕХОВІ ПАСАЖИРИ „ЗАЙЦЕМ".

До пристані в Байонні причалив англійський пароплав, що недавно виїхав із Данціґу. Після виїзду з данціґської пристані ствердили, що на кораблі є аж 5 пасажирів „зайцем". По дорозі хотіли цих „непрошених гостей" висадити на сушу. Одначе ні Німеччина ні Франція не хотіли на те погодитися. Ситуація стала ще більше скомплікована, бо ці держави відмовилися навіть арештувати непрошених пасажирів та відослати до місця приналежности.

Ситуація для пасажирів „зайцем" стала доволі неприємна, тимбільше, що на кораблі зовсім із ними не панькаються і вживають їх до всіх робіт. Ясно, що всі пять хотілиб якнайшвидше опинитися знову у „своясах" та поки що доведеться їм ще трохи пождати і закоштувати неодної гіркої слізки, пролитої у „морських пригодах".

„ПЛОЩА ЗГОДИ У ПАРИЖІ" ЯК „ЦИФЕРБЛЯТ".

„Площу Згоди" у західній частині Парижа вважають завдяки гарним і гармонійним будівлям за одну з найкращих площ на світі. По середині тієї площі стоїть велитенський обеліск, який має вже 4.000 літ. Його привезли на приказ Наполеона І. з Люксору в Єгипті до Парижа і він служив колись як вказівка соняшного годинника. Тепер на підставі плянів французького астронома Каміля Флямаріона має він знову служити до тієї самої цілі, значить має бути „частиною" соняшного годинника в середмісті Парижа.

У найближчому числі на камінних плитах „Площі Згоди визначать лінії годинникового щита і між ними символи соняшного годинника, які будуть виконані з міди і вставлені в наверхню площі.

ДІВЧИНКА ЧИ ХЛОПЕЦЬ.

Оттаке питання клопоче сьогодні цілу Голяндію. Клопочуться ним королівські лікарі, клопочуться громадяни Голяндії, клопочеться армія, фльота. Найменше клопочеться тим сама кн. Юліяна, яка сподіється дитини. Породу сподівалися вже 16. ц. м. Кн. Юліяна написала перед кількома днями до подруги таке:

„Знаю, що Бернард і край хоче, щоби був хлопчик. Та я воліла б, особисто, дівчинку".

В касарнях устійнено спеціяльні дижури, щоб при першій вістці про народини, дати сиґнал до військових парад. На летунських майданах ждуть летуни. Біля кожного літака два мішки ріжних кольорів. В однім мішку маленькі листівки в написом „хлопчик", у другім — з написом „дівчинка". Ці листівки скидатимуть летуни над усіми голяндськими містечками і селами. Не покидають своїх місць також спікери радіостацій. Поліція дістала наказ, щоб, як тільки стане відомо про щасливі родини, негайно припинили вуличний рух і звільнили тим чином вулиці і площі для юрби.

В місці Гуйцені поширилась 16. ц. м. вечором чутка буцімто княжна Юліяна вродила дівчинку. Приготовлені скрізь ватри загоріли. По дзвіницях почали дзвонити. Всі мешканці міста вийшли на вулицю. Щойно по пів години виявилось, що вістка неправдива. Тоді мешканці почали гасити ватри. Дзвони замовкли.

Тільки одна княжна спокійна і не покидає свого проходу по парку.

Сторінка без політики.

Як виглядає тепер шлюб у Німеччині.

Німецькі партійні чинники намагаються актові цивільного шлюбу дати якнайсильніші святочні форми. З Дісельдорфу повідомляють, що тамошний уряд цивільного стану застосував уже всі партійні доручення.

На цивільні шлюби призначили великі салі, які дають змогу широким колам громадянства брати участь у таких вінчаннях. Спеціяльна крита інсталяція облекшує передачу принагідної музики. Устійнили теж церемоніял шлюбу. Наречених, свідків і гостей уводять до відповідної салі. Музика грає гимн: „Ді Гіммель рімен дес евіген ере". Після закінчення гимну урядовці цивільного стану займають місця і провірюють останній раз правильність вписів. Лунає „Лярго" Гендля. Відтак усі встають й урядовець виголошує промову, в якій підкреслює високу вартість здорової родини, як клітини нації і держави та підкреслює значіння раси. Колиж молоді скажуть на питання чи хочуть стати подругами, „так", лунають звуки „Кайзер-квартету"; Андаіте Гайдна або національний гимн. Молоді міняють перстені при чому урядовець цитує слова Гетого:

„Малий перстенець зарисовує межі нашого життя і численні покоління все долучуються до безконечного ланцюга істнування".

Відтак відчитує він шлюбний реєстр, всі вислухують національного гимну, подруги і свідки складають підписи. Орхестра грає Ґріґа „Люблю тебе".

Урядовець вручує молодій парі родинну ґенеальоґічну книжечку і складає побажання. Кінчиться фрагментом із Вагнерового „Льоенґріна".

Справді небувале завіщання.

Недавно помер у Філядельфії багатий адвокат на прізвище Старк. Як багато інших американських мільонерів дійшов він до велитенського майна завдяки власній праці. Своїй родині залишив він великий спадок, одначе не вдоволив він нікого. Причиною того невдоволення була незвичайно оригінальна форма завіщання.

Отже не лишив він майна своїм найближчим, значить жінці і дітям, але призначив його чотиром своїм внукам. Одначе й вони не можуть по своїй волі вживати майна, бо небіжчик поробив у завіщанні ріжні застереження і то навіть доволі великі. А саме зі спадку виплачують унукам кожного року тільки таку суму, яку вони за цілий рік заробили своєю працею. Отже завіщання немов подвоює річні заробітки внуків. Устійнюючи у своїм завіщанні такі умовини, старий мільонер робив це на тій підставі, що тільки праця може дати людині щастя. Зі своїх спадкоємців не хотів він поробити життєвих нездарів і неробів, які користалиб тільки з його праці і жилиб у роскошах, які створюють лише життєве незадовілля.

Доля хотіла, що його внуки так добре ситуовані, що зовсім не приневолені до заробітньої праці. Мусять до неї взятися, якщо схочуть користуватись майном свого мудрого і розсудного діда. В іншім випадку спадок залишиться „копальнею золота", якої не можна буде використовувати.

ВОВНА З МОЛОКА.

Раз-у-раз читаємо про ріжні сензаційні винаходи. Хемія усе більше й більше опановує життя. Одним із таких дивовижніх винаходів, що до деякої міри може вплинути на загальну економіку, є перерібка молока на вовну.

Досі світовий вовняний ринок опановує Англія та її кольонія Австралія, і Арґентина зі своїми безмежними сухими степами.

Якщо Англія зацікавлена в тому, щоби втримати овечий монополь, то це на руку країнам, які не мають умовин для розвитку овечого господарства і вовну мусять купувати за таку ціну, яку подиктує Англія. А приклад із кавчуком доказує, що Англія вміє диктувати ціни. І тільки винахід штучного кавчуку та масовий його виріб у Німеччині, Злучених Державах та Совітах і в останніх часах велитенські плянтації кавчукових дерев над Амазонкою, фінансовані Фордом, дали змогу визволитись зпід диктату Англії.

Держави підготовляються до війни, війна вимагає самовистарчальности і то не на якийсь місяць-два, але й на кілька літ. Тому численні наукові робітні та цілі інститути тільки й працюють над винаходом усе нових та нових підмінок, що дозволяють обходитися без імпорту необхідних продуктів.

Особливо важним являється прядільний промисл і то не тільки в випадку війни. Прядільної сировини маємо дуже мало: від давна відомі лен, коноплі та шовк. Не так давно долучився штучний шовк і то майже одночасно трьох родів. Ще перед тим прийшла бавовна, плекана спершу майже виключно в Америці, а пізніше у Єгипті, Судані Мезопотамії та на Україні. Ще старша вовна — особливо овеча, менше верблюжа. Вовняні тканини по сьогодні займають передове значіння. Ніяка сировина не може вовни заступити.

Навіть держави не надто вбогі на вівці мусять спроваджувати чужу вовну. І так Польща в 1936. р. спровадила вовни на прибл. 100 мільонів золотих.

Італія під натиском замкнення підчас абісинської війни почала виробляти штучну вовну з одного складника молока, відомого в нас під назвою казеїну. Казеїн це основний складник сира або творогу. Ідомий сир дістаємо з повного молока, творіг із відтовщеного, пісного молока. Якщо творіг, який ми дістали з добре відтовщеного свіжого молока, промиємо, витиснемо воду, подробимо та висушимо в низькій температурі, щоби не пожовк — тоді такий перетвір називаємо казеїном. Казеїн дістаємо трьома основно ріжними способами, з яких кожний має ще цілу низку відмін. Перший спосіб кислотний, відомий всім нашим господиням. Молоко якийсь час кисне й коли його огріти виділиться казеїн. Так само виділиться казеїн, як долити до молока якоїнебудь кислоти: оцтової, соляної, сірчаної, молочної. Другим способом пастухи із поконвіку і тепер сироварні дістають сир: це спосіб сичужний (ґляґовий). Сичуг добувають тепер не тільки зі шлунків телят (які ще ссуть), але й із рослин, особливо гарбузів. Кислотний казеїн переробляють на клеї, сичужний на штучний ріг „ґаляліт".

Третім способом добувають казеїн при допомозі електрики. Як перепускати через молоко електричний струм, казеїн виділиться на аноді. Електроказеїн значно перевищує якісно оба попередні роди, бо дає добірну сировину на клеї, на ґаляліт і на штучну вовну.

Готовий казеїн розчиняють у лугах, а розчин протискають крізь тонесенькі отвори, так само, як при виробі штучного шовку, в кислоту, що утривалює ниточку казеїну. Ниточки миють і сушать та прядуть як звичайну вовну.

Цю штучну вовну назвали „ляніталем". Спосіб добувати її винайшли в Італії (врештою казеїнові нитки були вже опатентовані перед 60-ти літами в Німеччині), але в Італії ця справа не має ніяких виглядів, бо там надто мало корів, а молока не дістає на необхідну поживу. Спроваджувати казеїн — це те саме, що й купувати вовну в чужих краïнах. Нічого дивного, що Італія продала патент Польщі, де вже побудували фабрику ляніталю заходом окремої спілки.

Фр.

ПЕРША ПЛИВУЧА ЦЕРКВА.

В Буенос-Айрес збудували і недавно вперше спустили на воду пароплав, який є властиво першою пливучою церквою. Називається він „Король Христос" і його урочисто посвятив архиепископ столиці Арґентини. Приніс він велику радість побожним віруючим в Патагонії і на південно-арґентинських островах, де люди мешкають в рідких оселях на площі 30.000 км² і не мали там ані одної церкви, де могли би відбувати Службу Божу. Тепер всі будуть сходитись в неділю на цьому пароплаві, де буде відбуватись богослуження.

Крім каплиці є ще на цьому пароплаві також школа, маленька лічниця й окремий метрикальний уряд.

ПЕХОВІ ПАСАЖИРИ „ЗАЙЦЕМ".

До пристані в Байонні причалив англійський пароплав, що недавно виїхав із Данціґу. Після виїзду з данціґської пристані ствердили, що на кораблі є аж 5 пасажирів „зайцем". По дорові хотіли цих „непрошених гостей" висадити на сушу. Одначе ні Німеччина ні Франція, не хотіли на те погодитися. Ситуація стала ще більше скомплікована, бо ці держави відмовилися навіть арештувати непрошених пасажирів та відослати до місця приналежности.

Ситуація для пасажирів „зайцем" стала доволі неприємна, тимбільше, що на кораблі зовсім із ними не панькаються і вживають їх до всіх робіт. Ясно, що всі пять хотілиб якнайшвидше опинитися знову у „своясах" та покищо доведеться їм ще трохи пождати і закоштувати неодної гіркої слізки, пролитої у „морських пригодах".

„ПЛОЩА ЗГОДИ У ПАРИЖІ" ЯК „ЦИФЕРБЛЯТ".

„Площу Згоди" у західній частині Парижа вважають завдяки гарним і гармонійним будівлям за одну з найкращих площ на світі. По середині тієї площі стоїть велитенський обеліск, який має вже 4.000 літ. Його привезли на приказ Наполеона I. з Люксору в Єгипті до Парижа і він служив колись як вказівка сонішного годинника. Тепер на підставі плянів француського астронома Каміля Флямаріона має він знову служити до тієї самої цілі, значить має бути „частиною" сонішного годинника в середмісті Парижа.

У найближчому числі на камінних плитах „Площі Згоди визначать лінії годинникового щита і між ними символи сонішного годинника, які будуть виконані з міди і вставлені в наверхню площі.

ДІВЧИНКА ЧИ ХЛОПЕЦЬ.

Оттаке питання клопоче сьогодні цілу Голяндію. Клопочуться ним королівські лікарі, клопочуться громадяни Голяндії, клопочеться армія, фльота. Найменше клопочеться тим сама кн. Юліяна, яка сподіється дитини. Породу сподівалися вже 16. ц. м. Кн. Юліяна написала перед кількома днями до подруги таке:

„Знаю, що Бернард і край хоче, щоби був хлопчик. Та я волілаб, особисто, дівчинку".

В касарнях устійнено спеціяльні дижури, щоб при першій вістці про народини, дати сиґнал до військових парад. На летунських майданах ждуть летуни. Біля кожного літака два мішки ріжних кольорів. В однім мішку маленькі листівки з написом „хлопчик", у другім — з написом „дівчинка". Ці листівки скидатимуть летуни над усіми голяндськими містечками і селами. Не покидають своїх місць також спікери радіостацій. Поліція дістала наказ, щоб, як тільки стане відомо про щасливі родини, негайно припинили вуличний рух і звільнили таким чином вулиці і площі для юрби.

В місці Гуйцені поширилась 16. ц. м. вечером чутка, буцімто княжна Юліяна вродила дівчинку. Приготовлені скрізь ватри загоріли. По дзвіницях почали дзвонити. Всі мешканці міста вийшли на вулицю. Щойно по пів години виявилось, що вістка неправдива. Тоді мешканці почали гасити ватри. Дзвони замовкли.

Тільки одна княжна спокійна і не покидає свого проходу по парку.

Найкраща подяка Рідній Школі за святочні бажання приходить чеком Рідної Школи.

Український селянин живе без права на землю, без права на власну орґанізацію, без спромоги заробітку.

З ПРОМОВИ ПОСЛА ЗИНОВІЯ ПЕЛЕНСЬКОГО В ЧАСІ ДИСКУСІЇ НАД БУДЖЕТОМ МІНІСТЕРСТВА ХЛІБОРОБСТВА НА БУДЖЕТОВІЙ КОМІСІЇ СОЙМУ 20-ГО СІЧНЯ Ц. Р.

„Коли говориться — говорив пос. Пеленський — про піднесення хліборобського стану у Польщі, то треба в першій мірі памятати, що польська держава є державою національностей, в якої склад входять великі національности, що заселюють компактно великі полоси держави. Коли глянемо на мапу Польщі, яка висить тут, перед нами, то бачимо, що східну частину Польщі замешкують компактно два народи — українці і білоруси, що у своїй переважаючій частині є хліборобами. Тому від стану добробуту хліборобів цих двох народів у дуже великій мірі залежить і добробут цілости держави. Лише маючи це на увазі, лише памятаючи, що не єдині поляки є в державі, можна говорити про поступ і розвиток хліборобства. Кажеться: треба дати освіту хліборобові, треба навчити його добре господарити, хотяй би на найменшому клаптику землі..."

І в дальшій промові пос. Пеленський виказує, якто при самоуправних повітових організаціях є інструктори, які не знають мови і тому село їх не розуміє. Наше село хоче мати науку в рідній мові, бо лише така наука дає висліди. А як українці творять свої власні хліборобські організації, в яких працюють агрономи й інструктори українці, то влада ці організації розвязує, як це сталося з філією „Сільського Господаря" в Луцьку. Ясно, що розвязання тієї організації має не господарські мотиви, але суто політичні.

Політичний підклад має і масове закривання молочарень на Волині, що є дальшим кроком у тій акції, яка мала на меті відірвати українську кооперацію на Волині від РСУК у Львові, та яка скінчилася тим, що українська кооперація на Волині майже завмерла.

„На Волині працює — говорив пос. Пеленський — українська молочарська кооперація, що від 1934 р. перейшла під Ревізійний варшавський Союз. Ця молочарська кооперація стоїть у торговельних звязках з Маслосоюзом у Львові, доставляючи йому свої продукти. Молочарські кооперативи, що стоять у торговельному звязку з Маслосоюзом у Львові є найповажнішими молочарськими організаціями Волині. Вони, як виказує статистика, виплачують своїм членам найвищі ставки за т. зв. товщеві одиниці. Завдяки діяльности цих кооператив підносився добробут села і ці кооперативи стали силою в очах волинської адміністрації. Тим кооперативам робиться нечувані перепони. І так для прикладу вкажу на районову молочарню в Княгининку, луцького повіту. Ця кооператива на зарядження адміністративної влади вже від 3-х місяців нечинна. У мене в руках спис отих десяток інтервенцій у адміністраційної влади, які робила в останніх роках управа кооперативи, щоби втримати молочарню при життю. Виконані якнайточніше всі зарядження адміністраційної влади, нічого не помагали, бо в дійсности йшло про що інше. Треба було, щоби оця районова молочарня зірвала свій звязок з Маслосоюзом у Львові, щоби свій товар доставляла польському варшавському союзові. Сказав це зрештою виразно директор польського Союзу Хшонстовський. Не менше ясно висказався і начальник виділу безпеки у воєвідстві, мовляв, з вашою кооперативою щось політично не впорядку. І нині нечинна кооператива, що переробляла в зимових місяцях 2.500 літрів молока. Завдяки цьому зарядженню члени кооперативи мали за останні три місяці 21.600 зол. втрат, бо такі були виплати за три місяці зимової пори в минулому році. Невже адміністраційна влада має право позбавляти хлібороба цих доходів виключно з політичних мотивів, з мотивів розбудови сокальського кордону? Замикати кооперативу, яка в минулому році заплатила селянам за доставу молока 109.432 зол? Так ведеться на Волині підтримку оплатности селянського господарства".

Після того пос. Пеленський обговорив докладно справу кольонізації, яка відбирає українським беземельним та малоземельним селянам останні клапті землі та заробіток. На інтерпеляцію посла д-ра Барана у тій справі міністр Понятовський відповів, що все в порядку. А тимчасом не все в порядку, бо кольонізацію переводять далі, а польські суспільні організації кидають гасло „ні клаптика землі в українські руки". А тієї землі, що її ще можна розпарцелювати, на нашій землі так мало, що якби навіть усю віддати в руки польських кольоністів, стан польського посідання збільшивсяб не більше як на 3 відс. Правда, є розсудні поляки, які виступають проти кольонізації наших земель, як ось б. львівський воєвода Петро Дунін-Борковський, але їх голос це голос у пустині.

В цьому місці промови трапився цікавий інцидент. Коли пос. Пеленський назвав імя б. воєводи Дунін-Борковського, посол Остафин крикнув:

— То не Пйотр, то Петро. В часі української державности говорив зі мною по українськи.

На те пос. Пеленський відповів:

— Отже для вас, коли поляк громадянин, від віків осілий на нашій землі, говорить по українськи, то вже гріх. Зате вважаєте його за зрадника польського народу. Таке ставлення справи, як це робить пос. Остафин, копає непрохідний рів між сусідними народами

МИКОЛА МАТІЇВ-МЕЛЬНИК. 2

З перипетій життя

І ТВОРЧОСТИ ЮРІЯ ФЕДЬКОВИЧА.

Можемо собі уявити, як вибухали й погасали пориви темпераменту цієї безпосередньої вдачі. І про це говорить нам його листування з Кеззи-Васарґелі.

Необізнаний з умовинами української дійсности, з її усіми справами, він путається в думках і ходить наосліп. (Не таким то пускався Шевченко у свою першу подорож на Україну 1843 року!) У квітні 1861 року кличе ратунку: „Радьте, пане Кобилянський, ангеле мій благий, бо мені горе; нима жадного способу, аби межи гуцулами прожити можна?"[1]) Федькович просить найти йому у Львові „службу", але приняв би її тільки під умовою, що галає „лиш у сардачі тай у крисани ходити": „Кабат або сардак! — так я раз собі присягав і свою присягу ни поломю"[2]). Або вояк або гуцул! — така його дилема. Приходять моменти стихійної емоції, але й величезної непорадности дитини. І саме в цьому моменті він відчуває, що є нетри, які требаб засипати, але — бракує йому того впливу, який міг би його спасти від самодурства, безкритичности та упадку... Все те прийшло, як чорна змора і принесло цій справді великій і шляхотній людині багато траґізму, іноколи навіть комічного, що зробив з нього самотника, аматора алькоголю й мізантропа. На нещастя поета являється йому на шляху ментор тодішнього „язичієського" парнасу Богдан Дідицький. У його „Слові" курить[?] кадило, яке поневолі відком[?] запаморочило йому розум. Появляється збірка поезій Федьковича (1862). Сам Буй-Тур видав „Слово отъ издателя", в якому чимало нагородив про потребу особаго языча для інтелігенції, а головне: поставив Федьковича на один педестал із Шевченком і з тією хвилиною творчість Федьковича була навіть припечатана. Федьковичеві вдарило в голову, як від старого вина. І він кадить Буй-Турові тим самим — „во благоуханіе..." Називає його Бояном та рівняє цього віршороба... з Шевченком. Очевидно, більшого ґенія покищо не було — а якби був, то Дідицький був би певно підліз іще вище... мовляв:

„Там Тарас козак. Богдан тут співає
О ділах славних Буй-Тур Всеволода"...

Ці взаємини Федьковича з хитрим малоросом гнівали Кобилянського й Горбаля і львівську молоду громаду. Але покищо не було ради. Та тут мусимо підкреслити один факт: повну перемогу народньої мови й банкротство язичія, до чого ненароком причинився таки сам Дідицький, бючи чолом перед народницькою Музою Федьковича. У своїй наївній безпосередності Федькович не зумів заняти становища ані до особи Дідицького, ані до здобутої слави. Він приняв слова Дідицького, як приймає в суді мужик корисний присуд... і пише до Кобилянського: „Ja, edler, teurer Freund, du warst der erste, der mir den Weg zum Tempel unseres Volkes bahnte, der erste, der mich in den Lorbeerhain führte."[3])

І тепер розчитується поет у творах Шевченка і благає Бога, щоб уже раз дістатися до Львова, бо: „якже тото мило мусіло би бути мижи нашим русским (sic! вплив Діл.) козацтвом заспівати!"[4]) Покищо дякує Горбалеві за прислані книжки та питається з іронією, чи помянули Шевченка „у студенім Львові", бо він хоче його помістити між своїми ворогами. (Бачимо, що у Львові вже [illegible] бо прийшло розчарування щодо [illegible]

щодо протекції Лаврівського — прийшло легковірному гуцулові чолом до муру!) Тимчасом дістав Шевченка. Два місяці пізніше відзивається з емфазою до Горбаля у стилі Кобилянського з брошурки: „Slovo na slovo"...: Sevčenjko, batjko naš Sevčenjko! Uže se slovo same je take čudotworne, šo ničo ny treba, lys ho reču, aby literacki naši uzurpaty... pozalizaly u boloto..."[5]) (Одно згадав Федькович: „жебиного крікоту", як він казав, було тоді багато справді). Позичену книжечку поет переписав і з головою пірнув у Шевченкову криницю — безкритично. І оттут його траґедія! Його приголомшила краса й велич Шевченкового слова, але він прийняв її за рецептою Буй-Тура, а потім добила його кадильна містика Танячкевича. Після цього Федькович уже не думав чогось від когось ще навчитися. Додаймо, що він не лише фудульний гуцул, але як не як, а — поручник... Який тут контраст між ним і Шевченком!

Шевченко також самоук, але він відразу попадає в школу, яка, хоч і дуже тверда, але вчить. Він іде в крутіжі подій, руху, революції, шукання: від Вильна, Варшави на Петербург. Та хто зна, чи не впалаб йому доля ще менша від Федьковича, якби не малярський хист, що вирвав його з кріпацьких лабет і кинув у гурт Брюлова. Тільки по цій дорозі прийшла година визволення й великий корм від багатих духом людей. І від 1830 р. до викупу з кріпацтва найшов він серед цього світу велике підготовлення до бунтарської пісні, скажемо — своєрідну ґімназію, щоб стати пізніше учнем Брюлова, студентом академії малярства і вкінці за екзівками Гребінки й Жуковського. І мав змогу прочитати найкращу тогочасну літературу та обняти критичним умом і зглибити національні й соціяльно-політичні проблеми. То була школа з якої вийшов Шевченко так твердо підготовле-

[1]) Маковей: Матеріяли. Лв. 1910. стор. 10.
[2]) Ibid. стор. 3?.
[3]) Матеріяли: стор. 3?.
[4]) Ibid. стор. 35.
[5]) Ibid. стор. 40.

Український селянин живе без права на землю, без права на власну орґанізацію, без спромоги заробітку.

З ПРОМОВИ ПОСЛА ЗИНОВІЯ ПЕЛЕНСЬКОГО В ЧАСІ ДИСКУСІЇ НАД БУДЖЕТОМ МІНІСТЕРСТВА ХЛІБОРОБСТВА НА БУДЖЕТОВІЙ КОМІСІЇ СОЙМУ 20-ГО СІЧНЯ Ц. Р.

„Коли говориться — говорив пос. Пеленський — про піднесення хліборобського стану у Польщі, то треба в першій мірі памятати, що польська держава є державою національностей, в якої склад входять великі національности, що заселюють компактно великі полоси держави. Коли глянемо на мапу Польщі, яка висить тут, перед нами, то бачимо, що східну частину Польщі замешкують компактно два народи — українці і білорусини, що у своїй переважаючій частині є хліборобами. Тому від стану добробуту хліборобів цих двох народів у дуже великій мірі залежить і добробут цілости держави. Лише маючи це на увазі, лише памятаючи, що не самі поляки є в державі, можна говорити про поступ і розвиток хліборобства. Кажеться: треба дати освіту хліборобові, треба навчити його добре господарити, хотяй-би на найменшому клаптику землі..."

І в дальшій промові пос. Пеленський виказує, якто при самоуправних повітових організаціях є інструктори, які не знають мови і тому село їх не розуміє. Наше село хоче мати науку в рідній мові, бо лише така наука дає висліди. А як українці творять свої власні хліборобські організації, в яких працюють агрономи й інструктори українці, то влада ці організації розвязує, як це сталося з філією „Сільського Господаря" в Луцьку. Ясно, що розвязання тієї організації має не господарські мотиви, але суто політичні.

Політичний підклад має і масове закривання молочарень на Волині, що є дальшим кроком тієї акції, яка мала на меті відірвати українську кооперацію на Волині від РСУК у Львові, та яка скінчилася тим, що українська кооперація на Волині майже завмерла.

„На Волині працює — говорив пос. Пеленський — українська молочарська кооперація, що від 1934 р. перейшла під Ревізійний варшавський Союз. Ця молочарська кооперація стоїть у торговельних звязках з Маслосоюзом у Львові, доставляючи йому свої продукти. Молочарські кооперативи, що стоять у торговельному звязку з Маслосоюзом у Львові є найповажнішими молочарськими організаціями Волині. Вони, як виказує статистика, виплачують своїм членам найвищі ставки за т. зв. товщеві одиниці. Завдяки діяльности цих кооператив підносився добробут села і ці кооперативи стали сілою в очах волинської адміністрації. Тим кооперативам робиться нечувані перепони. І так для прикладу вкажу на районову молочарню в Княгининку, луцького повіту. Ця кооператива на зарядження адміністративної влади вже від 3-х місяців нечинна. У мене в руках спис отих десяток інтервенцій у адміністраційної влади, які робила в останніх роках управа кооперативи, щоби втримати молочарню при життю. Виконані якнайточніше всі зарядження адміністраційної влади, нічого не помагали, бо в дійсности йшло про що інше. Треба було, щоби оця районова молочарня зірвала свій звязок з Маслосоюзом у Львові, щоби свій товар доставляла польському варшавському союзові. Сказав це врештою виразно директор польського Союзу Хшонстовський. Не менше ясно висказався і начальник виділу безпеки у воєвідстві, мовляв, з вашою кооперативою щось політично не впорядку. І нині нечинна кооператива, що переробляла в зимових місяцях 2.500 літрів молока. Завдяки цьому зарядженню члени кооперативи мали за останні три місяці 21.600 зол. втрат, бо такі були виплати за три місяці зимової пори в минулому році. Невже адміністраційна влада має право позбавляти хліборобів цих доходів виключно з політичних мотивів, з мотивів розбудови сокальського кордону? Замикати кооперативу, яка в минулому році заплатила селянам за доставу молока 109.432 зол? Так ведеться на Волині підтримку оплатности селянського господарства".

Після того пос. Пеленський обговорив докладно справу кольонізації, яка відбирає українським безземельним та малоземельним селянам останні клапті землі та заробіток. На інтерпеляцію посла д-ра Барана у тій справі міністр Понятовський відповів, що все в порядку. А тимчасом не все в порядку, бо кольонізацію переродять далі, а польські суспільні організації кидають гасло „ні клаптика землі в українські руки". А тієї землі, що її ще можна розпарцелювати, на нашій землі так мало, що якби навіть усю віддати в руки польських кольоністів, стан польського посідання збільшився не більше як на 3 відс. Правда, є розсудні поляки, які виступають проти кольонізації наших земель, як ось б. львівський воєвода Петро Дунін-Борковський, але їх голос це голос у пустині.

В цьому місці промови трапився цікавий інцидент. Коли пос. Пеленський назвав імя б. воєводи Дунін-Борковського, посол Остафин крикнув:

— То не Пйотр, то Петро. В часі української державности говорив зі мною по українськи

На те пос. Пеленський відповів:

— Отже для вас, коли поляк громадянин, від віків осілий на нашій землі, говорить по українськи, то вже гріх. Зате вважаєте його за зрадника польського народу. Таке ставлення справи, як це робить пос. Остафин, копає непрохідний рів між сусідними народами

МИКОЛА МАТІЇВ-МЕЛЬНИК. 2

З перипетій життя

І ТВОРЧОСТИ ЮРІЯ ФЕДЬКОВИЧА.

Можемо собі уявити, як вибухали й погасали пориви темпераменту цієї безпосередньої вдачі. І про це говорить нам його листування з Кеслі-Васарґелі.

Необізнаний з умовинами української дійсности, з її усіми справами, він путається в думках і ходить наосліп. (Не таким то пускався Шевченко у свою першу подорож на Україну 1843 року!) У квітні 1861 року кличе ратунку: „Радьте, пане Кобилянський, ангеле мій благий, бо мені горе; нима жадного способу, аби межи гуцулами прожити можна?"[1]) Федькович просить найти йому у Львові „службу", але приняв би її тільки під умовою, що гадає „лиш у сардаці тай у крисани ходити": „Кабат або сардак! — так я раз собі присягав і свою присягу ни поломлю"[2]). Або вояк або гуцул! — така його дилема. Приходять моменти стихійної емоції, але й величезної непорадности дитини. І саме в цьому моменті він відчуває, що є нетри, які требаб звалити, але — бракує йому того впливу, який би був його спасти від самодурства, безкритичности та упадку... Все те прийшло, як чорна змора і принесло цій справді великій і шляхотній людині багато трагізму, інколи навіть комічного, що зробив з нього самотника, аматора алкоголю й мізантропа. На нещастя поета появився йому на шляху ментор тодішнього „язичного" парнасу Богдан Дідицький. В „Слові" курить кадило, яке гонеозі обезголовлює йому розум. Появляєся збірка поезій Федьковича (1862). Сам Буй-Тур пише „Слово отъ издателя", в якому чимало нагородив про потребу особаго языча для інтелігенції, а головне: поставив Федьковича на один педестал із Шевченком і з тією хвилиною творчість Федьковича була навіть припечатана. Федьковичеві вдарило в голову, як від старого вина. І він кадить Буй-Турові тим самим — „во благоуханіе..." Називає його Бояном та рівняє цього віршороба... з Шевченком. Очевидно, більшого ґенія покищо не було — а якби був, то Дідицький був би певно підліз іще вище... мовляв:

„Там Тарас козак, Богдан тут співає
О ділах славних Буй-Тур Всеволода"...

Ці взаємини Федьковича з хитрим малоросом гнівали Кобилянського й Горбаля і львівську молоду громаду. Але покищо не було ради. Та тут мусимо підкреслити один факт: повну перемогу народньої мови й банкротство язичія, до чого ненароком причинився таки сам Дідицький, бючи чолом перед народницькою Музою Федьковича. У своїй наівній безпосередности Федькович не зумів заняти становища ані до особи Дідицького, ані до здобутої слави. Він приняв слова Дідицького, як приймає в суді мужик корисний присуд... і пише до Кобилянського: „Ja, edler, teurer Freund, du warst der erste, der mir den Weg zum Tempel unseres Volkes bahnte, der erste, der mich in den Lorbeerhain führte."[3])

І тепер розчитується поет у творах Шевченка і благає Бога, щоб уже раз дістатися до Львова бо: „якже тото мило мусіло би бути мижи нашим руским (sic! випис. Ціт.) козацтвом заспівати!"[4]) Покищо дякує Горбалеві за послані книжки та питається з іронією, чи помічиди Шевченка „у студенім Львові", бо він хоче його помістити між своїми вояками. (Бачимо, що у Львові вже поступлено, бо прийшло розчарування щодо Дідицького — від протекції Лаврівського — прийшло легковірному гуцулові чолом до муру!) Тимчасом дістав Шевченка. Два місяці пізніше відзивається з емфазою до Горбаля у стилі Кобилянського з брошурки: „Slovo na slovo"...: Sevčenjko, batjko naš Sevčenjko! Uže se slovo same je take čudotworne, šo ničo ny treba, lys ho reču, aby literacki naši uzurpaty.. pozalizaly u boloto..."[5]) (Одно вгадав Федькович: „жебиного крикоту", як він казав, було тоді багато справді). Позичену книжечку поет переписав і з головою пірнув у Шевченкову криницю — безкритично. І оттут його траґедія! Його приголомшила краса й велич Шевченкового слова, але він приймав її за рецептою Буй-Тура, а потім добила його кадильна містика Танячкевича. Після цього Федькович уже не думав чогось від когось ще навчитися. Додаймо, що він не лише фудульний гуцул, але як не як, а — поручник... Який тут контраст між ним і Шевченком!

Шевченко також самоук, але він відразу попадає в школу, яка, хоч і дуже тверда, але вчить. Він іде в крутіжі подій, руху, революції, шукання: від Вильна, Варшави на Петербург. Та хто зна, чи не впалаб йому доля ще менша від Федьковича, якби не малярський хист, що вирвав його з кріпацьких лабет і кинув у гурт Брюлова. Тільки по цій дорозі прийшла година визволення й великий корм від багатих духом людей. І від 1830 р. до викупу з кріпацтва найшов він серед цього світу велике підготовлення до бунтарської пісні, скажемо — своєрідну гімназію, щоб стати пізніше учнем Брюлова, студентом академії малярства і вкінці за вказівками Гребінки й Жуковського, і мав змогу прочитати найкращу тогочасну літературу та обняти критичним умом і зглибити національні й соціяльно-політичні проблеми. То була школа, з якої вийшов Шевченко так твердо підготовле-

[1]) Матеріяли. Лв. 1910. стор. 10.
[2]) Ibid. стор. 26.
[3]) Матеріяли: стор. 36.
[4]) Ibid. стор. 35.
[5]) Ibid. стор. 40.

Коли здорові думки проти кольонізації українських земель не мають послуху, то — говорив пос. Пелєнський — не лишається нічого іншого, як видати закон, що заборонив би українцям купувати землю. Нехай світ знає, що українцям, громадянам польської держави нема права дістати землі, а коли якийсь клаптик землі українець хоче купити, то ставлять йому вимогу змінити обряд, покинути віру батьків. У відповідь послові Баранові на його інтерпеляцію каже п. міністр, що урядовці староства нікого не змушують, а як це робить польський кзьондз, то він не має на це впливу. Напевно офіціяльно у старостві ніхто того не сказав, але знаємо дійсність, знаємо настанову урядових чинників і є фактом, що таких змін, покинення батьківської віри вимагають. Це ломання душ, негідне новітніх часів. Серед таких тяжких умовин живе український хлібороб без права на землю, без права на власну організацію, без спромоги заробітку. Таку політику веде міністерство хліборобства і тому будемо голосувати проти його буджету.

—o—

тестують проти вводження політики до спорту, відложив загальні збори до дня 30. І. 1938 при одноголосній згоді присутніх на салі. Стверджуємо, що відложення загальних зборів переведено виключно з ініціятиви голови округи.

ЗА УПРАВУ

печатка: Львовскі Окренґови Звйонзек Пілкі Ножней

Секретар: (—) Рогатінер

Голова: (—) Проф. Тадей Дренґевич

В память пок. Марії Білецької.

Пропамятний вечір Марії Білецької, що його влаштував клюб „Нової Хати" і „Труду" 17. ц. м., зібрав велике число присутніх. Мала клюбова кімната була виповнена по береги. Видно, що постать Покійної, хоч і ввійшла вона в останньому часі від громадянського життя, живе світлою згадкою в памяти львовян.

Свято відкрила п. Ірина Павликовська, пояснюючи, чому саме сьогодні клюб пошанував її память. А саме: похорон Марії Білецької, що повинен був стати манифестацією львівського жіноцтва, пройшов дуже скромно, а відгуки преси ще більше причинились до такого враження, що оце відійшла тільки рядова людина. Тимчасом це була велика жінка, що саме в непохитности своїх переконань, у безкомпромісовости своїх домагань, не вміла зеднувати собі широких симпатій. Але за неї говорили діла, що їх багато вона лишила на життєвому шляху.

Саме цю прикмету зазначила п. Олена Залізняк у своїх споминах про Покійну. Цікаве те, що Марія Білецька не була феміністкою давнього типу. Вона не обмежувалась у своїй праці до організування жіноцтва. Навпаки, праця в жіночих організаціях була для неї одною поміж іншими. В першу чергу присвячувала свої сили праці педагогічній, потім допомозі політичним вязням підчас боротьби за наш університет. Була одною з перших активних членок Нац.-Демократичного Обєднання, по війні працювала й піднесла УКТОДІ до поважної установи.

П. К. Малицька подала докладний життєпис Покійної, з якою лучили її звязки приязни від довгих літ.

При кінці говорила одна з учениць Покійної, п. Іванна Скоплякова. Короткі епізоди із шкільних саль ще більше характеризували її, як зразкову вчительку та приятельку молоді.

Повстанням з місць ушанували присутні память Покійної.

На чергові сходини в понеділок 24. ц. м. підготовляє клюб свято 22-го січня.

Спростування Відділу ПАТ-а у Львові.

Львів, 19. січня 1938.

На підставі § 19. пресового закону просимо вмістити у найближчому числі Вашого часопису оце спростування:

„У звязку з заміткою, вміщеною в „Ділі" з 17. І. 1938, ч. 11 п. н. „Як ПАТ інформує пресу", стверджуємо ось що: Це неправда, що вістка, яку подав львівський відділ ПАТ дня 16. ц. м., цілком неправдива, а дотичний уступ тієї вістки, що зачинається від слів „після перерви промовляють делегати Бялих, З. З. К. й України, домагаючися припинення загальних зборів. Проф. Дренґевич всеж відкладає загальні збори до дня 30. січня ц. р." — вповні правдивий, чого найкращим доказом є долучений відпис з протоколу загальних зборів Л.О.З.П.Н."

ВІДПИС.

Львівський Окружний Союз
Копаного Мяча
вул. Пекарська 1 6.

Ч. 72/38. Львів, дня 18. І. 1938

До Польської Телеграфічної Агенції
у Львові.

На прохання ствердити фактично інцидент, що трапився на загальних зборах Л.О.З.П.Н. у дні 16. січня ц. р., Управа Союзу стверджує на підставі протоколу загальних зборів, що після заяви, яку склав п. Франковський в імені польських клюбів, які зараз після того покинули салю, і предсідник загальних зборів зсолідаризувався з тією заявою, вийшовши з салі нарад. У витвореній таким чином ситуації перебрав провід урядуючий голова Союзу і після коротких заяв клюбів: Бялих, З. З. К. й України, що про-

Що торкається замітки, вміщеної в ч. 11 „Діла" з 18. ц. м., п. н. „Чому ПАТ інформує фальшиво про українців", стверджуємо, що уступ, який зачинається від слів: „Так висслана пальця вістка ПАТ-а про те, що в Медиці українські змагуни вбили польського спортовця, виявилася вповні неправдивою" — є цілковито неправдивий, бо львівський Відділ ПАТ-а вістки про здогадне вбивство польського спортовця в метчі у Медиці ніколи не видавав. Зате у дні ... Х. м. р. на Спортовому Бюлетині, картці 3-й ПАТ подав вістку такого змісту:

„Львів, ПАТ. У звязку з замітками у части львівської і замісцевої преси про здогадні події на спортовому грищі в Медиці та про заклики на смерть одного зі змагунів на тому грищі, в яких то замітках дотичні редакції покликувалися на бюлетин ПАТ-а, стверджуємо, що ні централя у Варшаві, ані львівський Відділ ніякого комунікату про згадані вгорі події не видавали. Львівські редакції просимо вмістити це спростування.

Польська Агенція Телеграфічна
Відділ у Львові
Управитель Відділу: підпис.

•

Від Ред.: До цього спростування зауважимо нині тільки одно: Правдою є, що представники клюбів: Бялих, З. З. К. й **України** заявили на зборах ЛОЗПН, що протестують проти вводження політики до спорту, але правдою є також, що саме представник України п. Ковшевич поставив внесок, щоб збори **перервати і відложити до 30. січня ц. р.**, бо клюби, що перервали підчас голосування, не мають ніякої потреби вести війну із сецесіоністами та хочуть порозуміння. Тимчасом у спортовому бюлетині ПАТ-а читали ми, що представник України (разом з іншими) домагався, щоб далі вести збори. Але і в заяві ЛОЗПН читаємо про одноголосну згоду всіх присутніх на салі на відложення зборів. Колиж уже всі присутні одноголосно згодилися на відложення зборів, то що означає з вини ЛОЗПН чергове речення: „Стверджуємо, що відложення заг. зборів переведено з виключної ініціятиви предсідника округи"?

ний до виступу в часі нашої тяжкої години. Правда, треба це приписати його ґеніяльности, але заважив тут і той культурний гурт в якій довелося йому попасти. Чи це не парадокс, що Шевченко, викуплений з неволі 22. IV. 1838 р., ще сказатиб учора кріпак, 24-літній парубок, якого трактував по своєму Ширяєв, у томуж самому році дає поеми переломового значіння, як: Причинна, На вічну память Котляревському, Катерина й першу історичну поему Тарасова ніч? Хто був його вчителем, того кріпацького сироти-скитальця?... Та знаємо, як благоговів Шевченко перед кожним умом, від якого міг чогось навчитися! Отже поставмо й тут питання: був Федькович великим чоловіком, чи не був? А коли був, то як нам його розуміти?

Повернімося ще до деяких моментів його життєпису. У 1886 році, коли поет позував Юстинові Пігулякові до свого останнього портрету, сказав: „Ich gehöre zu denen, die am Wege sterben."[6]) Але чому?! Цього фудульний гуцул не хотів сказати. Знаємо одно, що ніякої критики не терпів, не лише від „бродзкого добродія в Горбалевій „Руси" 1867. р., але й від „чесного субору" львівської „Просвіти". Він просто збирався його „обдрукувати, але не друкарським кадилом, а гуцульським топорищем".[7])

Так зрозумів Федькович критику своїх поезій, що вже тоді почали переспівуватися й нудити. Ясно було, що злалосяб уже, як то кажуть, з іншої бочки.., але-ж поет ніяк уже не хотів бути доторкальним! Недавні дитирамби закорили його. Тільки десь там глибоко, на дні душі, щось гризло і смоктало, **бо було банно за змарнованим молодим віком,** коли треба було вчитися не муштри, а чогось іншого... Може не так булоб сталося, якби Федькович відразу був перекочував у Львів...

(Докінчення буде).

[6]) Маковей: Життєпис, стор. 562.
[7]) Тамже, ст. 368

У Румунії повстане міністерство пропаґанди.

Новий румунський міністр Годош заявив у інтерв'ю представникові часопису „Берлінер Берзен Цайтунг", що на бажання премієра Ґоґи він зорґанізує своєрідне міністерство пропаґанди, яке вестиме вужчий обсяг ділання як аналогічне німецьке міністерство й обниматиме своєю діяльністю пресу, радіо, театр, фільмуу мистецтво, туристику.

Його головним завданням буде реформа преси: усунути жидівські елементи зі журналістичного стану, урегулювати його, зорганізувати палату преси і т. п.

Мін. Годош підкреслив вагу румунсько-німецьких культурних взаємин.

„**Все для Рідної Школи!**" — За ... ловинні йти діла. Чи ви сповнили вже свій обовязок і післали дар на коляду Рідній Школі? Адреса: Рідна Школа у Львові, вул. Сикстуська ч. 46

Анґлія потроїла свої повітряні сили.

Під цю пору має Велика Британія у матірньому краю 1542 літаки, разом з кольоніями 2031 літаків. Виконання пляну повітряних зброєнь іде так скоро, що останніми часами вибудовано більше літаків, ніж це було передбачено; разом британська повітряна фльота тепер потроїлася. Подані цифри відносяться лише до літаків 1. лінії, не до резерв.

Коли здорові думки проти кольонізації українських земель не мають послуху, то — говорив пос. Пеленський — не лишається нічого іншого, як видати закон, що заборонив би українцям купувати землю. Нехай світ знає, що українцям, громадянам польської держави нема права дістати землі, а коли якийсь клаптик землі українець хоче купити, то ставлять йому вимогу змінити обряд, покинути віру батьків. У відповідь послові Баранові на його інтерпеляцію каже п. міністр, що урядовці староства нікого не змушують, а як це робить польський клир, то він не має на це впливу. Напевно офіціяльно у старостві ніхто того не сказав, але знаємо дійсність, знаємо настанову урядових чинників і є фактом, що таких змін, покинення батьківської віри вимагають. Це ломання душ, негідне новітніх часів. Серед таких тяжких умовин живе український хлібороб без права на землю, без права на власну організацію, без спромоги заробітку. Таку політику веде міністерство хліборобства і тому будемо голосувати проти його буджету.

—o—

В память пок. Марії Білецької.

Пропамятний вечір Марії Білецької, що його влаштував клюб „Нової Хати" і „Труду" 17. ц. м., зібрав велике число присутніх. Мала клюбова кімната була виповнена по береги. Видно, що постать Покійної, хоч і ввійшла вона в останньому часі від громадянського життя, живе світлою згадкою в памяти львовян.

Свято відкрила п. Ірина Павликовська, пояснюючи, чому саме сьогодні клюб пошанував її память. А саме: похорон Марії Білецької, що повинен був стати манифестацією львівського жіноцтва, пройшов дуже скромно, а відгуки преси ще більше причинились до такого враження, що оце відійшла тільки рядова людина. Тимчасом це була велика жінка, що саме в непохитности своїх переконань, у безкомпромісовости своїх домагань, не вміла зєднувати собі широких симпатій. Але за неї говорили діла, що їх багато вона лишила на життєвому шляху.

Саме цю прикмету зазначила п. Олена Залізняк у своїх споминах про Покійну. Цікаве те, що Марія Білецька не була феміністкою давнього типу. Вона не обмежувалась у своїй праці до організування жіноцтва. Навпаки, праця в жіночих організаціях була для неї одною поміж іншими. В першу чергу присвячувала свої сили праці педагогічній, потім допомозі політичним вязням підчас боротьби за наш університет. Була одною з перших активних членок Нац.-Демократичного Обєднання, по війні працювала й піднесла УКТОДІ до поважної установи.

П. К. Малицька подала докладний життєпис Покійної, з якою лучили її звязки приязни від довгих літ.

При кінці говорила одна з учениць Покійної, п. Іванна Скоплякова. Короткі епізоди із шкільних саль ще більше характеризували її, як зразкову вчительку та приятельку молоді.

Повстанням з місць ушанували присутні память Покійної.

На чергові сходини в понеділок 24. ц. м. підготовляє клюб свято 22-го січня.

Спростування Відділу ПАТ-а у Львові.

Львів, 19. січня 1938.

На підставі § 19. пресового закону просимо вмістити у найблизчому числі Вашого часопису оце спростування:

„У звязку з заміткою, вміщеною в „Ділі" з 17. I. 1938, ч. 11 п. н. „Як ПАТ інформує пресу", стверджуємо ось що: Це неправда, що вістка, яку подав львівський відділ ПАТ дня 16. ц. м., цілком неправдива, а дотичний уступ тієї вістки, що зачинається від слів „після перерви промовляють делегати Бялих, З. З. К. й України, домагаючися припинення загальних зборів. Проф. Дренґевич всеж відкладає загальні збори до дня 30. січня ц. р." — вповні правдивий, чого найкращим доказом є долучений відпис з протоколу загальних зборів Л.О.З.П.Н."

ВІДПИС.

Львівський Окружний Союз
Копаного Мяча
вул. Пекарська 1.6.

Ч. 72/38. Львів, дня 18. I. 1938

До Польської Телеграфічної Агенції
у Львові.

На прохання ствердити фактично інцидент, що трапився на загальних зборах Л.О.З.П.Н. у дні 16. січня ц. р., Управа Союзу стверджує на підставі протоколу загальних зборів, що після заяви, яку склав п. Франковський в імені польських клюбів, які зараз після того покинули салю, і предсідник загальних зборів зсолідаризувався з тією заявою, вийшовши з салі нарад. У витвореній таким чином ситуації перебрав провід урядуючий голова Союзу і після коротких заяв клюбів: Бялих, З. З. К. й України, що протестують проти вводження політики до спорту, відложив загальні збори до дня 30. I. 1938 при одноголосній згоді присутніх на салі. Стверджуємо, що відложення загальних зборів переведено виключно з ініціятиви голови округи.

ЗА УПРАВУ
печатка: Львовскі Окренґови
Звйонзек Пілкі Ножней
Секретар: (—) Рогатінер
Голова: (—) Проф. Тадей Дренґевич

Що торкається замітки, вміщеної в ч. 12 „Діла" з 18. ц. м., п. н. „Чому ПАТ інформує фальшиво про українців", стверджуємо, що уступ, який зачинається від слів: „Так виссана з пальця вістка ПАТ-а про те, що в Медиці українські змагуни вбили польського спортовця, виявилася вповні неправдивою" — є цілковито неправдивий, бо львівський Відділ ПАТ-а вістки про здогадне вбивство польського спортовця и метчі у Медиці ніколи не видавав. Зате у дні 20. X. м. р. на Спортовому Бюлетині, картці 3-ій, ПАТ подав вістку такого змісту:

„Львів, ПАТ. У звязку з замітками у частині львівської і замісцевої преси про здогадні події на спортовому грищі в Медиці та про закоління на смерть одного зі змагунів на тому грищі, в яких то замітках дотичні редакції покликувалися на бюлетин ПАТ-а, стверджуємо, що ані централя у Варшаві, ані львівський Відділ ніякого комунікату про згадані вгорі події не видавали. Львівські редакції просимо вмістити це спростування.

Польська Агенція Телеграфічна
Відділ у Львові
Управитель Відділу: підпис.

•

Від Ред.: До цього спростування замітимо нині тільки одно: Правдою є, що представники клюбів: Бялих, З. З. К. й України заявили на зборах ЛОЗПН, що протестують проти вводження політики до спорту, але правдою є теж, що саме представник України п. Конашевич поставив внесок, щоб збори перервати і відложити до 30. січня ц. р., бо клюби, що перемогли підчас голосування, не мають ніякої потреби вести війну із сецесіоністами та хочуть порозуміння. Тимчасом у спортовому бюлетині ПАТ-а читали ми, що представник України (разом з іншими) домагався, щоб далі вести збори. Але і в заяві ЛОЗПН читаємо про одноголосну згоду всіх присутніх на салі на відложення зборів. Колиж уже всі присутні одноголосно згодились на відложення зборів, то що означає в заяві ЛОЗПН чергове речення: „Стверджуємо, що відложення заг. зборів переведено з виключної ініціятиви предсідника округи"?

ний до виступу в часі нашої тяжкої години. Правда, треба це приписати його геніяльности, але заважив тут і той культурний гурт в який довелося йому попасти. Чи це не парадокс, що Шевченко, викуплений з неволі 22. IV. 1838 р., ще скавтиб учора кріпак, 24-літній парубок, якого трактував по свому Ширяєв, у тому ж самому році дає поеми переломового значіння, як: Причинна, На вічну память Котляревському, Катерина й першу історичну поему Тарасова ніч? Хто був його вчителем, того кріпацького сироти-скитальця?... Та знаємо, як благоговів Шевченко перед кожним умом, від якого міг чогось навчитися! Отже поставмо й тут питання: був Федькович великим чоловіком, чи не був? А коли був, то як нам його розуміти?

Повернімося ще до деяких моментів його життєпису. У 1886 році, коли поет позував Юстинові Пігулякові до свого останнього портрету, сказав: „Ich gehöre zu denen, die am Wege sterben."[*]) Але чому?! Цього фудульний гуцул не хотів сказати. Знаємо одно, що ніякої критики не терпів, не лише від „бродзкого добродія в Горбалевій „Руси" 1867. р., але й від „чесного субору" львівської „Просвіти". Він просто збирався його „обдрукувати, але не друкарським кадилом, а гуцульським топорищем".[5])

Так зрозумів Федькович критику своїх поезій, що вже тоді почали переспівуватися й нудити. Ясно було, що вдалосяб уже, як то кажуть, з іншої бочки... але-ж поет ніяк уже не хотів бути доторкальним! Недавні дитирамби закорили його. Тільки десь там глибоко, на дні душі, щось гризло і смоктало, **бо було бажно за змарнованим молодим віком,** коли треба було вчитися не муштри, а чогось іншого... Може не так булоб сталося, якби Федькович відразу був перекочував у Львів...

(Докінчення буде).

*) Маковей: Життєпис, стор. 569.
[5]) Тамже, ст. 368.

У Румунії повстане міністерство пропаґанди.

Новий румунський міністр Годош заявив у інтерв'ю представникові часопису „Берлінер Берзен Цайтунг", що на бажання премієра Ґоги він зорганізує своєрідне міністерство пропаґанди, яке вестиме вужчий обсяг ділання як аналогічне німецьке міністерство й обниматиме своєю діяльністю пресу, радіо, театр, фільму мистецтво, туристику.

Його головним завданням буде реформа преси: усунути жидівські елементи зі журналістичного стану, урегулювати його, зорганізувати палату преси і т. п.

Мін. Годош підкреслив вагу румунсько-німецьких культурних взаємин.

„Все для Рідної Школи!" — За ним глас... ловинні йти діла. Чи ви сповнили вже свій обовязок і післали дар на коляду Рідній Школі? Адреса: Рідна Школа у Львові, вул. Сикстуська ч. 46

Анґлія потроїла свої повітряні сили.

Під цю пору має Велика Британія у матірньому краю 1542 літаки, разом з кольоніями 2931 літаків. Виконання пляну повітряних зброєнь іде так скоро, що останніми часами вибудовано більше літаків, ніж це було передбачено; разом британська повітряна флота ... тепер потроїлася. Подані цифри відносяться лише до літаків 1. лінії, не до резерв

Вибранці фортуни.

Останні дні знову принесли при тягненню четвертої кляси 40 клясової льотерії низку більших вигр. Сто тисяч золотих впало на ч. 139711. Зпоміж власників подрібних частин льосу згадуємо п. п.:

Габріелю Ціборовську, експедієнтку з Люблина, яка допустила до своєї чвертки ще двох товаришів,

Павла Кравеця, шофера з професії, що провадить автобуси у міжмістовій комунікації Люблин—Любартів та п. С. Тепенбавма, бюровика з Люблина, що грав до спілки з пятьома товаришами.

Одну частину льосу ч. 125786, на який впало 50.000 зол. має п.

Вінкентій Напюрковський з Варшави, якого матеріяльний стан був дотепер дуже скрутний.

Згадані грачі приняли з великим признанням вістку про поділ льосів на пять частин і вредукування їх чисел до 160.000, вважаючи, що ті реформи дуже впливають на збільшення шанс вигр.

З цих шанс може кожний скористати, хто засобиться в льос до першої кляси 41. клясової льотерії. Тягнення починається 17. лютого ц. р.

Як щороку, так і в цьому році ходили з колядою чоловіки, жінки, хлопці і дівчата. Не розтрачуйте одержаних дарунків, але призначіть їх Рідній Школі й негайно туди перешліть! Цього вимагає національний обовязок!

НОВИНКИ.

— **Конфіската „Діла".** Вчорашне (14.) число „Діла" підпало конфіскаті за статтю з Волині включно з наголовком.

— **„Ялинку", сценічну картину в 5 відслонах з колядками, щедрівками танцями і хороводами,** відіграють учениці дівочої школи ім. Б. Грінченка в суботу 29. січня ц. р. в салі театру Ріжнородностей. Початок в год. 3.30 попол.

— **Ревія Мод** відбудеться в неділю 23. січня 1938 р. в год. 12-ій вполудне в салі „Маскота" (давніше „Скіз"), пасаж Міколяша (а не в салі театру Ріжнородностей). У програму Ревії входить 1, 3, 5, 7, 9, 11. Показ найновіших зразків модерних жіночих одягів. 2. „Мелянхолійний вальс" — музика А. Ґольд — слова Я. Масляка — жіночий вокальний квартет „Богема" під проводом п. В. Балтаровича. 4. Лекція ґеографії — вокально-танкова продукція п. Стефи Стадниківної. 6. Менует — танок учениць школи проф. О. Суховерської. 8. „Іль бачіо" — Ардіті — сольовий спів п. І. Яросевич. 10. „А може так, а може ні" — муз. В. Балтаровича, слова Я. Масляка — жіночий вокальний квартет „Богема". 12. „Жінка" — мельо-декламація п. Стефи Стадниківної. — Моделі балевих, вечірових, візитових і спортових суконь та плащів і костюмів з робітні „Труду" під управою п. Ем Олесницької. Карти вступу в канц... „Труду", Ринок 39. 194

— **Свято 22. січня влаштовує клюб „Труду"** й „Нової Хати" в понеділок 24. січня у домівці Ринок 39. Про свої враження зперед 20 літ розкаже ред. Петро Сагайдачний. Початок в год. 6. Членам і гостям раді. 207

— **Всі спортовці Львова стрінуться на товариському вечорі К. Л. К. в неділю 23-го в год. 18.** в салях К. Л. К., Рутовського 22/III. 209

— **Життя — найліпший учитель.** Ще всім нам у тямці страшний випадок, що стався тому кілька років у містечку Кути над Черемошем. Там то напали грабіжники на одного заможного громадянина, про якого всі знали, що він має в хаті поважну готівку, вбили його й ограбили з усього. По грабіжниках і слід пропав. Подібне сталося з іншим громадянином-інтеліґентом у Городенці, якого, на щастя, не вбили, тільки — забрали гроші, кілька тисяч золотих, що були сховані — під дошкою підлоги... Недавно ж у Львові було кілька випадків, що кількох богатих людей обікрали злодії, забравши гроші, сховані в фортепяні або у вижолобленій підставі стола... А вже найсвіжіший випадок — то вбивство одного поважного громадянина у Львові також через те, що — як ходили слухи — переховує в хаті значну готівку. Цікаве при тому, що мало чуємо про напади на куди богатших людей, як ті, що так марно згинули. Причина попросту в тому, що грабіжники нападають звичайно тільки на того, хто носить більші гроші біля себе або ховає в хаті. Про це вони вже якось довідуються. Ті і подібні страшні випадки ставлять нам перед очі велику небезпеку, яка грозить маєткові, а то й життю тих людей, що замість зложити зайвий і тимчасово непотрібний гріш у банковій касі, тримають його в себе. Очевидячки, не треба й додавати, що українець повинен складати гріш в українських банках, які не лиш ужиють їх на розбудову нашого господарського життя та до розбудови варстатів праці для наших людей, але ще й дадуть відповідний відсоток.

— **„Наталка Полтавка" в радіо.** Радіостація в Моравській Остраві надає в середу 26. січня оперету Котляревського - Лисенка „Наталка Полтавка". Початок передачі в годині 22.15.

— **„Виховна католицька ідея супроти фашизму, гітлеризму та комунізму"** — виклад інж. В. Кузьмовича з циклю викладів Католицької Акції, відбудеться в неділю 23. ц. м. в салі Бібліотеки Т-ва „Просвіта", Ринок 10, в год. 17. Вступ вільний.

✝

ІВАННА З КРУШЕЛЬНИЦЬКИХ

ДОРОШЕВА

по довгій і тяжкій недузі, заосмотрена Найсв. Тайнами, проживши 55 літ — упокоїлася в Бозі 17 січня 1938 р.

Похорони відбулися у Семенівці 20. 1. 1938.

В. Й П.-

— **„Основи інвентаризації та білянсування".** Реферат на цю тему буде виголошений дня 25. ц. м., год. 7. веч. у домівці СУПРУГА у Львові, вул. Коперника 26/І. п. — **Виділ Секції Книговодів при СУПРУГА.**

— **Хто виграв на льотерії.** В нинішнім тягненні держ. клясової льотерії впали м. і. такі більші виграні: 100.000 зол. на ч. 140043. 10.000 зол. на ч. 2127 19010 85642 86180 113144. 5.000 зол. на ч. 10407 36224 189388. 2.000 зол. на ч. 4063 37336 59936 63164 85683 96254 99659 112147 125832 131138 140246 160110 167073 178413 178953 187360. 1000 зол. на ч. 6310 18465 1125 13793 21927 22831 28135 28868 32671 39543 38603 40037 49298 50010 61461 71592 72091 72204 80074 98626 97239 136955 155499 165073 180784 188136 189626 193609.

— **Проти політиканства серед шкільної молоді.** ПАТ оголосила такий комунікат: Тому що деякі політичні угрупування намагаються дістатись до шкіл, щоб серед шкільної молоді пропагувати свої гасла, а навіть організувати тайні товариства, міністер освіти звернувся до кураторів шкільних округ з домаганням, щоби школа всіми силами протиставилася тій акції. Міністер вказав цілу низку педагогічних засобів, які школа повинна застосувати супроти шкільної молоді. Зокрема поручив обговорити цю проблему на зборах батьківських кружків. Родичам слід здати собі справу з того, що всяка політична діяльність серед молоді приносить тільки шкоду, і тому вони повинні гармонійно співділати із школою, щоби протиставитися втяганню шкільної молоді до якоїнебудь політичної акції. — Чи слова міністра освіти торкаються теж протиукраїнської акції серед польської молоді?

— **Нові крамниці рільничих „кулок".** Як повідомляє ПАТ, в грудні повстав на терені станиславівського воєвідства цілий ряд крамниць рільничих „кулок". В Обертині пов. Городенка відкрито філію рільничого „кулка" з крамницею, так само в Конюшках пов. Рогатин, де живе 30 родин польських кольоністів, при підмозі централі, що дала кількасот зол. на основання крамниці. Завдяки польській організації іззовні повстала подібна крамниця в Черешні тогож повіту і в Турадах жидачівського повіту.

— **За надужиття поліційної влади.** В окружному суді у Львові відбулася розправа проти поліціянта Павла Кашуби за надужиття влади. До VII. поліційного комісаріяту зголосився в липні м. р. директор фабрики цукорків Амврос Кенс зі скаргою на одну проститутку, яка вчепилася його на вулиці, домагаючись якихсь грошей. Дижурний поліціянт Кашуба зажадав від нього леґітимації, якої він не мав при собі і придержав його пів доби в арешті, списавши фальшиво протокол, що Кенса привів з вулиці поліціянт. Покривджений виступив проти Кашуби на судову дорогу. За надужиття влади Кашубу засуджено на 6 місяців вязниці з припиненням кари на два роки.

— **Відповідь проф. Ґломбінського на заяву професорів високих шкіл.** На заяву професорів львівських високих шкіл, якої зміст ми вчора помістили, відповів проф. Ґломбінський. Він каже, що до нього теж звернулися за підписом під ту заяву, але він її не підписав, бо 1) та заява це партійно-політичний акт, до тогож в ній не означено політичних чинників, проти яких виступають підписані і не наведено доказів на закиди, які їм ставлять; 2) ректор і сенат політехніки не зробили нічого „незгідного з законом" коли ввели урядове гето, бо цей розпоря-

Вибранці фортуни.

Останні дні знову принесли при тягненню четвертої кляси 40 клясової льотерії, низку більших вигр. Сто тисяч золотих впало на ч. 139711. Зпоміж власників подрібних частин льосу згадуємо п. п.:

Габріелю Ціборовську, експедієнтку з Люблина, яка допустила до своєї чвертки ще двох товаришів,

Павла Кравеця, шофера з професії, що провадить автобуси у міжмістовій комунікації Люблин—Любартів та п. С. Тенебавма, бюровика з Люблина, що грав до спілки з пятьома товаришами.

Одну частину льосу ч. 125786, на який впало 50.000 зол. має п.

Вінкентій Напюрковський з Варшави, якого матеріяльний стан був дотепер дуже скрутний.

Згадані грачі приняли з великим признанням вістку про поділ льосів на пять частин і вредукування їх чисел до 160.000, вважаючи, що ті реформи дуже впливають на збільшення шанс вигр.

З цих шанс може кожний скористати, хто засобиться в льос до першої кляси 41. клясової льотерії. Тягнення починається 17. лютого ц. р.

Як щороку, так і в цьому році ходили з колядою чоловіки, жінки, хлопці і дівчата. Не розтрачуйте одержаних дарунків, але призначіть їх Рідній Школі й негайно туди перешліть! Цього вимагає національний обовязок!

ІВАННА З КРУШЕЛЬНИЦЬКИХ

ДОРОШЕВА

по довгій і тяжкій недузі, заосмотрена Найсв. Тайнами, проживши 55 літ — упокоїлася в Бозі 17 січня 1938 р.

Похорони відбулися у Семенівці 20. I. 1938.

В. Ій П.-

— **„Основи інвентаризації та білянсування“.** Реферат на цю тему буде виголошений дня 25. ц. м., год. 7. веч. у домівці СУПРУГА у Львові, вул. Коперника 26/I. п. — **Виділ Секції Книговодів при СУПРУГА.**

— **Хто виграв на льотерії.** В нинішнім тягненні держ. кляс. льотерії впали м. і. такі більші вигри: 100.000 зол. на ч. 140043. 10.000 зол. на ч. 2127 19010 85642 86180 113144. 5.000 зол. на ч. 10407 36224 189388. 2.000 зол. на ч. 4063 37336 59936 63164 85683 96254 99659 112147 125833 131138 140246 160110 167073 178413 178953 187360. 1000 зол. на ч. 6310 18465 1125 13793 21927 22831 28135 28868 32671 39543 38603 40037 49298 50010 61461 71592 72091 72204 80074 98626 97239 136955 155499 165073 180784 188136 189626 193609.

— **Проти політиканства серед шкільної молоді.** ПАТ оголосила такий комунікат: Тому що деякі політичні угрупування намагаються дістатись до шкіл, щоб серед шкільної молоді пропагувати свої гасла, а навіть організувати тайні товариства, міністер освіти звернувся до кураторів шкільних округ з домаганням, щоби школа всіми силами протиставилася тій акції. Міністер вказав цілу низку педагогічних засобів, які школа повинна застосувати супроти шкільної молоді. Зокрема поручив обговорити цю проблему на зборах батьківських кружків. Роди чам слід здати собі справу з того, що всяка політична діяльність серед молоді приносить тільки шкоду, і тому вони повинні гармонійно співділати із школою, щоби протиставитися втяганню шкільної молоді до якоїнебудь політичної акції. — Чи слова міністра освіти торкаються теж протиукраїнської акції серед польської молоді?

НОВИНКИ.

— **Конфіската „Діла“.** Вчорашнє (14.) число „Діла“ відпало конфіскаті за статтю з Волині разом з наголовком.

— **Найсолідніші футра тільки у Юліяна Глушевського**, Львів, пл. Капітульна 3. I., телефон 254-46.

— **„Ялинку“**, сценічну картину в 5 відслонах з колядками, щедрівками танцями і хороводами, відіграють учениці дівочої школи ім. Б. Грінченка в суботу 29. січня ц. р. в салі театру Різнородностей. Початок в год. 3.30 попол.

— **Вже від лютого 1936 р.** провадить Українська Захоронка в Дрогобичі першу і єдину українську колектуру Польського Монополю Льотерійного. Дохід з розпродажі льосів обертається на утримання дітей-сиріт приміщених у тій захоронці. Українські Громадяни, які грають у державній льотерії, повинні підтримувати цю колектуру і тільки в ній купувати льоси, тим самим причинитися до придбання фондів на утримання сиріт у Захоронці. — Замовлення просимо слати складанками (бляикетами) ПКО 80359 Tow. Ukraińska Zachoronka, Drohobycz, ul. św. Krzyża 49. 205 1—2

— **Колядки, щедрівки, стрілецькі пісні** та інші на кружок „Сирена Електро“ дістанете безпосередньо у п. Божика, Варшава, 6. Серпня 34 м. 18. тел. 840-47. Жадайте катальоґів. На пересилку прошу залучити почтову марку. 4—5

— **Ревія Мод** відбудеться в неділю 23. січня 1938 р. в год. 12-ій вполудне в салі „Маскота“ (давніше „Скіз“), пасаж Міколяша (а не в салі театру Різнородностей). У програму Ревії входять 1, 3, 5, 7, 9, 11. Показ найновіших зразків модерних жіночих одягів. 2. „Мелянхолійний вальс“ — музика А. Ґольд — слова Я. Масляка — жіночий вокальний квартет „Богема“ під проводом п. В. Балтаровича. 4. Лекція ґеографії — вокально-танкова продукція п. Стефи Стадниківної. 6. Менует — танок учениць школи проф. О. Суховерської. 8. „Іль бачіо“ — Ардіті — сольовий спів п. І. Яросевич. 10. „А може так, а може ні“ — муз. В. Балтаровича, слова Я. Масляка — жіночий вокальний квартет „Богема“. 12. „Жінка“ — мельо-декламація п. Стефи Стадниківної. — Моделі балевих, вечірових, візитових і спортових суконь та плащів і костюмів з робітні „Труду“ під управою п. Ед. Олесницької. Карти вступу в канцелярії „Труду“. Ринок 39. 194

— **Свято 22. січня** влаштовує клюб „Труду“ й „Нової Хати“ в понеділок 24. січня у домівці Ринок 39. Про свої враження зперед 20 літ розкаже ред. Петро Сагайдачний. Початок в год. 6. Членам і гостям раді. 207

— **Всі спортовці Львова стрінуться на товариському вечорі К. Л. К.** в неділю 23-го в год. 18. в салях К. Л. К., Рутовського 22/III. 209

— **Життя — найліпший учитель.** Ще всім нам у тямці страшний випадок, що стався тому кілька років у містечку Кути над Черемошем. Там то напали грабіжники на одного заможного громадянина, про якого всі знали, що він має в хаті поважну готівку, вбили його й ограбили з усього. По грабіжниках і слід пропав. Подібне сталося з іншим громадянином-інтеліґентом у Городенці, якого, на щастя, не вбили, тільки — забрали гроші, кілька тисяч золотих, що були сховані — під дошкою підлоги... Недавно ж у Львові було кілька випадків, що кількох богатих людей обікрали злодії, забравши гроші, сховані в фортепяні або у вижолобленій підставі стола... А вже найсвіжіший випадок — то вбивство одного поважного громадянина у Львові також через те, що — як ходили слухи — переховує в хаті значну готівку. Цікаве при тому, що мало чуємо про напади на куди богатших людей, як ті, що так марно згинули. Причина попросту в тому, що грабіжники нападають звичайно тільки на того, хто носить більші гроші біля себе або ховає в хаті. Про це вони вже якось довідуються. Ті і подібні страшні випадки ставлять нам перед очі велику небезпеку, яка грозить маєткові, а то й життю тих людей, що замість зложити зайвий і тимчасово непотрібний гріш у банковій касі, тримають його в себе. Очевидячки, не треба й додавати, що українець повинен складати гріш в українських банках, які не лиш ужиють їх на розбудову нашого господарського життя та до розбудови варстатів праці для наших людей, але ще й дадуть відповідний відсоток.

— **„Наталка Полтавка“ в радіо.** Радіостація в Моравській Остраві надає в середу 26. січня оперету Котляревського - Лисенка „Наталка Полтавка“. Початок передачі в годині 22.15.

— **„Виховна католицька ідея супроти фашизму, гітлеризму та комунізму“** — виклад інж. В. Кузьмовича з циклю викладів Католицької Акції, відбудеться в неділю 23. ц. м. в салі Бібліотеки Т-ва „Просвіта“, Ринок 10, в год. 17. Вступ вільний.

— **Нові крамниці рільничих „кулок“.** Як повідомляє ПАТ, в грудні повстав на терені станиславівського воєвідства цілий ряд крамниць рільничих „кулок“. В Обертині пов. Городенка відкрито філію рільничого „кулка“ з крамницею, так само в Конюшках пов. Рогатин, де живе 30 родин польських кольоністів, при підмові централі, що дала кількасот зол. на оснування крамниці. Завдяки польській організації іззовні повстала подібна крамниця в Черешні тогож повіту і в Турадах жидачівського повіту.

— **За надужиття поліційної влади.** В окружному суді у Львові відбулася розправа проти поліціянта Павла Кашуби за надужиття влади. До VII. поліційного комісаріяту зголосився в липні м. р. директор фабрики цукорків Амврос Кенс зі скаргою на одну проститутку, яка вчепилася його на вулиці, домагаючись якихсь грошей. Дижурний поліціянт Кашуба зажадав від нього леґітимації, якої він не мав при собі і придержав його пів доби в арешті, списавши фальшиво протокол, що Кенса привів з вулиці поліціянт. Покривджений виступив проти Кашуби на судову дорогу. За надужиття влади Кашубу засуджено на 6 місяців вязниці з припиненням кари на два роки.

— **Відповідь проф. Ґломбінського на заяву професорів високих шкіл.** На заяву професорів львівських високих шкіл, якої зміст ми вчора помістили, відповів проф. Ґломбінський. Він каже, що до нього теж звернулися за підписом під ту заяву, але він її не підписав, бо 1) та заява це партійно-політичний акт, до того ж в ній не означено політичних чинників, проти яких виступають підписані і не наведено доказів на закиди, які їм ставлять; 2) ректор і сенат політехніки не зробили нічого „незгідного з законом“ коли вели урядове ґето, бо цей розпоря-

...док мав на меті втримати лад і порядок; врешті-гою і в соймі є призначені окремі місця для жидів та інших груп і ніхто проти цього не протестує; 3) ще далеко до війни, коли він студіював у Відні та Берліні, там визначували згори місця у викладових салях і це нікого не ображало.

— **Графиня перед судом.** В окружнім суді у Львові, вул. Пекарська 3, судили 21. І. Гелену Ванду Вільгельміну Януш (по мамі гр. Скарбек), обвинувачену з арт. 133 к. к. за те, що 8. вересня м. р. у Львові підчас екзекуційних чинностей побила коморника В. Догналя шпіцрутою. Так само побила шпіцрутою асистуючого при екзекуційному занятті ст. постерункового К. Боберу. Суд ствердив, що обвинувачена, м-р прав, емер. урядничка Скарбової Палати, хвора на нерви і звільнив її від вини й кари. Боронив адвокат м-р Зиновій Решетилович.

— **Краєва хроніка.** На І. Донера, що ішов із Радивилова до Бродів, напали два бандити і забрали йому 200 зол. — В Дрогобичі арештовано 31-літнього робітника Петруняка під закидом убивства 74-літнього Мозеса Фріма, дозорця бориславської біжниці. — В гімназії в Ланцуті повісився 17-літній учень Валеріян Сідор.

— **Збожеволів перед розправою.** В Ярославі на виїздній сесії окружного суду з Перемишля мав станути А. Ростецький з Ловець, обвинувачений у спалюкаруванні одного дому в часі селянського страйку. Одначе на розправу він не станув, бо день передтим збожеволів.

— **Зловили вязня втікача.** Поліція у Зборові придержала небезпечного проступника Максима Голембйовського, що має на своїй совісти кілька грабункових нападів. Арештованого відставлено до міського арешту. Підчас неприсутности міського сторожа Голембйовський виломив двері і втік. У погоню за ним кинулося кількох поліцистів, які придержали його аж під Поморянами у віддалі 19 км. від Зборова. Голембйовського відставлено до вязниці при зборівському суді.

— **Вбивство в Бережанах.** Невідомі справці стріляли кілька разів крізь вікно до мешкання Івана Басари в Бережанах при при вул. Зеленій. Басару вбили на місці і ранили його жінку Олену, тещу і Стефанію Томашевську.

— **У Польщі є 70.031 вязнів.** Референт буджету міністерства справедливости подав у свому рефераті на засіданні буджетової комісії сойму що польскі вязниці переповнені. На 1. грудня 1937 р. було в них 70.031 вязнів у той час, коли вони призначені на 45 тисяч осіб. Але крім того 121.500 засуджених чекає на свою чергу, щоб відсидіти кару. Але нема для них місця. Якби всі присуди можна було виконати зараз, то у польських вязницях сиділо би сьогодні 167 тисяч вязнів.

— **Відклик до Царгороду.** Православний священик о. Вусц, якого митрополит Денис за вихрещення Євги Сухестов укарав безречинцевою покутою в монастирі в Журовичах під Гродном, відкликався від цього рішення митрополита до синоду православної церкви в Польщі. На випадок затвердження тієї кари о. Вусц рішив відкликатися до екуменічного патріярхального суду в Царгороді.

— **Беруться до рабінів.** Жидівська преса довідується із Совітів, що большевицька влада арештувала в останніх часах багато рабінів. У Києві арештували кількох рабінів, між ними Іцка Тверського, що є зятем рабіна Ісаї Гальберштама з Кракова.

— **Розстріляли 16 осіб.** У Вороніжі розстріляли в останньому часі 11 осіб за рівний саботаж, в Горкому (Нижньому Новгороді) 4, в Новосибірську 1 особу. Всіх за ті самі провини. Тисячі людей сидять у вязницях, дожидаючи тієї страшної долі.

— **Дзвін на славу поляглих.** В містечку Ровере́то в північній Італії від 1925. р. віддзвонюється що вечора голос дзвону на славу вояків, що полягли у світовій війні в обороні батьківщини. Дзвін видзвонює по сто ударів за кожний край колишніх союзників. Тому, що впродовж стільки літ він сильно зужився, в найближчому часі заступлять його новим дзвоном, що важить 15 тисяч кг.

— **Рух населення Чехословаччини.** Чехословацька статистика ствердила значний спадок природного приросту населення в Чехословаччині. Це явище торкається мужчин і жінок і то тільки на корінно чеській території та на Моравії. Одночасно статистика стверджує значний приріст населення на Словаччині та Закарпатській Україні.

— **Протижидівська нагінка в Америці.** В державах Південної Америки дається відчувати сильний рух проти жидівської іміграції. В Мексику йде теж жива кампанія проти жидів при тихій піддержці уряду. В кампанії беруть участь мексиканські купці футер, домагаючись видалення купців жидівської національности як конкурентів. З Еквадору видалено декретом президента 300 жидівських імігрантів, які дістали дозвіл на віїзд як рільні робітники і не займалися рільництвом.

— **Напад індіян.** Із Бразилії повідомляють, що на долішньому бігу ріки Токантін індіяни напали великою масою на місто Вілля Альокабака й ограбили його, забираючи головно харчі. Жертвою нападу стало теж кільканадцять мешканців. М. ін. схопили жінку одного урядовця з дитиною і вбили в лісі. Причина нападу — недостача харчів, бо наслідком дощів і виливу рік звірина втікає в недоступні ліси та гори. Можливе, що й спровокували індіян глядачі кавчуку, яких багато вештається по токантінських і надамазонських лісах. Бразилійський уряд вислав за індіянами військову облаву.

— **Ріжні вістки.** У спортовій галі військової летунської школи коло Берліна завалилися трибуни, причому згинуло кількох робітників а кількох потовклося. На Сибірі відкрито великі джерела нафти, що тягнуться від Байкальського озера до берегів Тихого Океану. — В Бразилії настала велика спека, що доходить в Ріо де Джанейро до 38 ст. у тіні. Поліція заборонила всякі спорти на сонці, бо було вже багато випадків соняшного пораження.

— **Цікава фільма.** Такою можна назвати кволітдвову тепер фільму-рекламку в кінах „Касіно", „Палас" і „Атлантік", що пропагує смачні і соковиті афські помаранчі і грейпфрути. Фільма в гарних кольорах, звукова, в приємний і дотепний спосіб цікавить глядачів акцією і належно сповняє свою реклямову ролю. Фільма дійсно цікава. Якби було більше так артистично скомпонованих реклямових фільм на кінових екранах, не мали би ми причини до нарікань на монотонію і бридоту накле'ткованих реклям.

Не зволікайте з присилкою дару на коляду Рідній Школі, бо кожна проволока приносить шкоду цій необхідній українській установі сучасної доби!

ГОСТРА АТАКА НА МІНІСТРА СПРАВЕДЛИВОСТИ ГРАБОВСЬКОГО В СОЙМІ.

На засіданні буджетової комісії сойму в часі дискусії над буджетом міністерства справедливости виступив з дуже гострою атакою проти міністра справедливости Грабовського посол Валевський. Кажуть, що польський сойм не памятає ще такого виступу проти міністра і таких обвинувачень. Видвигнувши цілу низку закидів мін. Грабовському посол Валевський закінчив свою промову: Голосуватиму за буджетом, бо нас виховали, що буджет дається державі, але при повній пошані для вас, мушу заявити, що довіря до вашої особи не маю".

—o—

Зі судової салі.

ЗА ДЕРЖРАВНУ ЗРАДУ.

Перед львівським судом присяжних — як це вже ми згадали в передостанньому числі „Діла" відбулася розправа проти **Богдана Яворського** з Городка, що відповідав за державну зраду. Яворський — як твердить акт обвинувачення — розвивав як член ОУН протидержавну діяльність на терені студентської секції „Просвіти" в Городку і в Дроздовичах, де був управителем хору й аматорського гуртка теж у „Просвіті". В часі ревізії у мешканні Яворського знайдено між іншим рукопис пісні в честь Біласа і Данилишина. На розправі судді присяжні затвердили питання про державну зраду, після чого трибунал засудив Яворського на два роки вязниці. Боронив д-р Волод. Старосольський.

—o—

З опери.

„ПЕРЛОЛОВЦІ" ЖОРЖА БІЗЕТА.

„Перлоловці" Ж. Бізета — це побіч „Кармен" друга найбільш у нас відома й популярна опера цього композитора творця „веризму" з одного та екзотизму з другого боку в оперній літературі. Не дорівнює вона очевидно „Кармені" ні шабльоновою крутою фабулою лібретта, ні психольоґічною правдою і характеристикою, ні оригінальністю музичної інвенції. Свою популярність завдячує вона потрохи екзотичному кольоритові, особливож славній любовній арії Надіра та дуетові його із Нейлею — надиханим горячим, полудневим любовним жаром, врешті деяким ефектовним збірним сценам, особливож в останній дії.

Вистава опери під дириґентом п. Лерером стояла на пристойнім рівні, хоч і трохи грішила добором виконавців. Одинокий Поплавський у головній ролі Надіра і Романовський як жрець Нурабад були і голосово і сценічно зовсім добрі й відповідні. Моссаковський (як Зурґе) із гарним, могутнім баритоном є сценічно трохи охлялий і при тім у польській дикції угловатий. Карвовська як Лейля не могла вдоволити сценічно, ані під оглядом кольоратури. **С. Л.**

З кіна.

КІНО „ПАЛЯС": „ЗАТАНЦЮЄМО".

Увесь сценарій цієї фільми є веселою, типово американською історією, що має дати нагоду парі славних танцюристів Фредові Астерові та Джінджер Роджерс показати свої мистецькі танці. Астер виступає буцім то як російський танцюрист, що з фотографії закохується в танцюристці, яка знати його не хоче. Як він здобуває її симпатію, чи точніше кажучи: шлюбний документ, про це нелегко оповісти европейською мовою. Бачимо незвичайний танок під такт машин Роджерса і вигадливий балет і масками Джінджер Роджерс. Комедія весела і стилі, попередніх цієї своєрідної пари.

—o—

✝ Посмертні згадки.

Ольга Карпюк, учителька зі Снятина, померла по короткім нездужанні у Станиславові 15. січня ц. р. Покійна працювала з великим успіхом серед гуцульської дітвори. Особливо як учителька Рідної Школи в Яремчі здобула собі вдячність і довіря місцевих громадян. Там підірвалось її і так ніжне здоровля. Опісля працювала спільно зі своєю сестрою-вдовою в пансіоні „Черемшина" у Ворохті. Тонка вдача, золотий характер та інтеліґенція здобували її всюди симпатію, тому вістка про передчасну її смерть викликала глибокий жаль. В. Ш. П.

док мав на меті втримати лад і порядок; врешті і в соймі є призначені окремі місця для жидів та інших груп і ніхто проти цього не протестує; 3) ще далеко до війни, коли він студіював у Відні та Берліні, там визначували згори місця у викладових салях і це нікого не ображало.

— **Графиня перед судом.** В окружнім суді у Львові, вул. Пекарська 3, судили 21. І. Гелену Ванду Вільгельміну Януш (по мамі гр. Скарбек), обвинувачену з арт. 133 к. к. за те, що 8. вересня м. р. у Львові підчас екзекуційних чинностей побила коморника В. Догналя шпіцрутою. Так само побила шпіцрутою асистуючого при екзекуційному занятті ст. постерункового К. Боберу. Суд ствердив, що обвинувачена, м-р прав, емер. урядничка Скарбової Палати, хвора на нерви і звільнив її від вини й кари. Боронив адвокат м-р Зиновій Решетилович.

— **Краєва хроніка.** На І. Донера, що ішов із Радивилова до Бродів, напали два бандити і забрали йому 200 зол. — В Дрогобичі арештовано 31-літнього робітника Петруняка під закидом убивства 74-літнього Мозеса Фріма, дозорця бориславської біжниці. — В гімназії в Ланцуті повісився 17-літній учень Валеріян Сідор.

— **Збожеволів перед розправою.** В Ярославі на виїздній сесії окружного суду з Перемишля мав станути А. Ростецький з Ловець, обвинувачений у сплюндруванні одного дому в часі селянського страйку. Одначе на розправу він не станув, бо день передтим збожеволів.

— **Зловили вязня втікача.** Поліція у Зборові придержала небезпечного проступника Максима Голембйовського, що має на своїй совісти кілька грабункових нападів. Арештованого відставлено до міського арешту. Підчас неприсутности міського сторожа Голембйовський виломив двері і втік. У погоню за ним кинулося кількох поліціянтів, які придержали його аж під Поморянами у віддалі 19 км. від Зборова. Голембйовського відставлено до вязниці при зборівському суді.

— **Вбивство в Бережанах.** Невідомі справці стріляли кілька разів крізь вікно до мешкання Івана Басари в Бережанах при при вул. Зеленій. Басару вбили на місці і ранили його жінку Олену, тещу і Стефанію Томашевську.

— **У Польщі є 70.031 вязнів.** Референт бюджету міністерства справедливости подав у свому рефераті на засіданні бюджетової комісії сойму що польскі вязниці переповнені. На 1. грудня 1937 р. було в них 70.031 вязнів у той час, коли вони призначені на 45 тисяч осіб. Але крім того 121.500 засуджених чекає на свою чергу, щоб відсидіти кару. Але нема для них місця. Якби всі присуди можна було виконати зараз, то у польських вязницях сиділо би сьогодні 167 тисяч вязнів.

— **Відклик до Царгороду.** Православний священик о. Вуєц, якого митрополит Деніс за вихрещення Єнти Сухестов укарав безречинцевою покутою в монастирі в Журовичах під Гродном, відкликався від цього рішення митрополита до синоду православної церкви в Польщі. На випадок затвердження тієї кари о. Вуєц рішив відкликатися до екуменічного патріярхального суду в Царгороді.

— **Беруться до рабінів.** Жидівська преса довідується із Совітів, що большевицька влада арештувала в останніх часах багато рабінів. У Києві арештували кількох рабінів, між ними Іцка Тверського, що є зятем рабіна Ісаї Гальберштама з Кракова.

— **Розстріляли 16 осіб.** У Вороніжі розстріляли в останньому часі 11 осіб за рільний саботаж, в Горкому (Нижному Новгороді) 4, в Новосибірську 1 особу. Всіх за ті самі провини. Тисячі людей сидять у вязницях, дожидаючи тієї страшної долі.

— **Дзвін на славу полеглих.** В містечку Роверето в північній Італії від 1925. р. відзивається що вечора голос дзвону на славу вояків, що полягли у світовій війні в обороні батьківщини. Дзвін видзвонює по сто ударів за кожний край колишніх союзників. Тому, що впродовж стільки літ він сильно зужився, в найближчому часі заступлять його новим дзвоном, що важить 15 тисяч кг.

— **Рух населення Чехословаччини.** Чехословацька статистика ствердила значний спадок природного приросту населення в Чехословаччині. Це явище торкається мужчин і жінок і то тільки на корінню чеській території та на Моравії. Одночасно статистика стверджує значний приріст населення на Словаччині та Закарпатській Україні.

— **Протижидівська нагінка в Америці.** В державах Південної Америки дається відчувати сильний рух проти жидівської іміграції. В Мексику йде теж жива кампанія проти жидів при тихій піддержці уряду. В кампанії беруть участь мексиканські купці футер, домагаючись видалення купців жидівської національности як конкурентів. З Еквадору видалено декретом президента 300 жидівських імігрантів, які дістали дозвіл на вїзд як рільні робітники і не займалися рільництвом.

— **Напад індіян.** Із Бразилії повідомляють, що на долішньому бігу ріки Токантін індіяни напали великою масою на місто Вілля Альокабака й ограбили його, забираючи головно харчі. Жертвою нападу стало теж кільканацять мешканців. М. ін. схопили жінку одного урядовця з дитиною і вбили в лісі. Причина нападу — недостача харчів, бо наслідком дощів і виливу рік звірина втікає в недоступні ліси та гори. Можливе, що й спровокували індіян глядачі кавчуку, яких багато вештається по токантінських і надамазонських лісах. Бразилійський уряд вислав за індіянами військову облаву.

— **Ріжні вістки.** У спортовій галі військової летунської школи коло Берліна завалилися трибуни, причому згинуло кількох робітників а кількох потовклося. На Сибірі відкрито великі джерела нафти, що тягнуться від Байкальського озера до берегів Тихого Океану. — В Бразилії настала велика спека, що доходить в Ріо де Джанейро до 38 ст. у тіні. Поліція заборонила всякі спорти на сонці, бо було вже багато випадків сонішного пораження.

— **Щоб пізнати оголошеневий ринок у Польщі... Дорога до цілі!** Докладні інформації оголошеневі за журнали та перший спис фірм, що оголошуються і осіб, що працюють в оголошеневій професії: знавців і графіків реклямових, директорів, управителів та співробітників оголошеневого відділу у видавництвах, власників, директорів і співробітників фахових бюр оголошень. Можна дістати у Ґебетнера і Вольфа та в більших книгарнях. Ціна 5 зол. **Лярум**, Бюро оголошень, Варшава, вул. Королівська 1.

— **Як потрібно черевиків,** оплатиться Вам відвідати велику крамницю. Одна з найбільших в цій ділянці є загально знана крамниця І. Шіллер, Львів, Леґіонів 35, що продає гуртом і вроздріб. Там є найбільший вибір і найдешевше, також стрінете там завсіди найелеґантнішу українську публику. Самозрозуміло, що обслуга теж українська.

1—?

— **Цікава фільма.** Такою можна назвати висвітлювану тепер фільму-рисківку в кінах „Касіно", „Палас" і „Атлянтік", що пропагує смачні і соковиті яфські помаранчі і грейпфрути. Фільма в гарних кольорах, звукова, в приємний і дотепний спосіб цікавить глядачів акцією і належно сповняє свою реклямову ролю. Фільма дійсно цікава. Якби було більше так артистично скомпонованих реклямових фільм на кінових екранах, не мали би ми причини до нарікань на монотонію і бридоту висвітлюваних реклям.

Не зволікайте з присилкою дару на коляду Рідній Школі, бо кожна проволока приносить шкоду цій необхідній українській установі сучасної доби!

ГОСТРА АТАКА НА МІНІСТРА СПРАВЕДЛИВОСТИ ГРАБОВСЬКОГО В СОЙМІ.

На засіданні бюджетової комісії сойму в часі дискусії над бюджетом міністерства справедливости виступив з дуже гострою атакою проти міністра справедливости Грабовського посол Валевський. Кажуть, що польський сойм не памятає ще такого виступу проти міністра і таких обвинувачень. Видвигнувши цілу низку закидів мін. Грабовському посол Валевський закінчив свою промову: „Голосуватиму за бюджетом, бо нас виховали, що бюджет дається державі, але при повній пошані для вас, мушу заявити, що довіря до вашої особи не маю".

—o—

Зі судової салі.

ЗА ДЕРЖРАВНУ ЗРАДУ.

Перед львівським судом присяжних — як це вже ми згадали в передостанньому числі „Діла" відбулася розправа проти **Богдана Яворського** з Городка, що відповідав за державну зраду. Яворський — як твердить акт обвинувачення — розвивав як член ОУН протидержавну діяльність на терені студентської секції „Просвіти" в Городку і в Дроздовичах, де був управителем хору й аматорського гуртка теж у „Просвіті". В часі ревізії у мешканні Яворського знайдено між іншим рукопис пісні в честь Біласа і Данилишина. На розправі судді присяжні затвердили питання про державну зраду, після чого трибунал засудив Яворського на два роки вязниці. Боронив д-р Волод. Старосольський.

—o—

З опери.

„ПЕРЛОЛОВЦІ" ЖОРЖА БІЗЕТА.

„Перлоловці" Ж. Бізета — це побіч „Кармен" друга найбільш у нас відома й популярна опера цього композитора творця „веризму" з одного та екзотизму з другого боку в оперній літературі. Не дорівнює вона очевидно „Кармені" ні шабльоновою крутою фабулою лібретта, ні психольогічною правдою і характеристикою, ні оригінальністю музичної інвенції. Свою популярність завдячує вона потрохи екзотичному кольоритові, особливож славній любовній арії Надіра та дуетові його із Нейлею — надиханим горячим, полудневим любовним жаром, врешті деяким ефектовним збірним сценам, особливож в останній дії.

Вистава опери під дириґентом п. Лерерів стояла на пристойнім рівні, хоч і трохи грішила добором виконавців. Одинокий Поплавський у головній ролі Надіра і Романовський як жрець Нурабад були і голосово і сценічно зовсім добрі й відповідні. Моссаковський (як Зурґе) із гарним, могутнім баритоном є сценічно трохи сланий і при тім у польській дикції угловатий. Карвовська як Лейля не могла вдоволити сценічно, ані під оглядом кольоратури. С. Л.

З кіна.

КІНО „ПАЛЯС": „ЗАТАНЦЮЄМО".

Увесь сценарій цієї фільми є веселою, типово американською історією, що має дати нагоду парі славних танцюристів Фредові Астерові та Джінджер Роджерс показати свої нові танці. Астер виступає буцім то як російський танцюрист, що з фотографії закохується в танцюристці, яка знати його не хоче. Як він здобуває її симпатію, чи точніше кажучи: шлюбний документ, про це нелегко оповісти европейською мовою. Бачимо незвичайний танок під такт машин Роджерса і вигадливий балет з масками Джінджер Роджерс. Комедія весела у стилі попередніх цієї своєрідної пари.

—o—

✝ Посмертні згадки.

Ольга Карпюк, учителька зі Снятина, вмерла по короткім нездужанні у Станиславові 15. січня ц. р. Покійна працювала з великим успіхом серед гуцульської дітвори. Особливо як учителька Рідної Школи в Яремчі здобула собі вдячність і довіря місцевих громадян. Там підірвалось її і так ніжне здоровля. Опісля працювала спільно зі своєю сестрою-вдовою в пенсіоні „Черемшина" у Ворохті. Тонка вдача, милий, хотний характер та інтелігенція здобували їй всюди симпатію, тому вістка про передчасну її смерть викликала глибокий жаль. В. її П!

Емілія з Руппів Вариводова, вдова по раднику Вищого Суду й адвокаті упокоїлася в дні 21. січня ц. р., прийнявши св. Тайни. Покійна до смерти вірна своїй німецькій народности та меннонітському віроісповіданню вміла виховати своїх дітей і внуків у національному й релігійному почуванні свого чоловіка. Похорони відбудуться в понеділок 24. ц. м. у Львові з Меннонітської каплиці при вул. Кохановського 23, на Личаківський цвинтар до родинної гробниці. В. І. П! 204

Спорт.

КОМУНІКАТ ВИДІЛУ ФІЛІЇ К. Л. К. ЛЬВІВ.

Лещетарський суддейський курс для членів КЛК. Лещетарський курс розпічнеться 24. I. в год. 19.15. Курс для членів КЛК безоплатний. Оплата для нечленів за цілий курс і переіспитування 0.50 зол. Курс матиме 4 лекції. Зголошення на курс у домівці КЛК Львів, Рутовського 22. III. до 24. I. між год. 18—19.

Боксерська секція КЛК повідомляє, що тренінги відбуваються правильно кожного вівтірка і четверга від год. 20 у домівці клюбу.

СПОРТОВІ НОВИНКИ.

ЛЬВІВ. АЗС — Лехія 1:0 (0:0, 0:0, 1:0). Сенсаційна перемога АЗС над Лехією. Ворота стрілив Бедлович. В табелі А-класи львівської групи ведуть Чорні, маючи тепер за собою Погонь, Україну, АЗС і Лехію.

ДАОС. Польща — Давос 0:3. В пятницю пополудні гокейова репрезентація Польщі програла в мистцем Швайцарії Г. П. Давос 0:3 (0:1, 0:1, 0:1).

Нові книжки й журнали.

ХРОНІКА НАУКОВОГО ТОВАРИСТВА ІМ. ШЕВЧЕНКА У ЛЬВОВІ за час від 1. I. 1935 до 25. XII. 1937 ч. 73. Накладом Товариства. Львів, 1937. Стор. 126, 8°.

Алькоголь і тютюн спиняють умовий розвиток людини.

ВІДГУКИ ДНЯ.

В памятний день.

„Від нині во едино"... гули соборницькі слова на Софійській Площі в памятний день січня, памятного року. Гули мов дзвони з Мазепиної Дзвіниці, але багато гучніше, бо чути їх було не тільки на великій рідній землі. Далеко поза її межі розкотився гомін тих слів і почули його навіть такі, які не хотіли його чути.

В памятний день січня, памятного року, впали памятні слова...

Повірили в ці слова всі українські землі, але чи повірили племена?...

Ось уже двацятий рік іде з того часу, а я ще не присягнув би, чи повірили. Не кажу зараз — там таки на історичній площі, але й нині — на розпуттях вселюдних...

— Що не кажіть, але наддніпрянці зовсім енчі люди!...

— Галичани, так сказать, ні мовою, ні виглядом, ні даже звичаями...

Навіть книжки про те виходять. В них і про клобуків і про татарів і про білих хорватів.

Галичани як більше скритий, а менше відважний народ — більше, проте думають, ніж говорять. Наддніпрянці менше скритий, а більше відважний („валяй, брат, во всю!"), більше про те говорять, ніж думають. Але й одні і другі і думають і говорять забагато.

У „мішанім" товаристві, коли зійде мова на національні прикмети чи хиби, тоді галичани:

— Маєте комплетну рацію. У вас під тим взглядом багато ліпше. Ми жили в маленькій провінції, тому й не дивуйтеся, що з віками витворилось таке чи енче.

А наддніпрянці:

— Ух, ви! Ні черта в вас українського немає Хібаж можна це назвать українським язиком, коли ваші селяни кажуть „дзінькую", чи „дзінь добрий"? А біля ваших хат усяка ерунда росте, а тополі, нашої української тополі — кат ма. Ні, ви таки якісь білі хорвати, мовляв сенатор Шелухін...

А коли розділяться на два „однородні" товариства, тоді галичани:

— З ними таки тяжко знайти спільну мову. Ніби і говорять по українськи і може навіть відчувають, але чути їх москалем, що аж-аж!

А наддніпрянці:

— Трохи ми їх чи не занадто дьорнули? Галичани свідомий народ і до організації кебетливий. От, як би так у нас!..

Закидають галичанам:

— Ви тільки про себе і для себе. Галичанин галичанина де може — хвалить, де досягне — гладить.

А возьмім останній літературний конкурс: усі лавреати — наддніпрянці, хоч ціле жюрі — галичани!

— Ми не робимо ніякої ріжниці: галичанин, наддніпрянець — честь, кому честь!..

А возьмім „Історію Літератури" Єфремова! У ній Кащенко, Тесленко, Капельгородський мають більше рядків як Лепкий, Пачовський, Карманський слів...

Одна потіха в цьому: „Історія Літератури" була писана далеко перед памятним днем січня. Зате розмови йдуть далеко після памятного дня січня.

Сьогодні в річницю великої події побажаймо собі, щоб як найшвидше ми всі прийшли до переконання:

1. Нарід на такій великій території не може бути як капля до каплі.

2. Найбільш однородною мовою на світі є українська мова.

Галактіон Чіпка.

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення редакція не відвовідає.

Театри.

Великий Театр:

Неділя 23. I. год. 3.30 пополуд. „Сісі"; год. 7.30 „Сісі".

Понеділок 24. I. год. 7.30 „Старосвітська ідилія". Для молоді недозволене.

Вівторок 25. I. год. 7.30 „Сісі".

Середа 26. I. год. 7.30 „Старосвітська ідилія". Для молоді недозволене.

Театр Ріжнородностей:

Неділя 23. I. год. 3.30 пополуд. „В перфумерії"; год. 7.30 „В перфумерії".

Понеділок 24. I. год. 7.30 „Орленя".

Вівторок 25. I. год. 7.30 „Довбуш".

Середа 26. I. год. 8 веч. Інавг. вечір в честь К. Шимоновського.

Український Нар. Театр ім. І. Тобілевича.

ЯВОРІВ:

23. I. Довбуш.

ЛЬВІВ: Театр Ріжнородн. „Нар. Дім":

24. I. Орленя, істор. драма в 6 картинах Ів. Зубенка.

25. I. Довбуш, драма в 4. д. Водвірського.

Початок вистав в год. 7.30 веч. Білети продає Союзний Базар та в день вистави від год. 6 каса Театру Ріжнородностей.

Український Народній Театр ім. М. Садовського.

ТРУСКАВЕЦЬ:

23. I. Мазепа.

24. I. Ніч під Івана Купала.

25. I. Гетьман Полуботок.

СТЕБНИК:

26. I. Химера.

27. I. Мазепа.

28. I. Гетьман Полуботок.

Театр приготовляє до вистави історичну пєсу „Лісня Бескиду".

КІНА.

АПОЛЬО: „Я кохаю лиш тебе"

АТЛЯНТИК: „Товариші зброї".

БАЙКА: „Матура"; „На сторожі закону".

ГРАЖИНА: „Наречена з Відня" (оп. Бенда).

ЕВРОПА: „Її найбільша помилка".

КАСІНО: „Життя вулиці" з Люізою Райнер.

КОПЕРНИК: „Історія одної ночі" з Шарлем Боє.

МАРУСЕНЬКА: „Дибук"

МЕТРО: „Зелений сигнал".

МІРАЖ: „Віденъ шаліє", „Орлов".

МУЗА: „Благословенна земля" (Ел. Райнер Павло Муні).

ПАКС: „Не забудь про мене" (з Вен. Джіглі Магдою Шнайдер, Петром Боссе).

ПАЛЯС: „Затанцюємо" з Фред Астером і Джінджер Роджерс.

РАЙ: „Крайцерова соната" з Ліль Даговер.

РІЯЛЬТО: „Заборонене щастя"

СВІТ: „Детектив із Гонолюлю", „Чорний янгол".

СТИЛЕВЕ: „Гільтайська трійка" та ревія

ТОН: „Тайний плян Р. 8."

УТІХА: „Боротьба з двійником" і ревія

ХИМЕРА: „Бурлива молодість".

ФОТОПЛЯСТІКОН:
(пл. Марійська 5).
„Барсельона" та „Світова вистава".

ФОТОПЛЯСТІКОН „Святовід" (Пасаж Гавсмана ч. 7):
„Китай і Індокитай".

ЛЬВІВСЬКЕ РАДІО.

Неділя, 23. січня 1938.

8.00 Сигнал часу; 8.05 Ранішній денник; 8.15 Для села: Хліборобська Газетка. Приготовлення льнів до продажі, Іполітов-Іванов: Кавказькі нариси, пл. Як сіяти мішанки, щоб вистало паші на літо; 11.00 З оперової музики, пл.; 12.03 Симфонічний поранок; 13.00 Останні львівські вистави; 13.10 „Право крови" В. Ожешкової; 13.30 Орх. музика, спів, у перерві окол.: 14.45 Огляд ринків рільних продуктів, Музика з плит. В гостині у Мацевої; 15.45 Для дітей: „Еміль і детективи" Е. Кестнера. Гр. пл. для дітей; 16.05 Трансм. з' спів. алєту на Ополянськім Шлеську; 16.45 Авіяція та життя; 17.00 Нар. капеля: 17.30 Хвилина бюра студій; 18.00 „Помста" ком. Ол. Фредра; 19.35 Хор військ. орх.; 20.00 У роковини смерти В. Желенського, концерт солістів, форт., спів. р. пл.; 20.35 21.00 Спортові вістки; 20.40 Політичний огляд; 20.50 Веч. денник; 21.15 „Та йой" вес. авд.; 22.00 Оповідання про Бетовена „Така доля"; 22.50 Останні вістки; 23.00 Танкова музика з пл.

Понеділок, 24. січня 1938.

6.15—8.00 Ранішня авдиція; 11.15 Для шкіл: „Віднайдемо серце" гутірка для старших дітей; Мендельсонові твори з пл.; 11.40 Як працює лікарня; 12.03 Полуднева авдиція; 13.45 Рапсодії з гр. пл.; 14.15 Біржа; 15.00 Трохи пісні трохи слова: „Про царівну, яка боялася, що їй корона впаде з голови" та гр. пл.; 15.20 Біжучі вістки з міста та провінції; 15.30 Господарські вістки; 15.45 З піснею по краю; 16.15 Сальонова музика; 16.50 19.50 20.55 Актуальна гутірка; 17.00 Найбільша гребля у світі; 17.15 Концерт солістів: спів, фортепіян; 17.50 Десятиліття аероклюбу в Кракові; 18.00 18.50 Спортові вістки; **18.10 Концерт солістів у вик. Ф. Андрухович (скрипка) та Осипа Зарицького бас-баритон, у супр. форт.; 18.35 Літературні хвилини: Епітафіюм над могилою молодого поета — виг. д-р Яр. Рудницький і Ірина Ґурґула**; 18.55 Програма на завтра; 19.00 Авд. молодечих відділів праці; 19.30 Хто повинен організувати прогульки молоді; 20.00 Орхестра; 20.45 Веч. денник; 21.00 Танк. музика, рефрени; 21.40 Літер. новини; 22.00 Симф. концерт, орх. сопрал; 22.50 Ост. вістки; 23.00 Танк. музика з пл.

Вівторок, 25. січня 1938.

6.15—8.00 Ранішня авдиція; 11.15 Во ми тут ремісники, авд. для дітей; 11.40 Бетовен: Соната на скрипку та форт. ес-дур оп. 12. ч. 3. гр. пл.; 12.03 Полуднева авдиція; 13.45 Щось гарного для кожного, музика з гр. пл.; 14.55 Біржа; 15.00 „Пятигорець" В. Лозінського; Музика з пл.; 15.25 Біжучі вістки з міста та провінції; 15.30 Господарські вістки; 15.45 Для дітей: „Чому не маю співати" обр. із дит. літ. Мошюшка; 16.05 Фін.-госп. актуалії; 16.15 Муз. тріо і тенор; 16.50. 19.50 Актуальна гутірка; 17.00 Дакар, африканська пристань; 17.15 Форт. ресітал; 17.50 Лови на вовків; 18.00 18.50 Спортові вістки; **18.10 Як дивитися на мистецькі вистави, в українській мові виг. дир д-р Іл. Свєнціцький**; 18.20 Камеральні мініятури Петро Пшеничка (віольончеля), Ліпчинська (форт.), К. Гальпов (скрипка); 18.40 Зима темою фотографів-аматорів; 18.55 Програма на завтра; 19.00 Казки 1001 ночі; 19.30 Дует мандолін із форт.; 20.00 „Фра Діяволо" ком. опера Е. Скрібе-Обера; у перерві Веч. денник. Актуальна гутірка; 22.50 Ост. вістки; 23.00 Концерт баланс.

ЗАКОРДОННЕ РАДІО

Неділя, 23. січня 1938

БЕРЛІН 12.00 Дві орх. і форт. тріо, 19.25 Мадярська музика, 20.00 21.00 Улюблені старі мельодії; БІЛГОРОД 18.15 Пісні; БУДАПЕШТ 12.30 Оп. орх.; 15.10 22.00 Цит. музика; 21.05 В'олі; КОШИЦІ 18.00 Оповідання Маркуша: „Хібаж ви забобонні" оп'єли Нар. пісні у вик. сільської молоді; КЕЛЬН 20.00 21.00 „Фра Діяволо" оп. Обера; ЛЯЙПЦІҐ 20.00 21.00 „Баль в опері" оп. Гайбергера; МІЛЯНО 16.30 18.00 19.00 „Гльорія" оп. Чілеї, 21.00 22.00 „Граф Люксембург" оп. Легара; ПРАГА 15.30 Розр. концерт, 20.05 21.00 Симф. концерт; РАДІО ПАРІ 18.00 19.00 Оперетові мельодії, 21.15 Пісні; РИМ 17.00 18.00 19.00 Симф. концерт, 20.30 21.00 Розр. музика, 22.10 Концерт фльорентійського хору; ШТРАСБУРҐ 21.30 22.00 23.00 24.00 „Івась флетист" оп. Ґанне; ШТУТҐАРТ 19.15 20.00 21.00 Вечір опер Пучіні; СТОКГОЛЬМ 21.10 „Мадам Батерфляй" оп. Пучіні.

Понеділок. 24. січня 1938.

БЕРЛІН 15.35 Муз. дрібниці, 16.30 Хор молоді у супр. інстр., 19.10 Секстет, 20.00 Цитра та гармонія; БІЛГОРОД 18.15 Рос. пісні та мельодії; БУДАПЕШТ 17.30 18.00 Пісні в супр. циг. орх., 20.30 21.00 Забута мад. музика; ВІДЕНЬ 12.20 Розр. концерт, 17.30 Соната ґ-дур Шуберта на форт., 19.35 20.00 Симф. концерт, 21.15 22.00 Нар. пісні, орх., сол.; ДАЙТШЛЯНДЗЕНДЕР 15.15 Португальські оп. мельодії, 18.00 Нова музика на дуті інстр., 19.10 „Блакитна папуга" вес. муз. авд., 21.15 Квінтет „Форелен" Шуберта, 22.35 Дівертіменто на два кляринети і фагот Моцарта; КОШИЦІ 18.00 Гутірка, форт. твори Лисенка; ЛЬОНДОН РЕДЖ. 21.00 22.00 „Манон" оп. Масенета; МІЛЯНО 17.15 Танк. музика, 21.00 Симф. концерт, 22.10 Розр. мельодії; ПРАГА 19.15 Нар. пісоньки, 21.30 Квартет; РАДІО ПАРІ 21.15 Пісні, 21.30 22.00 23.00 „Борис Годунов" оп. Мусоргського (III. і IV. дія); РИМ 19.40 20.30 Розр. музика, 22.10 Комедія, 23.15 Танк. музика.

Вівторок, 25. січня 1938.

БЕРЛІН 15.00 18.00 19.45 Музика, 20.00 21.00 Вес. муз. вечір. орх., сол.; БІЛГОРОД 18.15 Пісеньки, 20.45 21.00 Камер. концерт; БУДАПЕШТ 12.05 Орх. концерт, 13.50 18.00 Циг. музика, 17.00 Концерт військ. орх., 21.45 22.00 Тріо; ВІДЕНЬ 10.50 Спів, форт., 15.15 Муз. авд. для дітей, 17.45 18.00 Пісні й арії у вик. Г. Поля (сопр.), 19.40 Баляди, 21.00 Іт.-австр. муз.-вок. концерт, 22.00 23.00 Танк. музика; ДАЙТШЛЯНДЗЕНДЕР 14.00 Муз. всячина, 18.00 Шубертові та Брамсові пісні, 18.20 Фр. пісні, 20.00 Дута орх., 21.15 Стирійська музика, О. Бл' барит. 22.30 Адажіо із смичк. квінтету Бркнера; КОШИЦІ 18.00 Для Закарпаття; МІЛЯНО 17.15 Скрипка, форт., 19.30 Розр. музика, 21.00 Іт.-австр. концерт, 22.10 Орг. музика, 21.00 Іт.-австр. концерт орх., хор; РАДІО ПАРІ 18.00 Розр. концерт, 21.15 22.00 „Антигона" траг. Софокля, 23.15 Камр. концерт; РИМ 19.30 Розр. музика, 21.00 22.00 23.00 „Сірано де Бержерак" оп. Альфана; РИГА 18.30 19.00 20.00 „Розсі" оп. Абрагама.

Емілія з Руппів Вариводова, вдова по радникові Вищого Суду й адвокаті упокоїлася в днi 21. січня ц. р., принявши св. Дари. Покійна до смерти вірна своїй німецькій народности та меннонітському віроісповіданню вміла виховати своїх дітей і внуків у національному й релігійному почуванні свого чоловіка. Похорони відбудуться в понеділок 24. ц. м. у Львові з Меннонітської каплиці при вул. Кохановського 23, на Личаківський цвинтар до родинної гробниці. В. І. П! 204

Спорт.

КОМУНІКАТ ВИДІЛУ ФІЛІЇ К. Л. К. ЛЬВІВ.

Лещатарський суддейський курс для членів КЛК. розпічнеться 24. I. в год. 19.18. Курс для членів КЛК безплатний. Оплата для нечленів за цілий курс і переіспитування 0.50 зол. Курс матиме 4 лекції. Вголошення на курс у домівці КЛК Львів, Рутовського 22. ІІІ. до 24. I. між год. 18—19.

Боксерська секція КЛК повідомляє, що тренінги відбуваються правильно кожного вівтірка й четверга від год. 20 у домівці клюбу.

СПОРТОВІ НОВИНКИ.

ЛЬВІВ. **АЗС — Лехія 1:0 (0:0, 0:0, 1:0).** Сенсаційна перемога АЗС над Лехією. Ворота стрілив Бедлович. В табели А-класи львівської групи ведуть Чорні, маючи тепер за собою Погонь, Україну, АЗС і Лехію.

ДАВОС. **Польща — Давос 0:3.** В пятницю пополудні гокейова репрезентація Польщі програла в місцевим Давосі Г. Ц. Давос 0:3 (0:1, 0:1, 0:1).

Нові книжки й журнали.

ХРОНІКА НАУКОВОГО ТОВАРИСТВА ІМ. ШЕВЧЕНКА У ЛЬВОВІ за час від 1. I. 1935 до 25. XII. 1937 ч. 73. Накладом Товариства. Львів, 1937. Стор. 126, 8°.

Алькоголь і тютюн спиняють умовий розвиток людини.

ВІДГУКИ ДНЯ.

В памятний день.

„Від нині во едино"... гули соборницькі слова на Софійській Площі в памятний день січня, памятного року. Гули мов дзвони з Мазепиної Дзвіниці, але багато гучніше, бо чути їх було не тільки на великій рідній землі. Далеко поза її межі розкотився гомін тих слів і почули його навіть такі, які не хотіли його чути.

В памятний день січня, памятного року, впали памятні слова...

Повірили в ці слова всі українські землі, але чи повірили племена?...

Ось уже двацятий рік іде з того часу, а я ще не присягнув би, чи повірили. Не кажу зараз — там таки на історичній площі, але й нині — на розпуттях вселюдних...

— Що не кажіть, але наддніпрянці зовсім енчі люди!...

— Галичани, так сказать, ні мовою, ні виглядом, ні даже звичаями..

Навіть книжки про те виходять. В них і про клобуків і про татарів і про білих хорватів.

Галичани як більше скритий, а менше відважний народ — більше проте думають, ніж говорять. Наддніпрянці менше скритий, а більше відважний („валяй, брат, во всю!"), більше про те говорять, ніж думають. Але й одні і другі і думають і говорять забагато.

У „мішанім" товаристві, коли зійде мова на національні прикмети чи хиби, тоді галичани:

— Маєте комплетну рацію. У вас під тим взглядом багато ліпше. Ми жили в маленькій провінції, тому й не дивуйтеся, що з віками витворилось таке чи енче.

А наддніпрянці:

— Ух, ви! Ні черта в вас українського немає. Хібаж можна це назвать українським язиком, коли ваші селяни кажуть „дзінькую", чи „дзінь добрий"? А біля ваших хат усяка ерунда росте, а тополі, нашої української тополі — кат ма. Ні, ви таки якісь білі хорвати, мовляв сенатор Шелухін...

А коли розділяться на два „однородні" товариства, тоді галичани:

— З ними таки тяжко знайти спільну мову. Ніби і говорять по українськи і може навіть відчувають, але чути їх москалем, що аж-аж!

А наддніпрянці:

— Трохи ми їх чи не занадто дьорнули? Галичани свідомий народ і до організації кебетливий. От, як би так у нас!..

Закидають галичанам:

— Ви тільки про себе і для себе. Галичани галичанина де може — хвалить, де досягне — гладить.

А возьмім останній літературний конкурс: усі лавреати — наддніпрянці, хоч ціле жюрі — галичани!

— Ми не робимо ніякої ріжниці: галичанин, наддніпрянець — честь, кому честь!..

А возьмім „Історію Літератури" Єфремова! У ній Кащенко, Тесленко, Капельгородський мають більше рядків як Лепкий, Пачовський, Карманський слів...

Одна потіха в цьому: „Історія Літератури" була писана далеко перед памятним днем січня. Зате розмови йдуть далеко після памятного дня січня.

Сьогодні в річницю великої події побажаймо собі, щоб як найшвидше ми всі прийшли до переконання:

1. Нарід на такій великій території не може бути як капля до каплі.

2. Найбільш однородною мовою на світі є українська мова.

3. „Від нині во едино"... — значить не тільки від памятного дня і року, але все і в кожній ситуації, без огляду на вище подані огляди.

Галактіон Чіпка.

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення редакція не відповідає.

Театри.

Великий Театр:

Неділя 23. I. год. 3.30 попол. „Сісі"; год. 7.30 „Сісі".

Понеділок 24. I. год. 7.30 „Старосвітська ідилія". Для молоді недозволене.

Вівторок 25. I. год. 7.30 „Сісі".

Середа 26. I. год. 7.30 „Старосвітська ідилія". Для молоді недозволене.

Театр Ріжнородностей:

Неділя 23. I. год. 3.30 попол. „В перфумерії"; год. 7.30 „В перфумерії",

Понеділок 24. I. год. 7.30 „Орленя".

Вівторок 25. I. год. 7.30 „Довбуш".

Середа 26. I. год. 8 веч. Інавг. вечір в честь К. Шимановського.

Український Нар. Театр ім. І. Тобілевича.

ЯВОРІВ:

23. I. Довбуш.

ЛЬВІВ: Театр Ріжнородн. „Нар. Дім": 24. I. Орленя, істор. драма в 6 картинах Зубенка.

25. I. Довбуш, драма в 4. діях Водяного.

Початок вистав в год. 7.30 веч. Білети продає Союзний Базар та в день вистав від год. 4. каса Театру Ріжнородностей.

Український Народній Театр ім. М. Садовського.

ТРУСКАВЕЦЬ:

23. I. Мазепа.

24. I. Ніч під Івана Купала.

25. I. Гетьман Полуботок.

СТЕБНИК:

26. I. Хмара.

27. I. Мазепа.

28. I. Гетьман Полуботок.

Театр приготовляє до вистави історичну пєсу „Пісня Бескиду".

КІНА.

АПОЛЬО: „Я живу для тебе".

АТЛЯНТИК: „Товариш збої".

БАЛЬТА: „Мистро"; На сторожі здоровя.

ГРАЖИНА: „Нарічена з Відня" (оп.

ЕВРОПА: „Її найбільша помилка".

КАСІНО: „Життя вулиці" з Люізою Райнер.

КОПЕРНИК: „Історія одної ночі" з Шарлем Боє.

МАРУСЕНЬКА: „Дибук".

МЕТРО: „Зелений сигнал".

МІРАЖ: „Відень шаліє", „Орлов".

МУЗА: „Благословенна земля" (Ел. Райнер, Павло Муні).

ПАКС: „Не забудь про мене" (з Вен. Джіглі, Магдою Шнайдер, Петром Боссе).

ПАЛЯС: „Затанцюємо" з Фред Астером і Джінджер Роджерс.

РАЙ: „Крайцерова соната" з Ліль Даговер.

РІЯЛЬТО: „Заборонене щастя".

СВІТ: „Детектив із Гонолюлю", „Чорний янгол".

СТИЛЕВЕ: „Гільтайська трійка" та ревія.

ТОН: „Тайний плян Р. 8."

УТІХА: „Боротьба з двійником" і ревія.

ХИМЕРА: „Бурлива молодість".

ФОТОПЛЯСТІКОН:
(пл. Марійська 6)
„Барсельона" та „Світова вистава".

ФОТОПЛЯСТІКОН „Сентенія" (Пасаж Гавсмана ч. 7):
„Китай і Індокитай".

ЛЬВІВСЬКЕ РАДІО.

Неділя, 23. січня 1938.

8.00 Сигнал часу; 8.05 Ранішній денник; 8.15 Для села: Хліборобська Газетка. Приготовлення ярець до продажі, Іполитов-Іванов: Кавказькі нариси, пл. Як сіяти мішанки, щоб вистало паші на літо; 11.00 З оперової музики, пл.; 12.03 Симфонічний поранок; 13.00 Останні львівські вистави; 13.10 „Право крови" Е. Ожешкової; 13.30 Орх. музика, спів, у перерві скеч; 14.45 Огляд ринків рільних продуктів, Музика з плит. В гостині у Мацевої; 15.45 Для дітей: „Еміль і детективи" Е. Кестнера. Гр. пл. для дітей; 16.05 Трансм. з' спів. алету на Опольськім Шлеську; 16.45 Авіяція та життя; 17.00 Нар. капеля; 17.50 Хвилина бірка студій; 18.00 „Помста" ком. Ол. Фредра; 19.25 Хор. військ. орх.; 20.00 У роковини смерти В. Желенського концерт солістів, форт., спів. р. пл.; 20.35 21.00 Спортові вістки; 20.40 Політичний огляд; 20.50 Веч. денник; 21.15 „Та бой" вес. авд.; 22.00 Оповідання про Бетовена „Така доля"; 22.50 Останні вістки; 23.00 Танцьова музика з пл.

Понеділок, 24. січня 1938.

6.15—8.00 Ранішня авдиція; 11.15 Для шкіл: „Вірніше серце" гутірка для старших дітей; Менделсонові твори з пл.; 11.40 Як працює лакерник; 12.03 Полуднева авдиція; 13.45 Рапсодії з гр. пл.; 14.15 Біржа; 15.00 Трохи пісні трохи слова: „Про царівну, яка боялася, що їй корона впаде з голови" та гр. пл.; 15.20 Біжучі вістки з міста та провінції; 15.30 Господарські вістки; 15.45 З піснею по краю; 16.15 Сальонова музика; 16.50 19.50 20.55 Актуальна гутірка; 17.00 Найбільша гребля у світі; 17.15 Концерт солістів: спів, фортепіян; 17.50 Десятиліття аероклюбу в Кракові; 18.00 18.50 Спортові вістки; **18.10 Концерт солістів у вик. Ф. Андрухович (скрипка) та Осипа Зарицького бас-баритон, у супр. форт.; 18.35 Літературні хвилини: Епітафіюм над могилою молодого поета — виг. д-р Яр. Рудницький і Ірина Гургула;** 18.55 Програма на завтра; 19.00 Авд. молодечих відділів праці; 19.30 Хто повинен організувати прогульки молоді; 20.00 Орхестра; 20.45 Веч. денник; 21.00 Танк. музика, рефрени; 21.40 Літер. новини; 22.00 Симф. концерт, орх. сопран; 22.50 Ост. вістки; 23.00 Танк. музика з пл.

Вівторок, 25. січня 1938.

6.15—8.00 Ранішня авдиція; 11.15 Всі ми тут ремісники, авд. для дітей; 11.40 Бетовен: Соната на скрипку та форт. ес-дур оп. 12. ч. 3. гр. пл.; 12.03 Полуднева авдиція; 13.45 Щось гарного для кожного, музика з гр. пл.; 14.55 Біржа; 15.00 „Пятигорець" В. Лозінського; Музика з пл.; 15.25 Біжучі вістки з міста та провінції; 15.30 Господарські вістки; 15.45 Для дітей: „Чому не маю співати" обр. із діт. літ. Монюшка; 16.05 Фін.-госп. актуалії; 16.15 Муз. тріо і тенор; 16.50. 19.50 Актуальна гутірка; 17.00 Дакар, африканська пристань; 17.15 Форт. ресіталь; 17.50 Лови на вовків; 18.00 18.50 Спортові вістки; **18.10 Як дивитися на мистецькі вистави, в українській мові виг. дир. д-р Іл. Свєнціцький;** 18.20 Камеральні мініятури Петро Пшеничка (віольончеля), Лішинська (форт.), К. Гальпов (скрипка); 18.40 Зима темою фотографа-аматора; 18.55 Програма на завтра; 19.00 Казки 1001 ночі; 19.30 Дует мандолін із форт.; 20.00 „Фра Дияволо" ком. опера Е. Скріба-Обера; у перерві Веч. денник, Актуальна гутірка; 22.50 Ост. вістки; 23.00 Концерт бажань.

ЗАКОРДОННЕ РАДІО.

Неділя, 23. січня 1938.

БЕРЛІН 12.00 Дві орх. і форт. тріо, 19.25 Мадярська музика, 20.00 21.00 Улюблені старі мельодії; БІЛГОРОД 18.15 Пісні; БУДАПЕШТ 12.30 Оп. орх.; 15.10 22.00 Цит. музика; 21.05 В'ол.; КОШИЦІ 18.00 Оповідання Марусина: „Хібаж ви забобонні" оповід Нар. пісні у вик. сільської молоді; КЕЛЬН 20.00 21.00 „Фра Діяволо" оп. Обера; ЛЯЙПЦІҐ 20.00 21.00 „Баль в опері" оп. Гайбергера; МІЛЯНО 16.30 18.00 19.00 „Гльорія" оп. Чілеї, 21.00 22.00 „Граф Люксембург" оп. Легара; ПРАГА 15.30 Розр. концерт, 20.05 21.00 Симф. концерт; РАДІО ПАРІ 16.00 19.00 Оперетові мельодії, 21.15 Пісні; РИМ 17.00 18.00 19.00 Симф. концерт, 20.30 21.00 Розр. музика, 22.10 Концерт фльорентійського хору; ШТРАСБУРГ 21.30 22.00 23.00 24.00 „Івась флетист" оп. Ганне; ШТУТГАРТ 19.15 20.00 21.00 Вечір опер Пучінія; СТОКГОЛЬМ 21.10 „Мадам Бетерфляй" оп. Пучінія.

Понеділок, 24. січня 1938.

БЕРЛІН 15.35 Муз. дрібниці, 16.30 Хор молоді у супр. інстр., 19.10 Секстет, 20.00 Цитра та гармонія; БІЛГОРОД 18.15 Рос. пісні та мельодії; БУДАПЕШТ 17.30 18.00 Пісні в супр. цит. орх., 20.30 21.00 Забута мад. музика; ВІДЕНЬ 12.20 Розр. концерт, 17.30 Соната ґ-дур Шуберта на форт., 19.35 20.00 Симф. концерт, 21.15 22.00 Нар. пісні, орх., сол.; ДАЙТШЛЯНДЗЕНДЕР 15.15 Португальські оп. мельодії, 18.00 Нова музика на дух. інстр., 19.10 „Блакитна папуга" вес. муз. авд., 21.15 Квінтет „Форелен" Шуберта, 22.35 Дівертіменто на два клярнети і фаґот Моцарта; КОШИЦІ 18.00 Гутірка, форт. твори Лисенка; ЛЬОНДОН РЕДЖ. 21.00 22.00 „Манон" оп. Масенета; МІЛЯНО 17.15 Танк. музика, 21.00 Симф. концерт, 22.10 Розр. мельодії; ПРАГА 19.15 Нар. пісеньки, 21.30 Квартет; РАДІО ПАРІ 21.15 Пісні, 21.30 22.00 23.00 „Борис Годунов" оп. Мусоргського (III. і IV. дія); РИМ 19.40 20.30 Розр. музика, 22.10 Комедія, 23.15 Танк. музика.

Вівторок, 25. січня 1938.

БЕРЛІН 15.00 18.00 19.45 Музика, 20.00 21.00 Вес. муз. вечір. орх., сол.; БІЛГОРОД 18.15 Пісеньки, 20.45 21.00 Камер. концерт; БУДАПЕШТ 12.05 Орх. концерт, 13.50 18.00 Цит. музика, 17.00 Концерт військ. орх., 21.45 22.00 Тріо; ВІДЕНЬ 10.50 Спів, форт., 15.15 Муз. авд. для дітей, 17.45 18.00 Пісні й арії у вик. Г. Поля (сопр.), 19.40 Балади, 21.00 Іт.-австр. муз.-вок. концерт, 22.00 23.00 Танк. музика; ДАЙТШЛЯНДЗЕНДЕР 14.00 Муз. вежтина, 18.00 Шубертові та Брамсові пісні, 18.30 Фр. пісні, 20.00 Дута орх., 21.15 Еспанська музика, О. бі' бавріт, 22.30 Адажіо із смичк. квінтету Бркнера; КОШИЦІ 18.00 Для Закарпаття; МІЛЯНО 17.15 Скрипка, форт., 19.30 Розр. музика, 21.00 Іт.-австр. концерт, 22.10 Орг. музика, 21.00 Іт.-австр. концерт орх., хор; РАДІО ПАРІ 18.00 Розр. концерт, 21.15 22.00 „Антигона" траг. Софокля, 23.15 Камп. концерт; РИМ 19.20 Розр. музика, 21.00 22.00 23.00 „Сірано де Бержерак" оп. Альфана; РИГА 18.20 19.00 20.00 „Розсі" оп. Абрагама.

Галицький Маґазин Новин

ЛЬВІВ, ГАЛИЦЬКА 15.

влаштовує

Дешеві Білі Дні

з 30% знижкою цін

Для прикладу кілька цін:

Полотно	зол. 0.55	Пошевка мереж.	1.80
Шифон	0.90	Простирала ковдрові	1.55
Зефір сор.	0.60	Обрусове біле	1.90
Поплін на сорочки	1.20	Обрусове кольорове	2.20
Сирий шовк	1.10	Ручники купелеві	0.50
Перкалінa кольор.	0.70	Ручники вафлеві	0.80
Димка на підшивки	0.70	Стирки	0.40
Полотно на простирала	1.30	Серветки	0.20
Воаль шир. 90	1.05	Хустинки до носа	0.15
Шифон постел. шир. 90	1.—	Фланели білизняна	0.60
Шифон постел. шир. 150	1.70	і багато інших.	

УВАГА: З нагоди „Білих Днів" продаємо всілякі блаватні товари 20% дешевше — Замовлення з провінції полагоджуємо за почтовою післяплатою.

БІРЖА.

Львів, 22. січня 1938

Гроші.

Купно-продажа: Бельги бельг. 89·48, 88·75, Доляри американські 5.27·50, 5.25·00, Доляри канад. 5.27·00—5.24·50. Фльорени гол. 294·82—293·10. Франки фр. 17·68—17·27, Франки швайцарські 122·20—121·40, Фунти англ. 26·43—26·27. Гульдени данц. 100·20—99·80, Корони ч. 17·70—17·00 Кор. дан. 117·99—117·15 Кор. норв. 132·78—131·80 Корони шв. 136·13—135·15. Ліри італ. 21·80—21·00. Марки фінлянд. 11·68—11·25, Марки нім. 112·50 — 109·00 Шилінги австр. 99·20—98·20, Тель Авів 26·20—25·95. Марки нім. срібні 120·00 — 116·00

Акції.

4 і пів проц. вигтр. 65·75, 65·50, 3 інв. 1 ем. 82·25 серія 90·50, 3 пох. інв. 2 ем 83·15 серія неност. 5. конверс. 68·63 прем дол. 42·25, 4 консол 67·25

Папери.

Банк Польський 117·50 Цукор 37·25 Вугіль 32·25. 32·50, Ліліпоп 63·00. Моджеїв 15·25, Островець 57·00, Стараховичі 40·00, 39·50, 39·75, Габербуш 49·50.

Тенденція вдержана.

ЦІНИ „МАСЛОСОЮЗУ"

Львів, 22. січня 1938 р.

1 кг. масла десер. бльок. без оп. 3·05 зол.
1 кг. масла бочков. вкл. в опак. 3·10 зол.
молоко 16—17 сот.
яйця (копа) 7·90—8·00 зол.

Тенденція вдержана на масло й молоко, на яйця сильна.

ОПОВІСТКИ.

Загальні Збори Т-ва „Українська Бесіда" у Станиславові відбудуться дня 1. лютого 1938 р. в год. 18-ій у власній домівці зі звичайним деннцм порядком.

Виділ.

Замість квітів на могилу бл. п. о. Ст. Вовка зложив Тома Водяний, Яворів зол. 5 на Ф. Д. А. М. 211

КУПНО-ПРОДАЖ

ПРОДАМ оказійно фортепіян першорядний і піяніно 7⅓ доброї марки на догідних умовинах. Робітня фортепіянів, Райковський, Львів, Фридрихів 10. 1939 10-0

ЛІЖКА металеві Яричушкевича, оказійно продає Рейхнер, Легіонів 37. 31 2-3

ІВАН ЗЕЛЬТЕНРАЙХ Львів, пл. Марійська 6 продає найдешевше гарні вироби зі золота і срібла. 2318 1-15

МЕШКАННЯ

КІМНАТА надається на бюро до винайму. Косцюшка 8, сторож. 200 1-1

НАЙДУТЬ ПРАЦЮ

ШУКАЄМО торговельного агента, українця, впровадженого в українських інституціях. Зголошення до „Полотна", Ягайлонська 15. 202 1—1

ГРОШІ може кожний заробити всюди. Маємо сотні подяк вдоволених. „Nowości Praktyczne", Warszawa, Złota 37/94.

ПІДПРИЄМСТВА

СПІЛЬНИКА з вкладом 8—10 тисяч зол. пошукує запроваджене і добре проспeруюче українське підприємство в цілі дальшої розбудови. Поважні зголошення слати до Адміністрації під „Солідна льокята". 208 1-2

НАУКА

ШКОЛА КРОЮ ЖІНОЧОГО з правом видавання свідоцтв, ведена паризьким моделістом ВІНДЕРОМ, дипльомованим у Парижі, Дрездні, Відні. Професор патронату. Приймає вписи — ціни низькі. — Львів, Оссолінських 12. 186 6-12

ЕКСТЕРНІСТИ! Висилаю цілі й повні виклади математики до гімн. матури. Зголошення з почт. маркою на відповідь до Адм. „Діла" під „Математика". 203 1-5

РІЖНІ

ШЛЮБНІ, БАЛЕВІ СМОКІНҐОВІ УБРАННЯ, ВИПОЗИЧАЮ, ЛЬВІВ, ПЛ. ТЕОДОРА 4. 2729 8-10

ПЕЧАТКИ каучукові та металеві для парохіяльних урядів, читалень, кооператив та ін. виконує найдешевше Макс Глязерман, Львів, Сикстуська 19, телефон 215-08. 2682 6—10

ПРОПУКЛИНОВІ БАНДАЖІ гумові, черевні, ниркові, проти усування матиці під гарантією виконує відоме УКР. ОРТОПЕДИЧНЕ ЗАВЕДЕННЯ ІВАНА УГРИНА, Львів, вул. Вірменська ч. 15. 2041 23-100

ШАФГАВЗЕН, ЛЬОНЖІН, ЗЕНІТ, ОМЕГА, ДОКСА та ін. годинники найпрецизніше направить фірма П. Карпинець, Домініканська 7. Купує золото, срібло.

БЮРО ПРИПОРУЧЕНЬ „СВЯТОВІД" влекшує життя, все полагодить всюди в краю і за кордоном. Львів, Академічна 23, тел. 200-06. 2237 22-30

ТІЛЬКИ 5 ЗОЛ. тривка ондуляція з 5-місячною гарантією. Сальон чесання пань. Сикстуська 8, вхід через браму. 198 2-2

ЧАСОПИСИ архітектонічні, графічні, реклямові, технічні, магазини, ілюстрації оказійно дістанете „Альфа", Коперника 5. 187 3-3

У ТРІСКУЧІ морози погрієтеся при печах від МИХАЙЛА ГАЛІВЕЯ, Петра Скарги ч. 5. тел. 261-65. 2347 2—0

ВІЧНІ ПЕРА направляє дешево, солідно „Прешпа'н" Львів, тепер Шайнохи ч. 1. 210 1-10

ЛІКАРСЬКА ПОМІЧ

Спец. скірн., венер. недуг і косметики

Др. ФІШЕР

б. лікар (асистент) Клінік у Берліні, Празі, Відні орд. КІЛІНСЬКОГО 3 (напроти Від. Каварні) тел. 251-68. 2143

НА КАРНАВАЛ фраки, смокінги та всяку іншу візитову гардеробу поручає з власних і доставлених матеріялів **В. Хомин** ЛЬВІВ, ДОМІНІКАНСЬКА Ч. 11. Тел. 283-95.

Косметичний Інститут і Лябораторія

Д-ра О. ТУШИЦЬКОГО

Львів, вул. св. Софії ч. 3. Тел. 205-28.

УСУВАЄ: аномалії пер, зроговатіння, пігменту, волосся, бливни, дзьоби по віспі і плями. Масаж, тривале усування морщин, жилок і відморожень власною методою. Тривале усування оволосіння ніг катафорезою. Сталі рум'янці підшкірним запускаванням краски (татуування). Урядово затверджені косметичні курси закордонної програми. 2638 8-10

Меблеві матеріяли, тапчани, матраци, тапети, дивани і т. п.

Проектування і виконання комплетного нутра дому у власних заведеннях тапіцерських і столярських

Т. Кисяк і сини

Львів, пл. Смольки 4

Тел. 24009 і 21985 5—12

ПУДЕР МЕРИДА перевищає все

Купуйте тільки знаної доброти

ҐОЛЮБСЬКІ ДЕЛІКАТЕСОВІ СИРКИ

ЕМЕНТАЛЬСЬКІ лагідні в смаку,
ТИЛЬЖИЦЬКІ пікантні в смаку,
КМИНКОВІ служать доброму травленню
САРДЕЛЕВІ побуджують апетит

з назвою „РОТР", бо це товар поживний і дешевий. Вистерігайтесь фальсифікатів. Домагайтеся всюди, замовляйте у фірмі „ROTR", Golub, Pomorze.

ФОРТЕПІЯНИ, ПІЯНІНА світової марки

Б. СОММЕРФЕЛЬД

Експорт: до Англії, (Steinway & Sons-Londyn) Америки, Франції, Голяндії, Палестини, Швеції, Цейльону і т. д.

виключне заступництво:

С. Новацький

Львів, вул. Пілсудського ч. 17.

БРИТВИ

найліпші, гарантовані, світових марок продає по найнижчих цінах оказійно фірма

С. ФЕДЕР

ЛЬВІВ Коперника ч. 15 а
" Сикстуські ч. 7
" Галицька 16

Приписові почтові друки і книжки до вжитку часописів

якими кожне видавництво послуговується можна купити в Адміністрації „Діла" Львів, Ринок 10. Для провінції висилаємо за післяплатою.

Цінник друків:

Zawiadomienie wysyłkowe 1 пр. 6 сот.
Gazetowa książka nadawcza оправлена (200 карток) зол. 3.50
Książka rozsyłkowa на 480 урядів зол. 2.50
на 960 урядів зол. 5.—

Білизняне **ПОЛОТНО** Постелеве

С. М. ГАВЗНЕР

Львів, Ягайлонська ч. 15.

Поручає матеріяли на ШЛЮБНІ ВИПРАВИ СТОЛОВІ ҐАРНІТУРИ

найліпших виробів краєвих і закордонних по приступних цінах. Обслуга також в українській мові. 2—11

НА СВЯТА

чистить, фарбує і пере закордонною системою перша пар. і арт. фарбарня

ВІДЕНСЬКА ПРАЛЬНЯ

Львів, Пілсудського 10 тел. 270-58

Відбір і достава безплатно. Провінціональні посилки полагоджуємо негайно. 9—10

ВИКЛЮЧНА ПРОДАЖ ЕЛЕКТРО — РАДІО — ОПТИКА

І. Дойтшер

СТАНИСЛАВІВ, Голуховського 11 а

ПЕРЕДОВА Фабрика фортепіянів і піянін

Т. Беттінґ і С-ка

ЛЕШНО ПОЗНАНСЬКЕ

поручає інструменти недосяжної якости. — Найдешевше купити безпосередньо у фабриці. 1687 7-9

За редакцію відповідає Олександер Костик. Видає Видавнича Спілка „Діло" З друкарні Вид. Спілки „Діло", Львів, Ринок 10

БІРЖА.

Львів, 22. січня 1938

Гроші.

Купно-продажа: Бельги бельг. 89·48, 89·05, Доляри американські 5.27·50, 5.25·00, Доляри канад. 5.27·00—5.24·50. Фльорени гол. 294·82—293·10, Франки фр. 17·65—17·27, Франки швайцарські 122·20—121·40, Фунти англ. 26·43—26·27, Ґульдени данц. 100·20—99·80, Корони ч. 17·70—17·00 Кор. дан. 117·99—117·15 Кор. норв. 132·78—131·80 Корони шв. 136·13—135·15. Ліри італ. 21·80—21·00, Марки фінлянд. 11·68—11·25, Марки нім. 112·50 — 109·00 Шилінґи австр. 99·20—98·20, Тель Авів 26·20—25·95. Марки нім. срібні 120·00 — 116·00

Акції.

4 і пів проц. внутр. 65·75, 65·50, 3 ін в. 1 ем. 82·25 серія 90·50, 3 пос. інв. 2 ем. 83·25 серія валют. 5. конверс. 68·63 прем. дол. 42·25, 4 консол 67·25

Папери

Банк Польський 117·50 Цукор 37·25 Вугіль 32·25. 32·50, Ліньпоп 65·50. Моджеїв 15·25, Островець 37·00, Стараховичі 40·00, 39·50, 39·75, Габербуш 49 50.

Тенденція вдержана.

ЦІНИ „МАСЛОСОЮЗУ“

Львів, 22 січня 1938 р.

1 кг. масла десер. бльок. без оп.	3·05 зол.
1 кг. масла бочков. вкл. в опак.	3·10 зол.
молоко	16—17 сот.
яйця (копа)	7·90—8·00 зол.

Тенденція вдержана на масло й молоко, на яйця сильна.

ОПОВІСТКИ.

Загальні Збори Т-ва „Українська Бесіда“ у Станиславові відбудуться дня 1. лютого 1938 р. в год. 18-ій у власній домівці зі звичайним деннним порядком.

Виділ.

Замість квітів на могилу бл. п. о. Ст. Воюса зложив Тома Водяний, Яворів зол. 5 на Ф. Д. А. М. 211

За редакцію відповідає Олександер Костик. Видає Видавнича Спілка „Діло“ З друкарні Вид. Спілки „Діло“, Львів, Ринок 10.